

Κεφάλαιο 3

Επιβολή οικονομικών κυρώσεων

3. Επιβολή οικονομικών κυρώσεων

Οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας εξ ορισμού περιλαμβάνουν δύο μέρη: την τυπική και την άτυπη αιρεσιμότητα. Η πρώτη είναι εύκολο να προσδιοριστεί, όπως αποδείχθηκε στο Ά Μέρος της παρούσας μελέτης, καθώς αποτελεί τον ορισμό των κριτηρίων, τα οποία το έτερο μέρος της συμφωνίας οφείλει να εκπληρώσει. Η άτυπη αιρεσιμότητα, όμως, στην πλειοψηφία της είναι δύσκολο να εντοπιστεί, καθώς αποτελεί το επιχειρησιακό σκέλος διαπίστωσης της παραβίασης και συνεπακόλουθης επιβολής πέσεων και υποδείξεων. Ο δε σαφής προκαθορισμός της είναι σχεδόν κατά φύση αδύνατος, διότι ουδεμία αναφορά υφίσταται στις κοινοτικές συνθήκες για τη διαδικασία προσδιορισμού της ύπαρξης παραβίασης και από την άλλη τις περισσότερες φορές η Ένωση κάνει χρήση των ρητρών θετικής πολιτικής αιρεσιμότητας. Ωστόσο, οι δύο αυτές μορφές αιρεσιμότητας –τυπική και άτυπη- δεν δύναται να διαχωριστούν, καθώς λειτουργούν αλληλένδετα.

Το βασικότερο στοιχείο για την ύπαρξη της άτυπης αιρεσιμότητας, δηλαδή της επιβολής κυρώσεων, είναι πρωτίστως η διαπίστωση της παραβίασης και ο χρονικός και ποιοτικός προσδιορισμός εφαρμογής τους. Η Ένωση διαθέτει ένα ευρύ φάσμα περιοριστικών μέτρων⁴⁴⁹, εκ των οποίων πρέπει να επιλεγεί το καταλληλότερο μέτρο για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος –βάση της αρχή της αναλογικότητας. Το δε μέτρο αυτό λαμβάνεται πάντοτε στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής της Ένωσης και δύναται να στραφεί κατά κυβερνήσεων τρίτων χωρών ή μη κρατικών οργανώσεων, καθώς και κατά φυσικών προσώπων σε περιπτώσεις πάταξης της τρομοκρατίας.

Οι οικονομικές και χρηματοοικονομικές κυρώσεις, συνήθως, κατατάσσονται πρώτες από πλευράς αποτελεσματικότητας και αυτό διότι η Ένωση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς παράγοντες παγκοσμίως. Τα μέτρα αυτά μπορεί να λάβουν τη μορφή απαγορεύσεων εξαγωγών ή/και εισαγωγών σε ορισμένα προϊόντα, κινήσεων κεφαλαίου, ανάκληση δασμολογικών προτιμήσεων και άρση ή προσωρινή διακοπή της διάθεσης κεφαλαίων και οικονομικών πόρων άμεσα ή έμμεσα.⁴⁵⁰ Οι εν

⁴⁴⁹ Αναλυτικότερα, βλ. Κεφάλαιο Β.2.1. της παρούσας μελέτης, σελ. 63-64

⁴⁵⁰ Στο διαδικτυακό τόπο http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf υπάρχει συγκεντρωτικός κατάλογος όλων εκείνων που υπόκεινται σε στοχευόμενες χρηματοοικονομικές κυρώσεις. Βλέπε και παράρτημα της παρούσας μελέτης.

λόγω κυρώσεις παρόλο που είναι πολιτικά κινούμενες, εφαρμόζονται στα πλαίσια της εξωτερικής εμπορικής δράσης της Κοινότητας.

Εν γένει, οι περισσότερες οικονομικές κυρώσεις εφαρμόζονται από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στη βάση του άρθρου VII του Καταστατικού του.⁴⁵¹ Οποιαδήποτε τέτοια λήψη απόφασης είναι υποχρεωτική για τα κράτη μέλη του, και δύναται να οδηγήσει ακόμα και σε πάγωμα των υφιστάμενων συμφωνιών των κρατών μελών του.⁴⁵² Επιπλέον, προβλέπεται ότι σε περίπτωση σύγκρουσης υποχρεώσεων των κρατών μελών του ΟΗΕ λόγω των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από τη συμμετοχή τους σε άλλο οργανισμό, υπερισχύουν οι υποχρεώσεις έναντι του ΟΗΕ.⁴⁵³ Παρόλο που η Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια συνεργασίας της με τον ΟΗΕ, αναλαμβάνει ως *de facto* διάδοχος τις υποχρεώσεις των κρατών μελών της που απορρέουν από το άρθρο 25 του Καταστατικού ΟΗΕ, υπό το διεθνές δίκαιο δεν προκύπτει τέτοια υποχρέωση, καθώς δεν είναι μέλος του οργανισμού.⁴⁵⁴ Ως εκ τούτου, είναι αμφίβολο το αν μπορεί η Κοινότητα να στηριχτεί στο άρθρο 103 του Καταστατικού ΟΗΕ για τη διακοπή των συμβατικών της υποχρεώσεων με το έτερο μέρος μιας συμφωνίας της.

Η χρήση κυρώσεων εκ μέρους του ΟΗΕ εδράζεται στο άρθρο 39 του Καταστατικού του, σύμφωνα με το οποίο σε περίπτωση που το Συμβούλιο Ασφαλείας διαπιστώσει σοβαρή παραβίαση της ειρήνης δύναται στη βάση των άρθρων 41 και 42 να διατηρήσει ή να επαναφέρει την ειρήνη και την ασφάλεια. Σύμφωνα με το άρθρο 41 ο ΟΗΕ δύναται να επιβάλλει κυρώσεις –χωρίς να περιλαμβάνουν τη χρήση βίας- για ολική ή μερική διακοπή των οικονομικών, εμπορικών, χρηματοοικονομικών σχέσεων και επιβολή εμπάργκο όπλων. Τα τελευταία χρόνια ο ΟΗΕ στρέφεται ολοένα και

⁴⁵¹ Charter of the United Nations, 26 June 1945, United Nations Yearbook 1946/47 831, <http://www.un.org/en/documents/charter/index.shtml>

⁴⁵² Άρθρο 39: “*The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Article 41 and 42, to maintain and restore international peace and security*”,

και άρθρο 41 του Καταστατικού ΟΗΕ: “*The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic sanctions*”.

⁴⁵³ Άρθρο 103 του Καταστατικού ΟΗΕ: “*In the event of a conflict between the obligations of the Members of the United Nations under the present Charter and their obligations under any other international agreement, their obligations under the present Charter shall prevail*”.

⁴⁵⁴ Μόνο κράτη δύναται να είναι μέλη του ΟΗΕ. Η Κοινότητα, όμως, στα πλαίσια της συνεργασίας της με τον ΟΗΕ έχει αναπτύξει ειδικό καθεστώς παρακολούθησης, χωρίς δικαίωμα ψήφου, και συνεργασίας.

περισσότερο στην επιβολή οικονομικών κυρώσεων, καθώς θεωρούνται ως το πιο αποτελεσματικό εργαλείο συμμόρφωσης των χωρών, χωρίς ταυτόχρονα να επιβαρύνει τον τοπικό πληθυσμό, όπως παρατηρείται κατά τις ειρηνευτικές αποστολές με τη χρήση στρατιωτικών μέσων.⁴⁵⁵

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρόλο που δεν υποχρεώνεται νομικά να επιβάλλει τις αποφάσεις του ΟΗΕ το πράττει, ωστόσο, στα πλαίσια της συνεργασίας της με τον οργανισμό και λόγω της συμμετοχής των κρατών μελών σε αυτόν. Ως εκ τούτου επιβάλλει κυρώσεις ή περιοριστικά μέτρα⁴⁵⁶ στα πλαίσια της υιοθέτησης των Αποφάσεων του ΟΗΕ που στηρίζονται στο άρθρο 41 του Καταστατικού ΟΗΕ. Δύναται, όμως να επιβάλλει και αυτόνομες κυρώσεις. Παρόμοιες διατάξεις ενυπάρχουν και στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) στα πλαίσια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT). Η Κοινότητα ως μέλος του ΠΟΕ από την 1^η Ιανουαρίου 1995⁴⁵⁷ οφείλει να σέβεται τις διεθνείς της υποχρεώσεις. Ο ΠΟΕ, όπως και η Ένωση, βασίζεται στις αρχές της κοινής αγοράς, η οποία βασίζεται στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και την απελευθέρωση του εμπορίου. Οιεσδήποτε οικονομικές και χρηματοοικονομικές κυρώσεις συνιστούν παρεκκλίσεις από τις εν λόγω αρχές και συνεπώς πρέπει να εφαρμόζονται με ιδιαίτερη προσοχή. Μάλιστα, σε περιπτώσεις συμφωνιών, ήδη εν ισχύ, προκειμένου να επιβληθούν κυρώσεις σε περίπτωση διαπίστωσης παραβίασης των ουσιαστών στοιχείων της συμφωνίας απαιτείται η εκ των προτέρων ύπαρξη «ανασταλτικών ρητρών» ή ακόμα και η λύση των συμφωνιών αυτών.⁴⁵⁸

⁴⁵⁵ **Biersteker, T.J et al (2005):** Consensus from the bottom up? Assessing the influence of sanctions reform process, in Wallenstein, P. and Staibamo (eds): *International Sanctions. Between Words and Wars in the Global System*, Frank Cass.

⁴⁵⁶ **Council of the European Union (2004):** *Basic Principles on the Use of Restrictive Measures (Sanctions)*, 10198/04, REV 1, Brussels 7 June 2004, **Bohr, S. (1993)**, "Sanctions by the United Nations Security Council and the European Community", *European Journal of International Law*, vol. 4:256.

⁴⁵⁷ http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/european_communities_e.htm

⁴⁵⁸ **Wallenstein, P. and Staibamo (2005):** *International Sanctions. Between Words and Wars in the Global System*, Frank Cass.

3.1. Αναστολή χρηματοδοτήσεων

Η συμπερίληψη των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας από το 1992 σε όλα τα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ένωσης παρέχει τη νομική βάση για την λήψη από πλευράς της Κοινότητας περιοριστικών μέτρων έναντι των τρίτων κρατών που παραβιάζουν τα δικαιώματα του ανθρώπου, τις θεμελιώδεις ελευθερίες, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, ο Κανονισμός 443/92⁴⁵⁹ για τη συνεργασία με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας υπήρξε ο πρώτος που προέβλεπε ότι

*«σε περιπτώσεις θεμελιωδών και κατ' εξακολούθηση παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και κατ' εξακολούθηση παραβιάσεων των δικαιωμάτων των ανθρώπων και των δημοκρατικών αρχών, μπορεί ενδεχομένως να τροποποιηθεί ή και να αναστείλει την εφαρμογή μιας συνεργασίας με τα αντίστοιχα κράτη, περιορίζοντας τη συνεργασία μόνο στις δράσεις που ωφελούν άμεσα πληθυσμιακές ομάδες που ευρίσκοντο σε κατάσταση ανάγκης».*⁴⁶⁰

Χρήση του εν λόγω άρθρου έγινε παραδείγματος χάριν στην περίπτωση της Αϊτής το 2001 όπου ανεστάλη η κοινοτική βοήθεια. Στην ουσία το πρώτο κύμα χρηματοδότησης κατευθύνθηκε αποκλειστικά για δράσεις στήριξης της δημοκρατίας, ενώ το δεύτερο κύμα παρακρατήθηκε λόγω μη ορθής απορρόφησης του πρώτου. Παρόμοια περίπτωση προέκυψε το 1992 και στο Περού, όπου η κοινοτική βοήθεια ανεστάλη για 11 μήνες.⁴⁶¹

Το δε Πρόγραμμα TACIS για την παροχή βοήθειας στις χώρες NAK στο άρθρο 16 προβλέπει ότι:

«...στην περίπτωση που λείπει ένα σημαντικό στοιχείο για τη συνέχιση της συνεργασίας με τη χορήγηση συνδρομής, ιδίως σε περιπτώσεις παραβίασης δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Συμβούλιο μπορεί με ειδική πλειοψηφία, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να αποφασίσει τα κατάλληλα μέτρα σχετικά με τη συνδρομή σε

⁴⁵⁹ Κανονισμός 443/92 του Συμβουλίου της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1992 περί χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας καθώς και οικονομικής συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, ΕΕ L 52, 27.2.1992.

⁴⁶⁰ Άρθρο 2 Κανονισμού 443/92, ΕΕ L 52, 27.2.1992.

⁴⁶¹ Βλ. Πίνακα 11 σχετικά με τις περιπτώσεις αναστολής χρηματοδοτικής βοήθειας και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των δημοκρατικών αρχών σε τρίτες χώρες από το 1988, σελ. 210 της παρούσας μελέτης.

ένα κράτος εταίρο. Η ίδια διαδικασία μπορεί να ακολουθηθεί και στην περίπτωση σοβαρών παραβιάσεων που προκύπτουν από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Συμφωνίες Συνεργασίας και Σύνδεσης»⁴⁶².

Στη βάση των ανωτέρω κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Τσετσενία η κοινοτική βοήθεια στη Ρωσία το 2000 στράφηκε για έξι μήνες αποκλειστικά σε προγράμματα στήριξης της δημοκρατίας, ενώ στο Τατζικιστάν εξαιτίας των βίαιων συγκρούσεων και του εμφυλίου πολέμου που ξέσπασε στην περιοχή, η Κοινότητα ανέστειλε τη βοήθεια του προγράμματος TACIS για τρία χρόνια και μόλις το 2000 απελευθέρωσε μέρος της βοήθειας μέχρι και το 2001 που επανήλθε πλήρως.⁴⁶³

Για την περιοχή της Μεσογείου η Κοινότητα ενέκρινε το Πρόγραμμα MEDA Ι⁴⁶⁴ και MEDA ΙΙ⁴⁶⁵. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του αρχικού Κανονισμού η τήρηση των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο της χρηματοδότησης, η απουσία των οποίων δίνει τη δυνατότητα στην Κοινότητα να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Το εν λόγω άρθρο ισχυροποιήθηκε με τον Κανονισμό 780/98⁴⁶⁶, ο οποίος τροποποιεί το άρθρο 16 και προβλέπει ότι: *«σε περίπτωση που απουσιάζει ένα ουσιαστικό στοιχείο για τη συνέχιση των μέτρων στήριξης υπέρ ενός μεσογειακού εταίρου, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, βάσει προτάσεως της Επιτροπής, για τα κατάλληλα μέτρα»*.

Το μεγαλύτερο χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Κοινότητας προς τις τρίτες χώρες και συνάμα το μεγαλύτερο προ-ενταξιακό μέσο είναι το πρόγραμμα PHARE,⁴⁶⁷ το οποίο

⁴⁶² Άρθρο 16 Κανονισμού 99/2000 του Συμβουλίου, της 29^{ης} Δεκεμβρίου 1999, για την παροχή βοήθειας στα κράτη εταίρους της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, ΕΕ L 12, 18.1.2000. Η πρώτη πρόταση του άρθρου 16 είναι ακριβώς ίδια με το άρθρο 3 (1) του προηγούμενου Κανονισμού 1279/96 του Συμβουλίου της 25^{ης} Ιουνίου 1996 για την χορήγηση συνδρομής, για την οικονομική μεταρρύθμιση και ανάκαμψη στα Νέα Ανεξάρτητα Κράτη και τη Μογγολία, ΕΕ L 165/1.

⁴⁶³ Πίνακας 11, σελ. 210 της παρούσας μελέτης.

⁴⁶⁴ Κανονισμός 1486/96 του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 1996 σχετικά με τα συνοδευτικά χρηματοδοτικά και τεχνικά μέτρα (MEDA) για τη μεταρρύθμιση των οικονομικών και κοινωνικών δομών στα πλαίσια της ευρω-μεσογειακής εταιρικής σχέσης, ΕΕ L 189, 30.7.1997.

⁴⁶⁵ Κανονισμός 780/98 του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 1998 για την τροποποίηση του Κανονισμού 1486/96 του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 1996 σχετικά με τα συνοδευτικά χρηματοδοτικά και τεχνικά μέτρα (MEDA) για τη μεταρρύθμιση των οικονομικών και κοινωνικών δομών στα πλαίσια της ευρω-μεσογειακής εταιρικής σχέσης, ΕΕ L 311, 12.12.2000.

⁴⁶⁶ Κανονισμός 780/98 του Συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 1998 για την τροποποίηση του Κανονισμού 1486/96 σχετικά με τη διαδικασία έγκρισης των κατάλληλων μέτρων, όταν απουσιάζει ένα ουσιαστικό στοιχείο για τη συνέχιση των μέτρων στήριξης υπέρ ενός μεσογειακού εταίρου, ΕΕ L 113, 15.4.1998.

⁴⁶⁷ Κανονισμός 3906/89 του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1989 σχετικά με την οικονομική βοήθεια υπέρ της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας, ΕΕ L 375, 23.12.1989.

όμως, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα, δεν περιελάμβανε ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο εξέδωσε συμπληρωματικό Κανονισμό⁴⁶⁸ όπου στο άρθρο 4 προέβλεπε:

«Όταν λείπει ένα στοιχείο που είναι ουσιώδες για τη συνέχιση της χορήγησης προ-ενταξιακής βοήθειας, ιδίως όταν δεν τηρούνται οι υποχρεώσεις που περιέχονται στις Ευρωπαϊκές Συμφωνίες ή /και είναι ανεπαρκής η πρόοδος για την πλήρωση των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, το Συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, δύναται να λάβει τα προσήκοντα μέτρα σχετικά με οιαδήποτε προ-ενταξιακή βοήθεια χορηγούμενη σε ένα υποψήφιο κράτος».

Εφαρμογή του εν λόγω άρθρου υπήρξε στις περιπτώσεις της Κροατίας και Σερβίας το 1995 και 1998 αντίστοιχα⁴⁶⁹

Για την περίοδο 2007-2013 ο Μηχανισμός Προ-ενταξιακής Βοήθειας⁴⁷⁰ αντικαθιστά όλα τα προγράμματα (PHARE, SAPARD, ISPA, CARDS) προς όφελος των υποψηφίων κρατών. Το σημαντικό στοιχείο που προσέθεσε ο εν λόγω Κανονισμός είναι η *ρήτρα αναστολής* που ισχύει για κάθε δικαιούχο χώρα που δεν τηρεί τις δημοκρατικές αρχές, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων, τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί και που περιλαμβάνονται στην εταιρική σχέση ή που δε σημειώνει επαρκή πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των κριτηρίων προσχώρησης ή στην περίπτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, όσον αφορά τη διαδικασία μεταρρυθμίσεων. Επιπλέον, το 2005 θεσπίστηκε ο Κανονισμός 2112/2005⁴⁷¹ σχετικά με την πρόσβαση στην κοινοτική εξωτερική βοήθεια στο σύνολό της.

το εν λόγω πρόγραμμα έχει τροποποιηθεί πολλάκις έκτοτε καθώς επεκτάθηκε και στις υπόλοιπες χώρες ΚΑΕ.

⁴⁶⁸ Κανονισμός 622/98 του Συμβουλίου της 16^{ης} Μαρτίου σχετικά με τη βοήθεια στα υποψήφια κράτη στο πλαίσιο της προ-ενταξιακής στρατηγικής και ιδίως για τη θέσπιση εταιρικών σχέσεων ενόψει της προσχώρησης, ΕΕ L 85, 20.3.1998.

⁴⁶⁹ Πίνακας 11, σελ. 210 της παρούσας μελέτης.

⁴⁷⁰ Κανονισμός 1085/2006 του Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουλίου 2006 για τη θέσπιση του Μηχανισμού Προ-ενταξιακής Βοήθειας, ΕΕ L 210, 31.7.2006.

⁴⁷¹ Κανονισμός 2112/2005 του Συμβουλίου της 21^{ης} Νοεμβρίου 2005 σχετικά με την πρόσβαση στην κοινοτική εξωτερική βοήθεια, ΕΕ L 344, 27.12.2005.

Τέλος η Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας που υιοθετήθηκε το 2006 με τον Κανονισμό 1638/2006⁴⁷² και πλέον αντικαθιστά όλα τα υφιστάμενα προγράμματα χρηματοδότησης τρίτων χωρών προβλέπει σχετικά με τις ρήτρες στο άρθρο 3 ότι:

«Η Ένωση βασίζεται στις αρχές του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και δεσμεύεται να προωθήσει τις εν λόγω αρχές στις χώρες εταίρους της μέσω του διαλόγου και της συνεργασίας»,

και συμπληρώνεται από το άρθρο 128 με τη ρήτρα αναστολής της βοήθειας σε περίπτωση που διαπιστωθεί παραβίαση από το έτερο μέρος των ανωτέρω αναφερόμενων αρχών.

3.2. Αναστολή εμπορικών παραχωρήσεων

Η αρχή της μη επέμβασης στο εσωτερικό σύστημα ενός κράτους μέλους περιορίζει αισθητά το εύρος των εργαλείων που έχει η Ένωση στη διάθεσή της για να εξαναγκάσει μια χώρα να εκπληρώσει τα κριτήρια που η μεταξύ τους συμφωνία θέτει, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την προστασία και προαγωγή των αρχών του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, και της χρηστής διακυβέρνησης. Το θεσμικό πλαίσιο που παρέχει στην Ένωση το Σύστημα Γενικευμένων δασμολογικών Προτιμήσεων αποτελεί το βασικότερο εργαλείο της Κοινότητας όχι μόνο για τη σύνδεση του εμπορίου με πλήθος δικαιωμάτων και αρχών, αλλά και για την αναστολή των εμπορικών παραχωρήσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του έτερου κράτους⁴⁷³. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και οι ΗΠΑ είναι οι μόνες που έχουν συνδέσει το ΣΓΠ με ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας. Η αιρεσιμότητα που ακολουθούν είναι θετική και αρνητική. Στα πλαίσια της αρνητικής αιρεσιμότητας, η Ένωση δύναται να αναστείλει το προτιμησιακό καθεστώς σε μια χώρα όταν η

⁴⁷² Κανονισμός 1638/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24^{ης} Δεκεμβρίου 2006 για τον καθορισμό των γενικών διατάξεων σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας και εταιρικής σχέσης, ΕΕ L 310, 9.11.2006.

⁴⁷³ Βλ. Κεφάλαιο Α.1.3. της παρούσας μελέτης, σελ. 22

τελευταία δεν πληροί τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Κανονισμού 732/2008⁴⁷⁴ προβλέπεται ότι:

«1. Το προτιμησιακό καθεστώς που προβλέπει ο παρών κανονισμός μπορεί να ανασταλεί προσωρινά για όλα ή για ορισμένα προϊόντα καταγωγής δικαιούχου χώρας, για οποιονδήποτε από τους παρακάτω λόγους:

α) σοβαρές και συστηματικές παραβιάσεις των αρχών που αναφέρονται στις συμβάσεις του μέρους Α του παραρτήματος ΙΙΙ⁴⁷⁵, με βάση το πόρισμα των αρμοδίων οργάνων παρακολούθησης:.....

2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, το ειδικό καθεστώς κινήτρων που αναφέρεται στο τμήμα 2 του κεφαλαίου ΙΙ είναι δυνατό να αναστέλλεται προσωρινά, για όλα ή για ορισμένα προϊόντα που υπάγονται σε αυτό το καθεστώς και τα οποία κατέχονται από δικαιούχο χώρα, ιδίως εάν η εθνική νομοθεσία δεν ενσωματώνει πλέον τις συμβάσεις που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙΙ που έχουν επικυρωθεί χάριν συμμόρφωσης προς τις απαιτήσεις του άρθρου 8 παράγραφος 1 και 2, ή εάν η εν λόγω νομοθεσία δεν εφαρμόζεται αποτελεσματικά.

.....»

⁴⁷⁴ Κανονισμός 732/2008, ΟJ L 211/08.

⁴⁷⁵ Το Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού 732/2008 αναφέρεται στο ειδικό καθεστώς κινήτρων του άρθρου 8 σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση. Τα κράτη που θα απολάβουν αυτού του καθεστώτος σφεδύλουν να συμμορφωθούν και αν επικυρώσουν τις κύριες συμβάσεις του ΟΗΕ/ΔΟΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων:

1. Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
2. Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα
3. Διεθνής σύμβαση για την κατάργηση κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων
4. Σύμβαση για την κατάργηση κάθε μορφής διακρίσεων έναντι των γυναικών
5. Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας
6. Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού
7. Σύμβαση για την πρόληψη και καταπολέμηση του εγκλήματος της γενοκτονίας
8. Σύμβαση για το κατώτατο όριο ηλικίας εισόδου στην απασχόληση (αριθ. 138)
9. Σύμβαση για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους (αριθ. 182)
10. Σύμβαση για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας (αριθ. 105)
11. Σύμβαση περί της καταναγκαστικής εργασίας (αριθ. 29)
12. Σύμβαση περί ίσης αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων για εργασία ίσης αξίας (αριθ. 100)
13. Σύμβαση για τις διακρίσεις στην απασχόληση και στο επάγγελμα (αριθ. 111)
14. Σύμβαση περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος (αριθ. 87)
15. Σύμβαση περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως (αριθ. 98)
16. Διεθνής σύμβαση για την εξάλειψη και καταστολή του εγκλήματος του φυλετικού χωρισμού (απαρτχάιντ).

Εφόσον το Συμβούλιο αποφασίσει την προσωρινή αναστολή, η απόφαση αυτή αρχίζει να ισχύει έξι μήνες μετά τη λήψη της, εκτός εάν το Συμβούλιο, ύστερα από κατάλληλη πρόταση της Επιτροπής, αποφασίσει στο μεταξύ ότι οι λόγοι που την υπαγόρευσαν έχουν παύσει να ισχύουν.⁴⁷⁶ Αναστολή του ΣΓΠ υπήρξε στην περίπτωση της Μιανμάρ το 1997⁴⁷⁷, ενώ το 2003 δόθηκε εντολή στην Επιτροπή να διερευνήσει πιθανές παραβιάσεις των ελευθεριών της συμφωνίας στη Λευκορωσία. Σε γενικές γραμμές, η Ένωση δύσκολα επιβάλλει αναστολή των εμπορικών παραχωρήσεων στη βάση του ΣΓΠ και αυτό διότι θα πρέπει να λάβει υπόψη της αρχικά το κόστος μιας τέτοιας επιλογής -οικονομική σημασία της παραβιάζουσας χώρας, το επίπεδο συνεργασίας και τη γεωπολιτική της σημασία- και έπειτα το δικαίωμα ή την υπό παραβίαση αρχή.⁴⁷⁸

3.3. Διακοπή οικονομικών σχέσεων

Η Κοινότητα διατηρεί διμερείς ή πολυμερείς σχέσεις σχεδόν με όλες τις χώρες σε ολόκληρη την υφήλιο -εξαίρεση αποτελούν οι ΗΠΑ που έχουν υπογράψει μόνο τομεακές συμφωνίες συνεργασίας με την Κοινότητα. Οι συμφωνίες που συνάπτει η Κοινότητα, και εξετάστηκαν στο Α΄ Μέρος της παρούσας μελέτης, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε:

- Εμπορικές συμφωνίες, όπως παραδείγματος χάρη οι συμφωνίες με τις Βαλτικές χώρες του 1994,
- Συμφωνίες Συνεργασίας, όπως παραδείγματος χάριν με τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (Χώρες ΝΑΚ και Χώρες Καυκάσου),
- Συμφωνίες Σύνδεσης, διμερείς ή πολυμερείς, όπως παραδείγματος χάρη η Συμφωνία Κοτονού με τις Χώρες ΑΚΕ, η Ευρω-Μεσογειακή Συνεργασία, καθώς και οι Συμφωνίες Ευρώπης με τις Χώρες ΚΑΕ –πλέον μέλη της

⁴⁷⁶ Άρθρο 19 Κανονισμού 732/2008.

⁴⁷⁷ Council Regulation 553/97 temporarily withdrawing access to generalized tariff preferences from the Union of Myanmar, OJ L 85/8, 1997.

⁴⁷⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αναστολή των εμπορικών παραχωρήσεων ΣΓΠ κατά την Μιανμάρ και της Ρωσίας, βλ. **Kryvoi, Y. (2008):** Why European Union trade sanctions do not work, *Minnesota Journal of International Law*, vol.17:2, <http://ssrn.com/abstract=1007387>.

Ένωσης, ή οι Συμφωνίες Σταθερότητας και Ανάπτυξης με τα Δυτικά Βαλκάνια.

Όλες οι ανωτέρω συμφωνίες από το 1992 και έπειτα περιλαμβάνουν, όπως φαίνεται στον Πίνακα 10 της προηγούμενης ενότητας,⁴⁷⁹ πολιτικές ρήτρες και επομένως παρέχουν τη δυνατότητα, στην Κοινότητα, λήψης μέτρων σε περίπτωση παραβίασης των ουσιαστών στοιχείων της Συμφωνίας, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και στη διακοπή της. Μάλιστα, για να λυθεί το θέμα αρμοδιότητας της Κοινότητας σε κάποιες από αυτές τις συμφωνίες -μικτές συμφωνίες- έχουν υπογραφεί ενδιάμεσες συμφωνίες που μεταφέρουν την αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων των κρατών μελών στην Ένωση. Η λύση αυτή εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Συνθήκη Yaounde το 1963 και επαναλήφθηκε στις συνθήκες Λομέ και Κοτονού.⁴⁸⁰

Η ιδρυτική συνθήκη της ΕΟΚ δεν προέβλεπε διατάξεις σχετικά με την αναστολή των διεθνών συνθηκών, πόσο δε μάλλον για διακοπή των οικονομικών σχέσεων. Το κενό αυτό έρχεται να καλύψει η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία τροποποιήθηκε περαιτέρω με τη Συνθήκη της Νίκαιας⁴⁸¹, με το άρθρο 300, όπου προβλέπεται ότι:

«... 2. Κατά παρέκκλιση από τους κανόνες της παραγράφου 3, η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και για απόφαση περί αναστολής της εφαρμογής συμφωνίας, καθώς και για τον καθορισμό των θέσεων που θα υιοθετηθούν εξ ονόματος της Κοινότητας, σε όργανο το οποίο συνιστάται από συμφωνία, όταν το εν λόγω όργανο καλείται να λάβει αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα, με εξαίρεση τις αποφάσεις που συμπληρώνουν ή τροποποιούν το θεσμικό πλαίσιο της συμφωνίας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται αμέσως και εμπεριστατωμένα για οποιαδήποτε απόφαση η οποία λαμβάνεται δυνάμει της παρούσας παραγράφου και η οποία αφορά την προσωρινή εφαρμογή ή την αναστολή συμφωνιών, ή τον καθορισμό της θέσης της Κοινότητας σε όργανο που συνιστάται από συμφωνία...»

Το άρθρο 300 παρ. 2 ΣΕΚ προβλέπει την παύση των συμφωνιών χωρίς ωστόσο να καθορίζει τον τερματισμό τους, καθώς η απειλή τερματισμού μιας διεθνούς συμφωνίας είναι καθαρά πολιτική πράξη στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής. Η ανάγκη ύπαρξης

⁴⁷⁹ Βλ. σελ. 187. παρούσας μελέτης.

⁴⁸⁰ Internal Agreement between the representatives of the governments of the Member States, meeting within the Council, on measures to be taken and procedures to be followed for the implementation of the ACP-EC Partnership Agreement [2000] OJ L 317/376.

⁴⁸¹ Άρθρο 2 παρ 46 της Συνθήκης της Νίκαιας.

συγκεκριμένης νομικής βάσης για την αναστολή μιας συμφωνίας προέκυψε για πρώτη φορά στα πλαίσια της συμφωνίας συνεργασίας με τη Γιουγκοσλαβία κατά τη διάρκεια της διάλυσής της και ταυτόχρονης εμφάνισης των ενόπλων συγκρούσεων στην περιοχή. Η εν λόγω συμφωνία δεν περιείχε ρήτρα αναστολής.⁴⁸² Οι περιπτώσεις που δύναται να υπαχθούν στο άρθρο 300 παρ. 2 περιορίζονται στις συμφωνίες που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας. Για τις υπόλοιπες όμως συμφωνίες -μικτές συμφωνίες- ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 301 στα πλαίσια της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

Επομένως, η δυνατότητα της Κοινότητας να επιβάλλει κυρώσεις δύναται να διαχωριστεί σε δύο κατηγορίες, κυρώσεις που εγείρονται σε θέματα εμπορίου και κυρώσεις που ανακύπτουν για θέματα ασφάλειας. Δύο διαφορετικές κατηγορίες, η νομική βάση των οποίων εδράζεται σε δύο διαφορετικούς πλώνες, τον κοινοτικό και την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας. Μέχρι και το 1992, η χρήση κυρώσεων εδραζόταν στο άρθρο 113 για την κοινή εμπορική πολιτική (νυν άρθρο 133 ΣΕΚ), ακόμα και σε θέματα που δεν αφορούσαν το εμπόριο. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασίας συντόνιζε τις εξωτερικές δράσεις της Κοινότητας, αλλά θεσμοποιήθηκε μόλις το 1986 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και με τη δήλωση των 12 υπουργών εξωτερικών των κρατών μελών της Κοινότητας εμπλουτίστηκε σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς:

*«Οι 12 προσδοκούν την παγκόσμια επιτήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι νόμιμο και συνεχές καθήκον της παγκόσμιας κοινότητας και των κρατών μεμονωμένα. Η έκφραση ανησυχίας για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν δύναται να θεωρηθούν ως επέμβαση στα εσωτερικά θέματα ενός κράτους».*⁴⁸³

Παρόλο, που η εν λόγω δήλωση δεν προσέδιδε αρμοδιότητα στην Κοινότητα να κάνει χρήση ενεργών μέτρων, η τελευταία το έπραξε με κυρώσεις προς την Κίνα το

⁴⁸² Case C-162/96 Racke v. Hauptzollamt Mainz [1998] ECR I-3655.

⁴⁸³ European Political Cooperation (1986): *Statement by the Twelve on Human Rights*, Brussels 21 July 1986, Press and Information Office of the Federal Republic of Germany, EPC, 5th edition. Στην ουσία, αρχικά τα κράτη μέλη ελάμβαναν με ομοφωνία απόφαση για επιβολή κυρώσεων στα πλαίσια της ΕΠΣ, και το Συμβούλιο εξέδιδε Κανονισμό, βάσει του άρθρου 113 ΣΕΚ, για την υιοθέτηση μέτρων στα πλαίσια της εμπορικής πολιτικής κατά μιας τρίτης χώρας. Τα δε κράτη μέλη ελάμβαναν αυτόνομες αποφάσεις για τη λήψη μέτρων που δεν ενέπυταν στο άρθρο 113 ΣΕΚ.

1989 μετά τα αιματηρά γεγονότα στην πλατεία Tiananmen.⁴⁸⁴ Σημαντική, όμως, αλλαγή επήλθε με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία θεσμοθέτησε για πρώτη φορά την Κοινή Εξωτερική και Πολιτική Ασφαλείας. Στο δε άρθρο 11 παρ. 1 προστέθηκε και ο στόχος για την «...ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου», κάνοντας δυνατή τη χρήση του άρθρου 301 ΣΕΚ, που αποτελούσε μέχρι και το Νοέμβριο του 2009 τη νομική βάση για την επιβολή διεθνών κυρώσεων και προβλέπει ότι:

«Όταν μία κοινή θέση ή κοινή δράση, που εγκρίθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, προβλέπει δράση της Κοινότητας για τη μερική ή ολοκληρωτική μείωση ή διακοπή των οικονομικών σχέσεων με μία περισσότερες τρίτες χώρες, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, λαμβάνει τα αναγκαία επείγοντα μέτρα».

Συμπληρωματική στα ανωτέρω κρίνεται και η διάταξη του άρθρου 60 ΣΕΚ, προκειμένου να καλυφθούν όλες οι παράμετροι σε περίπτωση παραβίασης των αρχών που η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει. Ως εκ τούτου:

«1. Εάν, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 301, κρίνεται αναγκαία κοινοτική δράση, το Συμβούλιο δύναιται, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 301 διαδικασία, να λαμβάνει τα αναγκαία επείγοντα μέτρα σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων και τις πληρωμές έναντι των οικείων τρίτων χωρών.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 297 και εφόσον το Συμβούλιο δεν έχει λάβει μέτρα σύμφωνα με την παράγραφο 1, ένα κράτος μέλος μπορεί, για σοβαρούς πολιτικούς λόγους και για λόγους επείγουσας ανάγκης, να λαμβάνει μονομερώς μέτρα έναντι τρίτης χώρας, σχετικά με την κίνηση κεφαλαίων και τις πληρωμές. Η Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη ενημερώνονται για τα μέτρα αυτά το αργότερο μέχρι και την ημερομηνία κατά την οποία αυτά αρχίζουν να ισχύουν. Το Συμβούλιο, προτάσσει της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία ότι το εν λόγω κράτος μέλος πρέπει να τροποποιήσει ή να καταργήσει τα μέτρα αυτά. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για κάθε σχετική απόφαση που λαμβάνει το Συμβούλιο».

⁴⁸⁴ Πίνακας 11 σελ. 210 της παρούσας μελέτης.

Με την υπογραφή, όμως, της Συνθήκης της Λισαβόνας απλοποιήθηκε η διαδικασία επιβολής κυρώσεων ή αναστολής μιας διεθνούς συμφωνίας της Ένωσης. Σε αυτό συνέβαλε σημαντικά και η ενοποίηση των εξωτερικών δράσεων και εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης σε μια ενιαία πολιτική, την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, η οποία και εμπλουτίστηκε με όλες τις αρχές της Ένωσης⁴⁸⁵, ενώ στη συνοχή της εν λόγω πολιτικής συνέβαλλε σημαντικά και η παράλληλη θεσμοθέτηση του Προέδρου και του Υπατου Εκπρόσωπου της Ένωσης. Το άρθρο 300 ΣΕΚ αντικαταστάθηκε με το άρθρο 218 των Συνθηκών⁴⁸⁶, το οποίο αναλύει όλη τη διαδικασία διαπραγμάτευσης και σύναψης όλων των συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των τρίτων χωρών ή διεθνών οργανισμών, αποτελώντας με την παρ. 9 τη νομική βάση για την αναστολή μιας συμφωνίας και τη λήψη περαιτέρω δράσεων. Πιο συγκεκριμένα προβλέπει:

«...9. Το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής ή του ύπατου εκπρόσωπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, εκδίδει απόφαση για την αναστολή της εφαρμογής μιας συμφωνίας και τον καθορισμό των θέσεων που θα πρέπει να ληφθούν, εξ ονόματος της Ένωσης, σε όργανο που συνιστάται από δεδομένη συμφωνία, όταν το εν λόγω όργανο καλείται να θεσπίσει πράξεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα, με εξαίρεση τις πράξεις που συμπληρώνουν ή τροποποιούν το θεσμικό πλαίσιο της συμφωνίας. ...»

Το λεκτικό της παρ. 9 του άρθρου 218 των Συνθηκών διατήρησε σε σημαντικό βαθμό το λεκτικό της παρ. 2 του άρθρου 300 ΣΕΚ, αλλά η σημασία του έγκειται στο γεγονός ότι το νέο άρθρο 218 καλύπτει όλες τις διεθνείς συμφωνίες της Ένωσης. Επιπλέον, το εμπλουτισμένο άρθρο 215 των Συνθηκών ενισχύει τη λήψη περιοριστικών μέτρων από την πλευρά της Ένωσης προβλέποντας τη διακοπή ή μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μια ή περισσότερες χώρες. Το σημαντικό είναι ότι παρόμοιες αποφάσεις δύναται να ληφθούν και έναντι

⁴⁸⁵ Άρθρο 21 των Συνθηκών, C 115/8-29.

⁴⁸⁶ C 115/144-146.

φυσικών ή νομικών προσώπων, ομάδων ή μη κρατικών οντοτήτων. Το εν λόγω άρθρο έχει ως εξής:⁴⁸⁷

«1. Όταν απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του τίτλου V της Συνθήκης γι την Ευρωπαϊκή Ένωση, προβλέπει τη διακοπή ή τη μείωση, εν όλω ή εν μέρει, των οικονομικών και χρηματοοικονομικών σχέσεων με μία ή περισσότερες τρίτες χώρες, το Συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από κοινή πρόταση του ύπατου εκπρόσωπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, και της Επιτροπής, θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα. Ενημερώνει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2. Εφόσον προβλέπεται απόφαση που εκδίδεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 2 του Τίτλου V της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο μπορεί να λαμβάνει, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 1, περιοριστικά μέτρα έναντι φυσικών ή νομικών προσώπων, ομάδων ή μη κρατικών οντοτήτων.

3.»

Η ενεργοποίηση των ανωτέρω άρθρων γίνεται πάντοτε σε συνέπεια με το διεθνές δίκαιο και τις υποχρεώσεις που απορρέουν για την Κοινότητα από τις διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες που εκείνη έχει υπογράψει. Όπως έχει ήδη εξεταστεί, όλες οι συμφωνίες της Κοινότητας με τα τρίτα κράτη (διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες), περιλαμβάνουν το σεβασμό των αρχών της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, και της χρηστής διακυβέρνησης στα ουσιαστικά στοιχεία της υπογραφείσας Συμφωνίας. Εξάλλου, οι εν λόγω αρχές αποτελούν τη βάση και το στόχο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.

Επομένως, είναι πλέον ξεκάθαρη η δυνατότητα επίκλησης των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας σε όλες τις διεθνείς συμφωνίες της Κοινότητας. Η επιβολή, όμως κυρώσεων στη βάση αυτών των ρητρών, είναι συνήθως, μέχρι και σήμερα τουλάχιστον, περιορισμένη, καθώς γίνεται επίκλησή τους μόνο σε πολύ σημαντικές περιπτώσεις παραβιάσεων. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αναστολής συμφωνίας λόγω σοβαρής καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπήρξε στην περίπτωση της Αϊτής, όπου το 1991 εξαιτίας του πραξικοπήματος αναστάλθηκε η συμφωνία με την Ένωση, ενώ το 1997 που υπήρξε έλλειψη συμφωνίας με την Ένωση σχετικά με την προστασία των

⁴⁸⁷ Τίτλος IV, Περιοριστικά Μέτρα, Άρθρο 215, C 115/144.

δημοκρατικών αρχών η συμφωνία συνέχισε να ισχύει αλλά προχώρησε με πιο αργούς ρυθμούς.⁴⁸⁸

Σε κάθε περίπτωση, η επιβολή κυρώσεων και κυρίως η αναστολή ή διακοπή της εν ισχύ συμφωνίας, πραγματοποιείται μόνο ως έσχατη λύση και έπειτα από σοβαρή και επαναλαμβανόμενη παραβίαση των ουσιωδών στοιχείων της συμφωνίας από το έτερο μέρος και αυτό διότι δεν πρέπει να επηρεαστεί αρνητικά ο πληθυσμός του μέρους παραβάτη. Στόχος της Ένωσης, είναι η «τιμωρία» να αποδοθεί σε αυτόν που πραγματικά πρέπει, και στις περιπτώσεις παραβίασης των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, ο παραβάτης είναι συνήθως το έτερο κράτος της συμφωνίας, δηλαδή οι κυβερνώντες. Για αυτό πολλές φορές επιλέγεται η λύση της χρηματοδότησης δράσεων μη κρατικών δρώντων από τη μια μεριά για την προώθηση των ανωτέρω αναφερόμενων αρχών και από την άλλη επιλέγεται η λύση της πολιτική απομόνωση και πίεσης των κρατικών δρώντων.

Επιπλέον, όπως εξετάστηκε στις προηγούμενες ενότητες της παρούσας μελέτης, η διακοπή ή αναστολή της συμφωνίας θα αποφασιστεί και σε συνάρτηση με τον επιδιωκόμενο στόχο της Ένωσης αρχικά -φύση της συμφωνίας-, και έπειτα με την ισχύ και σημασία του έτερου μέρους της συμφωνίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και τα κράτη, αποτελεί έναν ορθολογικό δρών του διεθνούς συστήματος. Επομένως, θα προηγηθεί πριν από οποιαδήποτε λήψη απόφασης ανάλυση κόστους-οφέλους. Το γεγονός αυτό από μια μεριά δικαιολογεί την ύπαρξη διαφορετικών βαθμίδων συνεργασίας με τα τρίτα κράτη -συμφωνίες σύνδεσης, συμφωνίες σταθερότητας και ασφάλειας, συμφωνίες εταιρικών σχέσεων και συνεργασίας, ειδική στρατηγική σχέση με τη Ρωσία, πολιτικός διάλογος με την Κίνα, πολυμερείς συμφωνίες, κ.ο.κ-, αλλά από την άλλη μεριά αποτελεί και τη βασική κατηγορία κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επιλεκτικότητα και διαφοροποίηση, η οποία ενισχύεται περισσότερο όταν πραγματοποιείται ανάμεσα σε ιδίας κατηγορίας εταίρους.

⁴⁸⁸ Πίνακας 11, σελ 204 της παρούσας μελέτης.

Πίνακας 11: Περιπτώσεις αναστολής χρηματοδοτικής βοήθειας και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών σε τρίτες χώρες από το 1988

Χώρες	Ληφθείσα Δράση	Αίτια
Αϊτή	1991: Αναστολή συνεργασιών 1994: Επανεναρξη λόγω επικείμενων εκλογών 1997: Επιβράδυνση συνεργασιών 2001: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, παρακράτηση της δεύτερης δόσης, ανακατεύθυνση πρώτης δόσης για έργα στήριξης της δημοκρατίας	1991: Πραξικόπημα 1997: Έλλειψη πολιτικής συμφωνίας. Έλλειψη σεβασμού των δημοκρατικών αρχών
Ακτή Ελεφαντοστού	2000: Αναθεώρηση και αναστολή συνεργασιών 2001: Έναρξη διαβουλεύσεων	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του δημοκρατικού πολιτεύματος
Γκάμπια	1994: Διατήρηση συνεργασίας στο βαθμό που εξυπηρετεί βασικές ανάγκες Από 1997: Σταδιακή επανεναρξη χρηματοδοτικής βοήθειας στο πλαίσιο μετάβασης στη δημοκρατία	Πραξικόπημα
Γουατεμάλα	1993: Καμία νέα χρηματοδοτική βοήθεια. Από 1997: Επανεναρξη χρηματοδοτικής βοήθειας (για στήριξη ειρηνευτικής διαδικασίας)	Αναστολή συνταγματικού καθεστώτος
Γουινέα-Μπισσάου	1999: Έναρξη διαβουλεύσεων	Διακοπή διαδικασίας εκδημοκρατισμού
Ζιμπάμπουε	2002: Εμπάργκο όπλων, διπλωματικές κυρώσεις, επιβολή οικονομικών και άλλων κυρώσεων σε κυβερνητικούς αξιωματούχους	Παραβιάσεις της δημοκρατίας
Ινδονησία	1999: Εμπάργκο όπλων και αναστολή στρατιωτικής συνεργασίας για 4 μήνες	Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο ανατολικό Τιμόρ
Ισημερινή Γουινέα	Από 1992: Καμία σημαντική επιχείρηση συνεργασίας δεν πραγματοποιήθηκε	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του δημοκρατικού πολιτεύματος
Καμπότζη	1997-9: Αναστολή νέας χρηματοδοτικής βοήθειας	Αναστολή δημοκρατίας

Κεντροαφρικανική Δημοκρατία	1996-7: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του δημοκρατικού πολιτεύματος
Κένυα	1991: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας . 1993: Επανάναρξη , χωρίς πρόβλεψη χρηματοδοτικής βοήθειας για διαρθρωτικές προσαρμογές	Έλλειψη προόδου στο πολιτικό πεδίο
Κίνα	Ιούνιος 1989-Οκτώβριος 1990: Αναστολή ορισμένης συνεργασίας και χρηματοδοτικής βοήθειας	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (σφαγή στην πλατεία Τιεν αν Μεν)
Κομόρες	1995: Επιβράδυνση συνεργασιών έως τις εκλογές του 1996. 1999: Έναρξη διαβουλεύσεων	Πραξικόπημα (1995 και 1999)
Κροατία	1995: Αναστολή PHARE. Επανάναρξη της χρηματοδοτικής βοήθειας ανοικοδόμησης το 1996. Δικαιούχος πλήρης χρηματοδοτικής βοήθειας από το 2000	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του δημοκρατικού πολιτεύματος και των ειρηνευτικών συμφωνιών
Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό	Από 1992: Αναστολή συνεργασίας (χρηματοδοτική βοήθεια το 1994 για τους πρόσφυγες της Ρουάντα). 1997: Επανάναρξη μερικής χρηματοδοτικής βοήθειας	Αποτυχίες στη διαδικασία εκδημοκρατισμού
Λευκορωσία	Από 1997: Πάυση τεχνικών και χρηματοδοτικών προγραμμάτων 1998-9: Διπλωματικές κυρώσεις	Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του δημοκρατικού πολιτεύματος. Παραβιάσεις του διπλωματικού πρωτοκόλλου
Λιβερία	2001: Έναρξη διαβουλεύσεων	Καμία πρόοδος στο πολιτικό πεδίο
Μαλάουι	1992: Σχεδόν συνολικό πάγωμα χρηματοδοτικής βοήθειας. Επανάναρξη μετά το δημοψήφισμα του 1993	Καμία πρόοδος στο πολιτικό πεδίο
Μιανμάρ	Από 1988: Καμία χρηματοδοτική βοήθεια Από 1990: Εμπάργκο όπλων Από 1991: Καμία αμυντική συνεργασία Από 1996: Διπλωματικές κυρώσεις Από 1997: Αναστολή ΣΓΠ Από 2000: Απαγόρευση	Αναστολή δημοκρατίας και παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων

	εξαγωγών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για καταστολή. Πάγωμα περιουσιακών κεφαλαίων συγκεκριμένων κυβερνητικών αξιωματούχων	
Μπουρούντι	1993: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας 1996: Μη έναρξη νέων προγραμμάτων, πλην των προγραμμάτων στήριξης της ειρηνευτικής διαδικασίας	Πραξικόπημα: θέμα ασφάλειας
Νίγηρας	Ιανουάριος 1996: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας για 6 μήνες 1999: Έναρξη διαβουλεύσεων	Πραξικόπημα (1996 και 1999)
Νιγηρία	1993: νέα προγράμματα χρηματοδοτικής βοήθειας στη βάση αξιολόγησης κάθε περίπτωσης ξεχωριστά και ορισμένες διπλωματικές κυρώσεις Νοέμβριος 1995: Αναστολή συνεργασίας και επιβολή διπλωματικών κυρώσεων 1998/99: Επανεναρξη συνεργασιών (και άρση κυρώσεων) με την επιστροφή στο κράτος δικαίου	Έλλειψη δημοκρατίας. Εκτέλεση του Ken Saro-Wiwa
Πακιστάν	1999: Αναστολή υπογραφής της συμφωνίας συνεργασίας έως το Νοέμβριο του 2001	Πραξικόπημα
Περου	1992: Αναστολή νέας χρηματοδοτικής βοήθειας για 11 μήνες	Παραβίαση της δημοκρατίας
Ρουάντα	1994: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας Από 1998: σταδιακή επανέναρξη χρηματοδοτικής βοήθειας	Γενοκτονία, θέμα ασφάλειας
Ρωσία	1995: 6μηνη καθυστέρηση των συμπερασμάτων της συμφωνίας συνεργασίας 2000: Κατεύθυνση χρηματοδοτικής βοήθειας TACIS για 6 μήνες σε έργα για τα ανθρώπινα δικαιώματα	Πόλεμος στην Τσετσενία
Σερβία	1992-6: διπλωματικές και οικονομικές κυρώσεις Από 1998: Καμία τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια ή βοήθεια ανοικοδόμησης και ορισμένες οικονομικές	Πόλεμος (1992-5). Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Κόσοβο (1998)

	κυρώσεις Οκτώβριος 2000: Επανέναρξη χρηματοδοτικής βοήθειας και επανάκληση των περισσότερων κυρώσεων	
Σιέρα Λεόνε	1997: Διακοπή υφιστάμενων χρηματοδοτικών προγραμμάτων	Πραξικόπημα Εμφύλιος πόλεμος
Σουδάν	Από 1990: Αναστολή νέων χρηματοδοτικών προγραμμάτων Από 1994: Εμπάργκο όπλων 2002: Έναρξη διαδικασίας εξομάλυνσης	Εμφύλιος πόλεμος Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων
Τατζικιστάν	1997: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας TACIS 2000: Παροχή ορισμένης βοήθειας 2001: Επανέναρξη χρηματοδοτικής βοήθειας	Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας. Εμφύλιος πόλεμος
Τόνγκα	1992: πάγωμα νέων προγραμμάτων 1995: Σταδιακή επανέναρξη χρηματοδοτικής βοήθειας 1999: Αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας	Διακοπή της διαδικασίας εκδημοκρατισμού (1992 και 1999)
Φίτζι	2000: Έναρξη διαβουλεύσεων	Παραβιάσεις δημοκρατικού πολιτεύματος

Σημείωση: Ο πίνακας δεν περιλαμβάνει την επιβολή κυρώσεων που είναι σύμφωνες με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (όπως στο Αφγανισταν, στην Ανγκόλα, ή στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας), περιπτώσεις στις οποίες η αναστολή χρηματοδοτικής βοήθειας ή/και των διπλωματικών επιχειρήσεων ήταν αποτέλεσμα μόνο εμφυλίου πολέμου (όπως στη Λιβερία ή την Σομαλία) ή μόνο εμπάργκο όπλων. Ο πίνακας επίσης υποδεικνύει περιπτώσεις όπου η ΕΕ ξεκίνησε διαβουλεύσεις με εταίρους της στη Συμφωνία Κοτονού, αλλά δεν έχει ακόμα επιβάλει αρνητικά μέτρα.

Μετάφραση Πίνακα από Appendix 1, σελ. 205: Smith, K. (2005), *European Union Foreign policy in a changing world*, Blackwell Publishing

Πηγές: Arts, *Integrating Human Rights*, annex 5, Crawford, *Foreign Aid and Political Reform*, table 7.1, pp. 170-6, Council of the EU, "Liste des mesures 2003" and Annual Report CFSP 2001, European Commission, "Monthly review".

Κεφάλαιο 4

**Αποτελεσματικότητα της ευρωπαϊκής
διπλωματίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων**

4.1. Η αποτελεσματικότητα των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας

Οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την προώθηση των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων που μακροπρόθεσμα οδηγούν σε μετασχηματισμό. Ο εν λόγω μετασχηματισμός, με τη σειρά του, επιφέρει σύγκλιση με τους κοινοτικούς κανόνες και τα κοινοτικά πρότυπα, πραγματώνοντας με αυτό τον τρόπο τη δημοκρατική συνένωση. Στην ευρωπαϊκή πρακτική οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας εμφανίστηκαν για πρώτη φορά με τη μορφή των Κριτηρίων της Κοπεγχάγης στα πλαίσια της μεγαλύτερης ένταξης νέων μελών στην ευρωπαϊκή ιστορία και έκτοτε συμπεριλαμβάνονται σε όλες τις συμφωνίες της Κοινότητας με τα τρίτα κράτη. Όπως αποδείχτηκε από την επιτυχή ένταξη των χωρών ΚΑΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ρήτρες αιρεσιμότητας επιτάχυναν και συνάμα διευκόλυναν την μετάβαση των εν λόγω χωρών προς τη δημοκρατία και την οικονομία της αγοράς, ενώ παράλληλα κάλυψαν το κενό που ενυπήρχε στην Ένωση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέοντας τα με την εξωτερική πολιτική της Ένωσης.

Η επιτυχία των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας στις χώρες ΚΑΕ εδραζόταν στο κίνητρο της ένταξης. Το εν λόγω κίνητρο αποδείχθηκε αρκετά ισχυρό προκειμένου να αντισταθμίσει οποιοδήποτε εσωτερικό κόστος του έτερου μέρους κατά τη διαδικασία συμμόρφωσής του προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα και αρχές. Ωστόσο, ο βαθμός επιτυχίας του ποικίλει ανάλογα με τους δρώντες, τα συμφέροντα που εκείνοι εκπροσωπούν και την εσωτερική στήριξη/νομιμοποίηση ή μη των δράσεών τους.⁴⁸⁹ Για αυτό πολλοί έχουν ορίσει την πολιτική αιρεσιμότητα ως «*αναγκαίο κακό*» ή «*προσβλητική επέμβαση έξωθεν*». Αναμφισβήτητα, πάντως, χωρίς τις εν λόγω ρήτρες δύσκολα θα είχε επιτευχθεί ή θα είχε καθυστερήσει σημαντικά η μετάβαση των χωρών ΚΑΕ προς τη δημοκρατία και την οικονομία της αγοράς.

Το σημαντικό είναι ότι οι ρήτρες αιρεσιμότητας ορίζουν ξεκάθαρα και με σαφήνεια το πλαίσιο για την εκπλήρωση συγκεκριμένων κριτηρίων, δηλαδή τον επιδιωκόμενο στόχο και το κίνητρο, επιτρέποντας με αυτό τον τρόπο στο έτερο μέρος της συμφωνίας να επιλέξει εκείνο τόσο το μέσο όσο και το βαθμό συμμόρφωσής του. Το γεγονός αυτό παρέχει, από τη μια μεριά, στα υπό συμμόρφωση κράτη την αναγκαία ευελιξία

⁴⁸⁹ Βλ. Πίνακα 5, σελ. 104 της παρούσας εργασίας σχετικά με τους πολιτικούς παράγοντες στα νέα καθεστώτα που επηρέασαν σημαντικά την ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προωθήσει τη δημοκρατία και τις δημοκρατικές αρχές.

προκειμένου να αντισταθμίσουν το οποιοδήποτε εσωτερικό κόστος, και, από την άλλη, στην Ένωση τη νομιμότητα και τη δυνατότητα διαφοροποιήσεων ανάμεσα στις υπό συμμόρφωση χώρες. Ως εκ τούτου, χώρες που εκπληρώνουν τα κριτήρια που τους έχουν τεθεί δύναται να προχωρήσουν στη σύναψη των συμφωνιών σύνδεσης, ενώ εκείνες που παρουσιάζουν καθυστερήσεις ενσωμάτωσης *«βρίσκονται στην αναμονή»* έως ότου επιτευχθούν οι στόχοι. Η δυνατότητα, όμως, αυτής της διαφοροποίησης των χωρών, και κυρίως η επιλεκτική εφαρμογή των κυρώσεων από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περίπτωση παραβιάσεων των υπό εξέταση αρχών είναι αρκετή για να κατηγορήσουν την τελευταία για επιλεκτικότητα και διάκριση ανάμεσα στους εταίρους της.

Κάθε εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμα και αν γειτνιάζουν μεταξύ τους, είναι διαφορετικοί. Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τους εταίρους της Ένωσης είναι καταρχάς το εσωτερικό πολιτικό τους σύστημα, δηλαδή οι αξίες και η εσωτερική ειρήνη και ευμάρεια, έπειτα η σχέση τους με τους γείτονές τους, και τέλος η σχέση τους με την Ένωση, δηλαδή απόσταση από τα σύνορα της Ένωσης, ειδικές οικονομικές, εμπορικές ή στρατηγικές σχέσεις και πρωτίστως η πιθανότητα μεταφοράς των εσωτερικών τους προβλημάτων στην Ένωση, όπως, π.χ. μεταναστευτικές ροές, τρομοκρατία, παράνομη μετακίνηση όπλων και ναρκωτικών, κ.ο.κ.. Η χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας επιτρέπουν την ευελιξία στους ανωτέρω αναφερόμενους παράγοντες, ενώ ταυτόχρονα η επιτυχή εφαρμογή τους οδηγεί στη σύγκλιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Λόγω, όμως, και της φύσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως ενός ιδιάζοντος περιφερειακού οργανισμού, η χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας οφείλει να σεβαστεί και τους κατά συνθήκη περιορισμούς. Όπως φαίνεται και από τον κατωτέρω πίνακα 12 η Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιεί συνήθως τη θετική αιρεσιμότητα έναντι της αρνητικής.

Πίνακας 12: Συγκριτικός πίνακας χρήσης των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας ανά εταίρο και πολιτική

Ομάδες Χωρών / Πολιτικές ΕΕ	Θετική αιρεσιμότητα	Αρνητική αιρεσιμότητα	Ex ante	Ex post	Κίνητρο	Αποτελεσματικότητα
ΚΑΕ	✓		✓		Ένταξη στην ΕΕ	μέλη πλέον της ΕΕ
Δυτικά Βαλκάνια	✓	✓	✓		Υποψήφια και πιθανά υποψήφια για ένταξη στην ΕΕ	Μέτρια (επιπλέον κριτήρια για ένταξη)
Τουρκία	✓	✓	✓	✓	Υποψήφια για ένταξη στην ΕΕ	Αμφίβολη
ΕΠΓ → Μεσόγειος/ ΔΝΑΚ/ Ν. Καύκασος	✓		✓		Δημιουργία "ring of friends"	Βασικό πρόβλημα = ύπαρξη περιφερειακών συγκρούσεων
Ρωσία	✓		✓		Ειδική στρατηγική σχέση	Αναποτελεσματική – επιλεκτική εφαρμογή κυρώσεων
Κίνα	-	-	-	-	Πολιτικός διάλογος και εμπορικές σχέσεις	Αναποτελεσματική
ΑΚΕ	✓		✓		Εμπορικές και οικονομικές σχέσεις	✓

Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση των Χωρών ΚΑΕ έγινε χρήση της ex ante αιρεσιμότητας, όπου τα κριτήρια είχαν τεθεί νωρίτερα και επαφίονταν σε θετική αιρεσιμότητα με τελική επιβράβευση την εισδοχή στην Ένωση. Οι χώρες ΚΑΕ εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 μαζί με την Κύπρο και τη Μάλτα. Από το πρώτο κύμα της διεύρυνσης είχαν εξαιρεθεί η Βουλγαρία και η Ρουμανία, οι οποίες εντάχθηκαν το 2007, καθώς η πρόοδός τους είχε κριθεί ανεπαρκείς. Η πολιτική, όμως, της Ένωσης προς τα Δυτικά Βαλκάνια υπήρξε ακόμα αυστηρότερη. Πέρα από το γεγονός ότι εφαρμόστηκε και η αρνητική αιρεσιμότητα, λόγω της ιδιαιτερότητας της περιοχής –ύπαρξης πολεμικών συρράξεων- προηγήθηκε η Διαδικασία Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Σε αρχικό στάδιο, η Ένωση απέφυγε να προσδώσει στις χώρες των

Δυτικών Βαλκανίων υπόσχεση ένταξης, αλλά όταν διαπίστωσε ότι η χρήση της αρχής της αιρεσιμότητας δεν απέδιδε, όπως στις χώρες ΚΑΕ, αφού υπολειπόταν του ισχυρού αυτού κινήτρου, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης το 2003 τους απέδωσε το καθεστώς των πιθανών υποψηφίων κρατών. Επιπλέον, προσέθεσε στις εν λόγω χώρες την υποχρέωση να αναπτύξουν την περιφερειακή τους συνεργασία, για την ακρίβεια, όρισε αυτή την υποχρέωση ως επιπλέον κριτήριο ένταξης. Μάλιστα, το 2005 η Ένωση ενίσχυσε την πολιτική αιρεσιμότητα με το τρίπτυχο Εμπέδωση-Αιρεσιμότητα-Επικοινωνία.

Η χρήση των ρητρών αιρεσιμότητας στις σχέσεις με την Τουρκία αποτελεί ιδιαίτερη κατηγορία. Όπως και στην περίπτωση των Δυτικών Βαλκανίων υπήρξε εφαρμογή τόσο *ex post* όσο και *ex ante* αιρεσιμότητας. Η πρώτη εφαρμόστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 1994, όταν το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη της Ένωσης, για τους δικούς τους λόγους, δεν ενέταξαν την αρχή της αιρεσιμότητας, όπως όφειλαν, στη Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης με την Τουρκία. Οι ρήτρες αιρεσιμότητας, με τη μορφή που ίσχυαν για τις χώρες ΚΑΕ και τα Δυτικά Βαλκάνια, εφαρμόστηκαν στην Τουρκία μόλις το 2001 όταν της δόθηκε το πράσινο φως για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, αλλά και σε αυτή την περίπτωση το κίνητρο της ένταξης τοποθετούνταν πολύ μακριά (2015), γεγονός που δεν αντισταθμίζει στον ίδιο βαθμό το κόστος συμμόρφωσης όπως συνέβη στις χώρες ΚΑΕ και στα Δυτικά Βαλκάνια. Στην ουσία η χρήση των ρητρών αιρεσιμότητας στις σχέσεις της Κοινότητας με την Τουρκία προσδιόρισε τα όρια της χρήσης της πολιτικής της αρχής της αιρεσιμότητας σε συνδυασμό με το κίνητρο της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διλήμματα, ασφάλειας και εμπορικοί λόγοι, μετά και την τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναδειχθηκαν και στα νέα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης, που φυσικά, σε καμία περίπτωση δεν δύναται να παραβλεφθούν, καθώς επηρεάζουν και τη νέα γεωστρατηγική δύναμη ισχύος. Οι χώρες της Μεσογείου, τα Δυτικά ΝΑΚ και οι χώρες του Νοτίου Καυκάσου αποτελούν τους άμεσους πλέον γείτονες της Ένωσης, για κάθε έναν από τους οποίους η Ένωση παρέχει διαφορετικό καθεστώς ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις που το καθένα επιφυλάσσει για την Ένωση σε συνδυασμό πάντοτε με τα περιορισμένα πλέον εργαλεία που εκείνη διαθέτει, καθώς το κίνητρο της ένταξης δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί, αλλά και δεν αποκλείεται.

Ένα επιπλέον βασικό πρόβλημα ανάμεσα στους νέους γείτονες της Ένωσης είναι ότι διαφοροποιούνται και οι ίδιοι σημαντικά μεταξύ τους. Από τη σύγκριση των τριών χωρών των ΔΝΑΚ καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι η χρήση των ρητρών θετικής, κυρίως, αιρεσιμότητας είναι πιο αποτελεσματικές όταν η χώρα που καλείται να τις εφαρμόσει έχει σημαντικό όφελος, είτε αυτό ονομάζεται εισδοχή, είτε χρηματοδοτική βοήθεια. Το όφελος - κίνητρο επιταχύνει την συμμόρφωση του έτερου κράτους, αλλά, ελλείψει τέτοιων κινήτρων ή στις περιπτώσεις όπου το κόστος είναι μεγαλύτερο του οφέλους από τη συμμόρφωση, ο λαός και οι πολιτικές ελίτ θα αποτελέσουν τον καταλυτικό παράγοντα. Σε αντίθεση, οι χώρες του Νοτίου Καυκάσου διαθέτουν πιο ανοικτή πολιτική προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ η σύνδεση της Ένωσης με τις Μεσογειακές Χώρες αποτελεί μια ιδιάζουσα κατηγορία που πραγματώνεται ιστορικά στο χρόνο μεταξύ διμερών συμφωνιών και πολυμερούς συμφωνίας.

Προκειμένου η Ένωση να εφαρμόσει μια πιο συνεκτική και συνεχή πολιτική έναντι των γειτόνων της -από τη Μεσόγειο μέχρι τον Καύκασο και τη Μαύρη Θάλασσα- διαμόρφωσε την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, στο χρηματοδοτικό πλαίσιο της οποίας ενέταξε τις ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας. Η ΕΠΓ αποτελεί μια πολλά υποσχόμενη πολιτική, με κύριο στόχο τη δημιουργία μιας ζώνης ευμάρειας και ασφάλειας στα γειτονικά σύνορα της Ένωσης, μέσω της προώθησης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών και της χρηστής διακυβέρνησης. Το δε διμερές πλαίσιο που η ΕΠΓ παρέχει δίνει τη δυνατότητα και την ελευθερία στους εταίρους της να επιλέξουν εκείνοι το βαθμό συνεργασίας τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η τελευταία επικροτεί τα κράτη εκείνα που δείχνουν διατεθειμένα να προβούν σε μεταρρυθμίσεις, προσφέροντας τους τη δυνατότητα μεγαλύτερης πολιτικής και θεσμικής ενσωμάτωσης. Το ενδεχόμενο εισδοχής δεν εξετάζεται προς το παρόν.

Το γεγονός αυτό τείνει να αμβλύνει μακροπρόθεσμα τις ανισότητες αυτών των γειτονικών κρατών, με κάποιες χώρες να έχουν προχωρήσει σε ένα σημαντικό βαθμό ενσωμάτωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κάποιες άλλες, είτε επειδή οι ίδιες το επιλέγουν, είτε επειδή το εσωτερικό τους πολιτικό και κοινωνικό σύστημα δεν τους το επιτρέπει, να βρίσκονται στην απομόνωση. Προς αποφυγή τούτου, η ΕΠΓ δίνει επιπλέον έμφαση στις περιφερειακές και κυρίως στις διασυνοριακές δράσεις. Ήδη από την εξέταση που προηγήθηκε διαπιστώθηκε η ύπαρξη τριών ομάδων χωρών στην ΕΠΓ

-Δυτικά NAK, Χώρες Νοτίου Καυκάσου και Μεσογειακές Χώρες- που αντιμετωπίζουν διαφορετική προσέγγιση. Οι ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων περιοχών, όπως είναι φυσικό, επηρεάζει και την αποτελεσματικότητα των εργαλείων της ΕΠΓ και καθώς η εισδοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αποτελεί κίνητρο, σε μερικές περιπτώσεις τα υπόλοιπα εργαλεία κινήτρων και πίεσης της Ένωσης καθίστανται αναποτελεσματικά.

Χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας παρατηρείται και στις σχέσεις της Κοινότητας με τις χώρες ΑΚΕ. Στην πραγματικότητα στα πλαίσια των συμφωνιών Λομέ ⁴ Συμφωνία Λομέ 1990- εμφανίστηκαν για πρώτη φορά οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας πριν καν αποτυπωθούν στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, ενώ επήλθε αναθεώρησή της το 1995 προκειμένου να συμπεριληφθεί η αρχή της χρηστής διακυβέρνησης ανάμεσα στα ουσιαστικά στοιχεία της Συμφωνίας. Μάλιστα, στο άρθρο 9,3 της συμφωνίας δίνεται και ο ορισμός της. Η Συμφωνία Κοτοννού που ακολούθησε αναβάθμισε τη συμφωνία δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας στις σχέσεις της Κοινότητας με τη Ρωσία και την Κίνα. Κατά βάση, η χρήση των ρητρών είναι αναποτελεσματική, καθώς και οι δύο χώρες αποτελούν ισάξιους εταίρους με την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν προσδοκούν την ένταξη στην Ευρωπαϊκή οικογένεια. Μπορεί να αντιμετωπίζουν μεν κοινές προκλήσεις αλλά δεν μοιράζονται τα ίδια οράματα, γεγονός που περιορίζει αισθητά τα εργαλεία πίεσης της Ένωσης.

Σε γενικές γραμμές, σαφή συμπεράσματα για τη χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας δύναται να ληφθούν μόνο για την περίπτωση των χωρών ΚΑΕ, καθώς όλες οι υπόλοιπες πολιτικές παραμένουν σε εξέλιξη, και επομένως, οποιοδήποτε συμπέρασμα τίθεται υπό αμφισβήτηση και αναθεώρηση. Το σημαντικό είναι ότι η ίδια η χρήση των ρητρών αιρεσιμότητας επιτρέπουν τη διαφοροποίηση και το feedback, δηλαδή τον επαναπροσδιορισμό, όχι φυσικά των κριτηρίων, αλλά του πλαισίου επίτευξης και τον στοχευόμενων δράσεων. Το ισχυρότερο εργαλείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την υπόσχεση ένταξης, είναι η χρηματοδότηση. Η χρήση των θετικών ρητρών αιρεσιμότητας εδράζονται ακριβώς σε αυτό. Επομένως, το στοίχημα για την Ευρωπαϊκή Ένωση τίθεται στο να προσδιορίσει σαφώς το ιδιάζον πρόβλημα κάθε εταίρου και να ορίσει ειδικές δράσεις προς αυτό.

4.2. Η απειλή επιβολής κυρώσεων ως νέο εργαλείο εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η απειλή επιβολής κυρώσεων αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια ένα βασικό εργαλείο των κρατών κατά τη διαχείριση κρίσεων. Πρόκειται για τη γνωστή στρατηγική του εκβιασμού, η οποία στηρίζεται στην απειλή τιμωρίας χωρίς προσφυγή στη βία και ορίζεται ως ο εξαναγκασμός του αντιπάλου να εγκαταλείψει κάτι με κόστος να υποστεί σημαντική τιμωρία ή ζημία αν αρνηθεί να το πράξει. Προκειμένου η απειλή να στεφθεί με επιτυχία, πρέπει, πρώτα από όλα, να είναι αξιόπιστη και κυρίως ορατή από τον αντίπαλο. Για το λόγο αυτό, η απειλή είναι συνήθως στοχευόμενη και συνοδεύεται από μέτρα καθυσχασμού -κίνητρα- προκειμένου ο αντίπαλος να συμμορφωθεί. Επιπλέον, για να θεωρηθεί αξιόπιστη μια απειλή θα πρέπει να στηρίζεται στις δυνατότητες και στις προθέσεις εκείνου που τη χρησιμοποιεί. Όσο δε πιο νόμιμες είναι οι απαιτήσεις της απειλής τόσο αυξάνεται η αξιοπιστία της. Σε αυτό συμβάλλει σημαντικά και ο χρόνος δέσμευσης ενός κράτους να επιβάλει μια απειλή όσο και ο τρόπος που το τελευταίο το πράττει -δημοσιοποίηση και διεθνοποίηση της απειλής. Τέλος, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει και ο ίδιος ο αντίπαλος, και πιο συγκεκριμένα η διαπραγματευτική του ισχύ. Συνήθως, ο πιο ισχυρός αντίπαλος -από πλευράς μέσων πολιτικής- είναι εκείνος που θέτει την απειλή και ο πιο αδύναμος την εφαρμόζει. Στην ουσία, πρόκειται για μια επιθετική στρατηγική, καθώς ο χρήστης θέλει να προκαλέσει αλλαγές σε μια υφιστάμενη κατάσταση, η εξέλιξη της οποίας θα εξαρτηθεί από τη διάδραση των εμπλεκόμενων μερών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι κράτος και επομένως τα εργαλεία εξωτερικής πολιτικής της διαφοροποιούνται σημαντικά, όπως και οι στόχοι της. Επιπλέον, ειδοποιός διαφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα κράτη είναι ότι διέθετε μέχρι πρόσφατα δύο διαστάσεις εξωτερικής πολιτικής, μία κοινοτική για την προώθηση των αποκλειστικών της σκοπών, όπως παραδείγματος χάριν το εμπόριο, και την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας στα πλαίσια του διακυβερνητικού πυλώνα της λειτουργίας της. Το νέο καθεστώς που διαμορφώθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, από 1^η Δεκεμβρίου 2009, μπορεί να ενσωμάτωσε μεν τις δύο πολιτικές -κατάργηση των πυλώνων-, αλλά για θέματα αυστηρώς κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας συνεχίζουν να ακολουθούνται ειδικοί

κανόνες και διαδικασίες, ενώ απαγορεύεται η θέσπιση ευρωπαϊκών νομοθετικών πράξεων προς το σκοπό αυτό.⁴⁹⁰ Η ουσιαστική συνεισφορά της Συνθήκης της Λισαβόνας στην εξωτερική πολιτική της Ένωσης έγκειται στο γεγονός ότι πλέον η εξωτερική δράση της Ένωσης στο σύνολό της εντάσσεται σε μια ενιαία πολιτική, υπό τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας και εμπλουτίζεται ρητά με όλες τις αρχές της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των αρχών της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Οι ανωτέρω αναφερόμενες αρχές, καθώς και η χρηστή διακυβέρνηση εντάχθηκαν την τελευταία εικοσαετία ανάμεσα στους στόχους της Ένωσης. Το γεγονός αυτό υπήρξε αποτέλεσμα των αναγκών που ανέκυψαν στις εξωτερικές δράσεις της Ένωσης και απόρροια των πράξεων των κοινοτικών οργάνων, όπως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής, τα οποία πολιτικά είχαν ήδη δεσμευτεί να τηρούν τις εν λόγω αρχές. Ο ρόλος δε του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο σε αντιστοιχία με τα εθνικά κοινοβούλια αποτελεί το βασικότερο όργανο νομιμοποίησης της Ένωσης, υπήρξε ιδιαίτερα σημαντικός για την προώθηση των πολιτικών δικαιωμάτων στις εξωτερικές σχέσεις της Ένωσης άμεσα και έμμεσα.⁴⁹¹ Επομένως, η ρητή αποτύπωση των ανωτέρω αναφερόμενων αρχών ως καταστατικών σκοπών της Ενώσεως και ο περαιτέρω εκδημοκρατισμός της Ενώσεως απέδωσαν την εσωτερική νομιμοποίηση που υπολείπονταν όλα αυτά τα χρόνια και κατά συνέπεια ενδυνάμωσαν την αξιοπιστία προωθήσεώς τους και στις εξωτερικές δράσεις της Ένωσης.

Η επιβολή κυρώσεων ή περιοριστικών μέτρων από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περίπτωση παραβίασης των ουσιωδών στοιχείων μιας συμφωνίας από ένα τρίτο κράτος, λόγω του ιδιάζοντος του χαρακτήρα της, διαμορφώνεται στα πλαίσια της ΚΕΠΠΑ. Η διακοπή των οικονομικών σχέσεων με το παραβιάζον κράτος στη βάση των εν λόγω αρχών αποτελεί την «ύψιστη», από βαθμό αυστηρότητας, «τιμωρία» και συνήθως αποφεύγεται από την Ένωση. Εφαρμόζεται μόνο ως «έσχατη λύση» σε

⁴⁹⁰ Άρθρο 24 των Συνθηκών, C 115/30-31.

⁴⁹¹ Βλ. σελ. 132-137 της παρούσας μελέτης σχετικά με το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην ενσωμάτωση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας στη συμφωνία της Κοινότητας με την Τουρκία. Στην προκειμένη περίπτωση, ενώ τα κράτη υπαναχώρησαν στη συμπερίληψη της εν λόγω ρήτρας για ιδίους λόγους, το ΕΚ απείλησε να μην εγκρίνει την χρηματοδότηση προς την Τουρκία αν η τελευταία δεν ελάμβανε ορισμένα μέτρα. Παρόλο, δηλαδή, που το ΕΚ δεν είχε τη δυνατότητα και ικανότητα να θέσει προσκόμματα στην συμφωνία λόγω παραβίασης των δημοκρατικών αρχών, προέβη έμμεσα σε αυτό χρησιμοποιώντας την απειλή της μη έγκρισης του κονδυλίου του κοινοτικού προϋπολογισμού, για το οποίο και είχε την τελική αρμοδιότητα.

περιπτώσεις σοβαρών απειλών, όπως παραδείγματος χάρη σε περίπτωση πραξικοπήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιλέγει κυρίως τη χρήση των θετικών μέτρων/κινήτρων προκειμένου να ωθήσει ένα κράτος να προβεί προς συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις, καθώς η επιβολή κυρώσεων πρωτίστως επηρεάζει αρνητικά τον ίδιο τον πληθυσμό, ενώ, τις περισσότερες φορές, το κράτος που προέβη στην παραβίαση παραμένει ανέπαφο. Επιπλέον, η οποιαδήποτε επιβολή κυρώσεων δύναται να δημιουργήσει αλυσιδωτές αντιδράσεις στα γειτονικά κράτη ή ακόμα και στα ίδια τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που πιθανόν να έχουν ιδιαίτερα συμφέροντα με το παραβιάζον κράτος. Η ύπαρξη ειδικών εθνικών συμφερόντων ενός κράτους μέλους έναντι του τρίτου κράτους στο οποίο επίκειται να του επιβληθεί κύρωση αποτελεί έναν επιπλέον ανασταλτικό παράγοντα για τη λήψη της απόφασης παύσης της συμφωνίας, καθώς απαιτείται ομοφωνία των κρατών μελών για τη λήψη κοινής θέσης. Η επίτευξη δε ομοφωνίας στην Ευρώπη πλέον των 27 κρατών μελών κρίνεται ιδιαίτερος δύσκολη.

Επιπροσθέτως, η επιβολή κυρώσεων σε ένα κράτος για παραβίαση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρώπινων δικαιωμάτων σηματοδοτεί τον άμεσο περιορισμό των δράσεών του, γεγονός που μπορεί να εκληφθεί και ως επέμβαση στο εσωτερικό του. Προς αποφυγήν τέτοιων περιπτώσεων, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφεύγει σε πιο ήπια μέτρα -παροχή ειδικών κινήτρων έναντι κυρώσεων-, ενώ ακόμα επιλέγει να χρησιμοποιήσει τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ) προς αυτό το σκοπό. Η χρηματοδότηση ΜΚΟ για την προώθηση των δημοκρατικών αρχών και ανθρώπινων δικαιωμάτων αποτελεί έναν νομιμοποιημένο τρόπο παράκαμψης του έτερου κράτους, καθώς η ανάληψη μιας δράσης από έναν ΜΚΟ δεν απαιτεί την προηγούμενη έγκριση αυτού.⁴⁹²

Ελλείψει στρατιωτικών μέσων επιβολής,⁴⁹³ οι οικονομικές κυρώσεις αποτελούν το βασικότερο μέσο εκφοβισμού της Ένωσης προς τα τρίτα κράτη. Εξάλλου, η Ένωση συγκαταλέγεται ανάμεσα στους μεγαλύτερους εμπορικούς δρώντες παγκοσμίως, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στο βαθμό αξιοπιστίας και διαπραγματεύσεώς της. Ως εκ τούτου όταν μια απειλή είναι αξιόπιστη και εφαρμόζεται με συνέπεια και συνοχή δύναται να λειτουργήσει τόσο ως αντικίνητρο για τα υπό συμμόρφωση κράτη όσο και ως μέσο επαναφοράς στο σεβασμό των δημοκρατικών αρχών και ανθρώπινων

⁴⁹² Η χρηματοδότηση των ΜΚΟ πραγματοποιείται παραδείγματος χάρη μέσω της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, βλ. σελ. 66-67 της παρούσας μελέτης.

⁴⁹³ Τα κράτη είναι οι μόνοι δρώντες που διαθέτουν το μονοπώλιο άσκησης νομιμοποιημένης βίας.

δικαιωμάτων. Επιπλέον, οι οικονομικοί, κοινωνικοί, γεωγραφικοί και πολιτικοί παράγοντες που επικρατούν στο έτερο μέρος της συμφωνίας σε συνδυασμό με το είδος της συμφωνίας που έχει υπογραφεί προδιαγράφουν σημαντικά το βαθμό συμμόρφωσης του τρίτου κράτους, καθώς η επιτυχία της διαδικασίας συμμόρφωσης ενός κράτους προς τις απαιτήσεις του έτερου μέρους επιτυγχάνεται ή επιταχύνεται όταν τα οφέλη της συμμόρφωσης υπερισχύουν του κόστους των μεταρρυθμίσεων ή/και του κόστους της παραβίασης τους.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε στην παρούσα μελέτη διαπιστώθηκε ότι όσον αναφορά τις κυρώσεις στα πλαίσια της ΚΕΠΠΑ, παρατηρείτε επιλεκτικότητα κατά την εφαρμογή τους από την Ένωση. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα η περίπτωση της Κίνας μετά τα αιματηρά γεγονότα στην πλατεία Tiananmen, όπου η Ένωση ενώ επέβαλε κυρώσεις, πολύ σύντομα τις αναίρεσε (Ιούνιος 1989 - Οκτώβριος 1990) λόγω οικονομικών συμφερόντων στην περιοχή. Παρόμοιο περιστατικό συνέβη και στην περίπτωση της Νιγηρίας, όπου η Ένωση το 1995, ενώ ανέστειλε τη συνεργασία της με την χώρα και διέκοψε τις διπλωματικές της επαφές, εξαίρεσε από τη λίστα των κυρώσεων τη διακίνηση του πετρελαίου, προκειμένου να μην επηρεαστεί η μεταφορά του μαύρου χρυσού προς την ευρωπαϊκή ήπειρο.⁴⁹⁴

Παρατηρείται, λοιπόν, υπερίσχυση των οικονομικών και εμπορικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της διεθνούς προάσπισης των δημοκρατικών αρχών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μέχρι προσφάτως, αυτό ήταν επόμενο, καθώς μόνο με τη Συνθήκη της Λισαβόνας εντάχθηκαν ρητά στις καταστατικές αρχές και τους στόχους της Κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας η προάσπιση των δημοκρατικών αρχών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών και της χρηστής διακυβέρνησης, ενώ παράλληλα αποδόθηκε συνοχή σε όλες τις εξωτερικές δράσεις της Ένωσης. Οι αλλαγές αυτές αποδίδουν μια νέα δυναμική στην Ένωση, καθώς ενδυναμώνουν την απειλή επιβολής κυρώσεων -αναστολή των χρηματοδοτήσεων ή των εμπορικών παραχωρήσεων- στα πλαίσια παραβίασης των εν λόγω αρχών. Ο βαθμός δε οικονομικής ή μη εξάρτησης του τρίτου κράτους από την Ένωση θα συνεχίσει να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τον επιδιωκόμενο στόχο

⁴⁹⁴ Και για τις δύο περιπτώσεις βλ. Πίνακα 11 της παρούσας μελέτης, σελ. 211 και 212 αντίστοιχα. Ως προς την περίπτωση της Κίνας αξίζει να γίνει υπενθύμιση στο γεγονός ότι στα πλαίσια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υφίσταται απλά πολιτικός διάλογος ανάμεσα στην Κοινότητα και τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Βλ. σελ. 183-186 της παρούσας μελέτης.

που είναι η συμμόρφωση του κράτους και τα οικονομικά κίνητρα που θα του παρέχονται προς αυτό το σκοπό θα συνεχίζουν να συνδράμουν το ρόλο της Ένωσης. Απομένει, λοιπόν, στον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης, να βρει τον κατάλληλο συνδυασμό επιβολής κυρώσεων και οικονομικής χρηματοδότησης, «*μαστήριο και καρτό*», κατά την προώθηση των εξωτερικών δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας του παρέχουν το κατάλληλο πλαίσιο εφαρμογής.

4.3. Τα διλήμματα της ευρωπαϊκής διπλωματίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ιδεαλισμός και ρεαλισμός

Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρόλο που δεν είναι κράτος, μετά τη συνεχή μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη της για την ανάληψη σημαντικών αποφάσεων σε πολλούς τομείς της καθημερινής ζωής των πολιτών της, στην ουσία μετατράπηκε σε ένα υπερκράτος. Ως εκ τούτου, η στροφή της Ένωσης προς τις αρχές του δικαίου, που αποτελούν τα θεμελιώδη συστατικά ενός κράτους, υπήρξε αναγκαία ως μέσο νομιμοποίησης του ίδιου του συστήματός της. Η ανάγκη δημοκρατικής νομιμοποίησης της Ένωσης κατέστη επιτακτικότερη μετά την κατάρρευση της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης, καθώς σημαντικά ζητήματα ασφάλειας ενέκυπταν στα γειτονικά της σύνορα, η αντιμετώπιση των οποίων θα καθόριζε και τη θέση της στο διεθνές στερέωμα. Τα νέα κράτη που δημιουργήθηκαν έπρεπε με κάποιον τρόπο να ενσωματωθούν στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, αλλά επρόκειτο για κράτη που πάσχιζαν να δημιουργήσουν νέες δομές και λειτουργούσαν έως τότε ως κλειστές οικονομίες.

Στα πλαίσια αυτά, η Ένωση βρέθηκε προ διλήμματος. Οποιαδήποτε ενέργεια για περαιτέρω διεύρυνση χωρίς την απαιτούμενη εμβάθυνση, λόγω του διαφορετικού πολιτικού και οικονομικού υπόβαθρου των χωρών ΚΑΕ, θα έθετε σε κίνδυνο ακόμα και την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό λειτουργώντας ως ορθολογικός δρών του διεθνούς συστήματος επέλεξε το ρόλο του εξαγωγέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο οποίος της παρείχε από τη μια μεριά ίδια εσωτερική νομιμοποίηση, και από την άλλη νομιμοποιητική βάση για την προώθηση των εξωτερικών της συμφερόντων. Το γεγονός αυτό γίνεται πιο εμφανές από την πολιτική της διαφοροποίησης και επιλεκτικότητας που ακολούθησε και ακολουθεί η Ευρωπαϊκή

Ένωση για την προώθηση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών και της χρηστής διακυβέρνησης τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι Συμφωνίες Ευρώπης για τις χώρες ΚΑΕ και οι Συμφωνίες Σταθερότητας και Ανάπτυξης για τα Δυτικά Βαλκάνια, όπου τα εν λόγω δικαιώματα θεωρούνται ως ουσιώδη στοιχεία για την λειτουργία της συμφωνίας, σε αντιπαράβολή με την Ευρω-Μεσογειακή συνεργασία, όπου τα εν λόγω δικαιώματα αποτελούν μέρος του πολιτικού διαλόγου και των υφιστάμενων χρηματοδοτικών προγραμμάτων, καθώς στην πλειονηφία των χωρών επικρατούν αυταρχικά καθεστώτα. Η διαφορετική αυτή προσέγγιση έγκειται στα πλαίσια της προσπάθειας της Ένωσης να μην αμβλύνει τον εθνικό φονταμενταλισμό στις χώρες της Μεσογείου, γεγονός το οποίο με τη σειρά του δύναται να θέσει σε διακύβευση την ίδια την συμφωνία και κατά συνέπεια να δημιουργήσει σωρείας προβλημάτων ασφαλείας στα νότια σύνορα της Ευρώπης. Από τα ανωτέρω προκύπτει ξεκάθαρα ότι, όπως και για τα κράτη, η εξωτερική πολιτική της Ένωσης διαμορφώνεται πάντοτε στη βάση υπολογισμού κόστους-οφέλους και όχι στην *«ανιδιοτελή και πάση θυσία»* προώθηση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το *«παράξενο»*, αν όχι και *«παράλογο»*, ίσως για ορισμένους, είναι ότι στην περίπτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών, η εξωτερική προάσπιση των εν λόγω αρχών ήταν εκείνη που οδήγησε στη θεσμοθέτησή τους και στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αρχικά μέσω της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και έπειτα μέσω των πιέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τα κράτη μέλη σε αυτή την περίπτωση δεν φάνηκαν πρόθυμα να εκχωρήσουν ανάλογη αρμοδιότητα στην Ένωση. Εξ' ου και το ζήτημα της ύπαρξης, μέχρι προσφάτως, των πυλώνων στη λειτουργία της Ένωσης και η μη απόδοση νομικής προσωπικότητας σε αυτήν. Το αποτέλεσμα ήταν, ενώ η Ένωση να αποτελεί σημαντικό προασπιστή και εξαγωγέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να μη δύναται να επικυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Θεμελιωδών Ελευθεριών.

Επιπλέον, η αυστηρή πολιτική αιρεσιμότητα που χρησιμοποιήθηκε κατά την ένταξη των χωρών ΚΑΕ επηρέασε και τη Συνθήκη της Νίκαιας, καθώς οδήγησε στην υιοθέτηση του άρθρου 7 στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που περιελάμβανε την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που κράτος μέλος προέβαινε σε παραβίαση των υπό

εξέταση αρχών. Η συμπερίληψη του εν λόγω άρθρου στη Συνθήκη προτάθηκε για καθαρά μελλοντική χρήση και ως νομιμοποιητική βάση για την επιβολή αντίστοιχων κυρώσεων στις εξωτερικές δράσεις της Ένωσης, προκειμένου να μην κατηγορηθεί η Κοινότητα για χρήση δύο μέτρων και δύο σταθμών, λιγότερο αυστηρών στο εσωτερικό της από ότι στις εξωτερικές της δράσεις.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Δεκεμβρίου 2009, διατήρησε το άρθρο 7 και έδωσε λύση στο δημοκρατικό έλλειμμα της Ένωσης. Όπως έχει ήδη εξεταστεί προσέδωσε νομική ικανότητα στην Ένωση, περιέλαβε διατάξεις περί δημοκρατικών αρχών τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές της δράσεις, μάλιστα τις τελευταίες της ενσωμάτωσε όλες σε μια πολιτική υπό τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης, και προβλέπει τη προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Επομένως, παρατηρείτε μια ποιοτική αναβάθμιση, από άποψη αρχών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που δημιουργεί μια νέα δυναμική στην εξωτερική διακυβέρνηση της Ένωσης καθώς αποδίδει μεγαλύτερη συνοχή και αξιοπιστία στη διαπραγματευτική της ισχύ όσον αφορά τις ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας.

Επιπλέον, η ολοένα αυξανόμενη διάδραση ανάμεσα στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές αρχές, και κυρίως η μετατροπή της έννοιας της ασφάλειας σε «ανθρώπινη ασφάλεια», η οποία προωθεί την αδιαιρετότητα των οικονομικών, πολιτικών, αστικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημιουργούν ένα νέο γεωπολιτικό περιβάλλον και θέτουν νέες προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα πλαίσια αυτά, οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας αποτελούν ένα ευέλικτο εργαλείο το οποίο δύναται να διατελέσει πολλαπλούς σκοπούς ταυτοχρόνως καθώς ενώ προωθεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα και αρχές, δημιουργεί συνθήκες ασφαλείας και σταθερότητας με τους εταίρους της με αποτέλεσμα να διασφαλίζονται τα ευρωπαϊκά σύνορα και να μειώνεται ο κίνδυνος εμφάνισης περιφερειακών συρράξεων και προβλημάτων. Επιπλέον, διαμορφώνει το έδαφος για μεγαλύτερη συσσωμάτωση με την ευρωπαϊκή αγορά, ενώ παράλληλα διασφαλίζει ότι η χρηματοδοτική βοήθεια που παρέχει στους εταίρους της απορροφάται ικανοποιητικά, δηλαδή οδηγεί στα προσδοκώμενα για την Ένωση αποτελέσματα χωρίς η ίδια άμεσα να το έχει ζητήσει.

Το βασικό στοιχείο των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας είναι ότι παρέχουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προώθηση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που επιτρέπει στα τρίτα κράτη να επιλέξουν εκείνα το βαθμό και το χρόνο συμμόρφωσής τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει απλά τα κίνητρα χωρίς να επεμβαίνει στο εσωτερικό σύστημα των τρίτων κρατών, γεγονός που της αποδίδει διεθνή νομιμότητα. Ως εκ τούτου, η Ένωση, στη βάση των εκάστοτε συνθηκών και συμφερόντων της παρέχει μικρότερα ή μεγαλύτερα κίνητρα στα υπό συμμόρφωση κράτη. Το ύψιστο κίνητρο, όπως αποδείχτηκε από τις τελευταίες διευρύνσεις (2004 και 2007), ήταν το κίνητρο της ένταξης στην ευρωπαϊκή οικογένεια, το οποίο πραγματικά οδήγησε τις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού να αγκαλιάσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς και να δημιουργήσουν συνθήκες για τη λειτουργία μιας οικονομίας της αγοράς. Φυσικά και πρωταρχικός στόχος των δύο μερών δεν ήταν η εξαγωγή από τη μια μεριά και η υιοθέτηση από την άλλη των δημοκρατικών αρχών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, αλλά η εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων, όπως εξετάστηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Άσχετα από το πραγματικό κίνητρο συμμόρφωσης, το αποτέλεσμα είναι ότι οι υπό εξέταση αρχές διαθέτουν τη δική τους δυναμική και δύναται να εξυπηρετούν στόχους που υπό άλλες συνθήκες θα ήταν αδιανόητο να επιτευχθούν και κυρίως, υπό τους περιορισμούς στους οποίους αναγκαστικά τίθεται η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως οργανισμός εν εξελίξει.

Η έλλειψη δηλαδή εξωτερικής «κυβέρνησης» (*government*) στην Ευρωπαϊκή ένωση καλύπτεται από την εξωτερική διακυβέρνηση (*governance*) και στη συγκεκριμένη περίπτωση από την εξωτερική διακυβέρνηση μέσω των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας. Τα οφέλη της εν λόγου πολιτικής έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερος ικανοποιητικά παρά τους σημαντικούς περιορισμούς τους. Για το λόγο αυτό οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας έχουν ενσωματωθεί όχι μόνο σε όλες τις διμερείς και πολυμερείς σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά συνδέονται και με την απονομή της κοινοτικής χρηματοδοτικής βοήθειας. Κατά συνέπεια, η ευρωπαϊκή διπλωματία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπό την ομπρέλα των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας δύναται να καλύψει και μάλιστα αποτελεσματικά πολλαπλούς σκοπούς της Ένωσης.

Το σημαντικό είναι, η Ευρωπαϊκή Ένωση να υιοθετήσει και μια πιο δίκαιη αντιμετώπιση των τρίτων χωρών στην περίπτωση παραβίασης των δημοκρατικών αρχών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, διότι η επιλεκτική

ενεργοποίηση των κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των αναφερόμενων αρχών επηρεάζει αρνητικά την αξιοπιστία της. Η έλλειψη αξιοπιστίας με τη σειρά της δύναται να μειώσει διεθνώς το κύρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά συνέπεια να επηρεάσει αρνητικά τη διαπραγματευτική της ισχύ έναντι των τρίτων χωρών. Ειδικότερα, στην περίπτωση της διπλωματίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λόγω της φύσης των υπό προώθηση αρχών, καθώς και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η έλλειψη αξιοπιστίας ισοδυναμεί με έλλειψη νομιμοποιητικής βάσης για την προώθηση τους.

Γενικά Συμπεράσματα

Γενικά Συμπεράσματα

Από την ανάλυση που προηγήθηκε στην παρούσα μελέτη δύναται να αντληθούν τα κάτωθι συμπεράσματα. **Πρώτον**, για άλλη μια φορά έγινε φανερό ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν ιδιάζον οργανισμό εν εξελίξει με ιδιαίτερη δυναμική και συνέχεια, ο οποίος διαθέτει μια ισχυρή οικονομική και εμπορική βάση. Η τελευταία αναθεώρηση των Συνθηκών, Συνθήκη της Λισαβόνας, κατάφερε να επιλύσει σημαντικά ζητήματα που ταλάνιζαν χρόνια την Ευρωπαϊκή Ένωση με κυριότερα τη ρητή απονομή νομικής προσωπικότητας σε αυτήν, τον εμπλουτισμό των αξιών στις οποίες αυτή εδράζεται και την ενοποίηση των εξωτερικών αρμοδιοτήτων της Ένωσης. Στα πλαίσια αυτά αυξήθηκαν οι αρμοδιότητες του Υπατου Εκπροσώπου για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, ενώ θεσμοθετήθηκε και η θέση του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για δυόμισι έτη, άπαξ ανανεώσιμη. Οι εν λόγω αλλαγές ενδυνάμωσαν τη διεθνή υπόσταση, καθώς και τη διαπραγματευτική ισχύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς απέδωσαν μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμοποίηση στη λειτουργία της Ένωσης και συνοχή και συνέπεια στις δράσεις της (εσωτερική και εξωτερική δράση).

Δεύτερον, η χρήση των ρητρών αιρεσιμότητας αποτελεί ένα *soft law* εργαλείο εξωτερικής πολιτικής, η επιτυχία του οποίου εξαρτάται -ή καλύτερα, καθορίζεται- από τη σύμπραξη ποικίλων παραγόντων. Αρχικά, από τον τύπο αιρεσιμότητας που θα επιλεγεί -*ex ante/ex post* και θετική/αρνητική-, το είδος των δικαιωμάτων που προωθεί -πολιτικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά, ανθρώπινα δικαιώματα-, την αξιοπιστία ή το βάρος εκείνου που τη θέτει, καθώς και το βάρος εκείνου που την εφαρμόζει -εσωτερική κατάσταση που επικρατεί και επιδοκιμασία/αποδοκιμασία της πολιτικής τους. Κάθε ένας παράγοντας ξεχωριστά θέτει τους δικούς του περιορισμούς και κατά συνέπεια προδιαγράφει πολλές φορές ακόμα και την εξέλιξη της χρήσης τους. Το βασικό στοιχείο των ρητρών αιρεσιμότητας είναι ότι η χρήση τους δεν επιτρέπει αμφιβολίες ως προς το προσδοκώμενο στόχο/-ους και τις επιβραβεύσεις ή κυρώσεις που η ορθή ή μη εκπλήρωση των ρητρών επιφέρει, καθώς αυτά αποτυπώνονται ρητά στις εκάστοτε διμερείς συμφωνίες.

Τρίτον, η Ευρωπαϊκή Ένωση, εξαιτίας των περιορισμένων εργαλείων εξωτερικής πολιτικής που διέθετε και των νέων προκλήσεων που η πτώση του πρώην υπαρκτού

σοσιαλισμού δημιούργησε, στράφηκε προς τη χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας και μάλιστα, ανήγαγε τις τελευταίες ως βασικό εργαλείο εξωτερικής πολιτικής της. Η χρήση των εν λόγω ρητρών από την Ευρωπαϊκή Ένωση ταυτίστηκε με τα γνωστά Κριτήρια της Κοπεγχάγης, παρά το γεγονός ότι είχαν πρωτοχρησιμοποιηθεί στις σχέσεις της Κοινότητας με τις χώρες ΑΚΕ, και η επιλογή τους έγκειται στο γεγονός ότι δύναται να εξυπηρετήσουν πολλαπλούς σκοπούς ταυτοχρόνως. Σε αυτό συνέβαλλε το γεγονός της μετεξέλιξης των εννοιών της παγκόσμιας ασφάλειας σε «ανθρώπινη ασφάλεια» και η αδιαιρετότητα των πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τον ορισμό της ανάπτυξης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρόλο που αποτελούσε έναν καθαρά οικονομικό οργανισμό, όφειλε να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα και όχι απλά για να διασφαλίσει την ασφάλεια των συνόρων της και τις εμπορικές της σχέσεις αλλά και την ίδια την εσωτερική βιωσιμότητά της. Η χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας στην περίπτωση των χωρών ΚΑΕ εξυπηρετούσε από τη μια μεριά την ομαλή μετάβασή τους προς τη δημοκρατία και την οικονομία της αγοράς χωρίς η Ένωση να κατηγορηθεί για επέμβαση στο εσωτερικό σύστημα ενός τρίτου κράτους και από την άλλη διασφάλιζαν τη βιώσιμη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά και την ένταξή τους στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Αυτό που άλλες χώρες προσπαθούσαν να επιτύχουν με τη στρατιωτική τους ισχύ, η Ευρωπαϊκή Ένωση το επέτυχε χρησιμοποιώντας τα σωστά κίνητρα μέσω του μηχανισμού των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας.

Τέταρτον, η εμπειρία από την ένταξη των χωρών ΚΑΕ απέδειξε ότι οι ρήτρες θετικής, *ex ante*, πολιτικής αιρεσιμότητας αποτελούν ένα ιδιαίτερο εργαλείο στα χέρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η φύση των δικαιωμάτων που προωθεί -δημοκρατικές αρχές, ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες, και χρηστή διακυβέρνηση- εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς τους και του μη εύκολα μετρήσιμου χαρακτήρα τους προωθούνται πιο ομαλά όταν το κίνητρο για το υπό συμμόρφωση κράτος είναι ιδιαίτερα ισχυρό και αντισταθμίζει οποιοδήποτε εσωτερικό, συνήθως πολιτικό, κόστος. Στην περίπτωση των χωρών ΚΑΕ το κίνητρο ήταν η ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το 2004 για την πλειοψηφία των χωρών και το 2007 για τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Όσον αφορά τις υπόλοιπες υποψήφιες και πιθανές υποψήφιες για ένταξη χώρες, οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας συνεχίζουν να αποτελούν το βασικό εργαλείο προς τη μεταρρύθμισή τους και μάλιστα, θα μπορούσε

να ισχυριστεί κανείς ότι έχουν τεθεί πιο αυστηρά κριτήρια, όπου για τις χώρες των Βαλκανίων έχουν προηγηθεί οι Συμφωνίες Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς η επικράτηση της ειρήνης αποτελεί απαραίτητο στοιχείο/προαπαιτούμενο για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών, ενώ στην περίπτωση της Τουρκίας η χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας οδεύουν προς την εξάντλησή τους. Η Τουρκία αποτελεί τη μοναδική χώρα όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναγκαστεί να κάνει χρήση όλων των ειδών πολιτικής αιρεσιμότητας -ex ante, ex post, θετική, αρνητική- και για την οποία ακόμα και σήμερα είναι αμφίβολη η ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το γεγονός αυτό οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στο μέγεθος της Τουρκίας (γεωγραφικό, γεωπολιτικό και πληθυσμιακό), καθώς και στην εσωτερική πολιτική, οικονομική και στρατιωτική κατάσταση της χώρας.

Πέμπτον, με ελάχιστες, πλέον, εξαιρέσεις (των σκανδιναβικών κρατών), η Ευρωπαϊκή Ένωση δε δύναται να συνεχίσει να διευρύνεται. Κατά συνέπεια το ισχυρό κίνητρο της ένταξης στην ευρωπαϊκή οικογένεια δε δύναται με τη σειρά του να χρησιμοποιηθεί στις εξωτερικές της σχέσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να αντισταθμίσει την έλλειψη του εν λόγω, ιδιαίτερα επιτυχημένου, εργαλείου ανέπτυξε την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, όπου δημιουργώντας ένα κύκλο φίλων από την Μεσόγειο μέχρι τον Καύκασο και τη Μαύρη Θάλασσα, προσπαθεί να δημιουργήσει μια ιδιαίτερη σχέση με τους γείτονές της -κάτι παραπάνω από μια απλή συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας, αλλά χωρίς, τουλάχιστον προς το παρόν, τη δυνατότητα ένταξης. Το σημαντικό είναι ότι το οικονομικό σκέλος της εν λόγω πολιτικής έχει διαμορφωθεί στη βάση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας, γεγονός που εξασφαλίζει από τη μια πλευρά την ευελιξία και την διαφορετικότητα που κάθε εταίρος ξεχωριστά επιθυμεί και από την άλλη την ορθή και συνεπή χρήση των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων.

Έκτον, στις εξωτερικές της σχέσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση, από το 1992 και έπειτα χρησιμοποιεί τις ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας σε όλες τις συμφωνίες της με τις τρίτες χώρες, και καθώς κατατάσσεται ανάμεσα στους μεγαλύτερους εμπορικούς και αναπτυξιακούς εταίρους, ενσωμάτωσε τη ρήτρα πολιτικής αιρεσιμότητας στις αντίστοιχες κοινοτικές πολιτικές, χρησιμοποιώντας το οικονομικό κόστος ως το εργαλείο πίεσης, αναβαθμίζοντας με αυτό τον τρόπο τα υφιστάμενα εργαλεία εξωτερικής πολιτικής -προνομιακή πρόσβαση στην ενιαία αγορά, ΣΓΠ και

προτιμησιακή μεταχείριση. Ωστόσο, η προηγούμενη ανάλυση απέδειξε ότι το κίνητρο της εισδοχής αποτελεί ισχυρότερο εργαλείο πίεσης προς συμμόρφωση του έτερου μέρους της συμφωνίας, από ότι οι οικονομικές κυρώσεις. Και αυτό διότι στα πλαίσια των καθαρά οικονομικών συμφωνιών το κόστος επιβολής κυρώσεων δύναται να επιβαρύνει ακόμα περισσότερο το κόστος της συμφωνίας και για τα δύο μέρη. Ως εκ τούτου, σε πολλές περιπτώσεις παραβίασης των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αναστέλλει τις οικονομικές της συμφωνίες, παρά μόνο όταν διαπιστωθεί σοβαρή και επαναλαμβανόμενη παραβίαση και στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό ισοδυναμεί με επιβολή πραξικοπήματος σε μια τρίτη χώρα. Επιπλέον, σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στις σχέσεις της Ένωσης με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας δεν υφίστανται ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας, παρά μόνο πολιτικός διάλογος για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς η Κίνα αποτελεί έναν ιδιαίτερα ισχυρό εμπορικό και αναπτυξιακό εταίρο. Η δυνατότητα, πάντως, αυτή της διαφοροποίησης και γενικότερα ευελιξίας διαμόρφωσης και εφαρμογής από χώρα σε χώρα ή ανά περιοχή, που παρέχουν οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας, διευκολύνει αφενός την Ένωση, στα πλαίσια του υπολογισμού κόστος – οφέλους των εκάστοτε συμφερόντων της, αλλά ταυτόχρονα δύναται να χρησιμοποιηθεί και ως κατηγορία για επιλεκτικότητα από την πλευρά της Ένωσης, γεγονός που με τη σειρά του διακυβεύει το ίδιο το κύρος της πολιτικής της τόσο διεθνώς, όσο και στο εσωτερικό της.

Έβδομον, σημαντικά προβλήματα, που επηρέαζαν την αποτελεσματική χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας, προέκυπταν κατά την εφαρμογή της άτυπης αιρεσιμότητας, δηλαδή κατά την επιβολή κυρώσεων και αυτό διότι η εφαρμογή τους μοιράζονταν ανάμεσα σε δύο πυλώνες, κοινοτικό για τα θέματα αποκλειστικής αρμοδιότητάς και ΚΕΠΠΑ για θέματα ασφάλειας. Συνήθως στο δεύτερο πυλώνα η Ένωση συμβάδιζε με τις δράσεις του ΟΗΕ, χωρίς ωστόσο να είναι υποχρεωμένη να πράττει σχετικώς. Με την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας λύθηκε αυτομάτως το εν λόγω ζήτημα, καθώς πλέον όλες οι εξωτερικές δράσεις αποτελούν ενιαία πολιτική υπό την Ύπατη Εκπρόσωπο για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, Βαρόνη Catherine Ashton, ενώ επιπροσθέτως οι εξωτερικές αρμοδιότητες της Ένωσης εμπλουτίστηκαν ρητά με τις αρχές που διέπουν και τη λειτουργία της Ένωσης. Η χρήση των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας στις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάλυπταν στην ουσία, μέχρι προσφάτως, αυτό το θεσμικό κενό.

Επομένως, ο ρόλος των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας είναι διττός, καθώς από τη μία αποτελούν ένα ευέλικτο εργαλείο εξωτερικής πολιτικής για την προώθηση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα αποτελέσματα του οποίου έθεταν τις βάσεις για τη λειτουργία οικονομιών της αγοράς και δημιουργίας συνθηκών ασφαλείας στα εξωτερικά σύνορά της Ένωσης, και από την άλλη οδήγησαν στην καταστατική ενσωμάτωση των εν λόγω αρχών στην ίδια την εξωτερική πολιτική της Ένωσης.

Τελευταίο, αλλά εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, και στα όρια που μια μελλοντική διεύρυνση θέτει, οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας δύναται να εκπληρώσουν και άλλους σκοπούς. Αυτή τη φορά όχι απλά για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών αρχών σε μια τρίτη χώρα, αλλά και για την προστασία των δικαιωμάτων των ίδιων των ευρωπαίων πολιτών στο εξωτερικό. Από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση εμπλουτίστηκε από θέματα αρχών αποκτώντας μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμοποίηση, οφείλει και να προστατεύσει τα εν λόγω δικαιώματα των πολιτών της και στο εξωτερικό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα θα μπορούσε να θεωρηθεί η διπλωματική και προξενική προστασία του ευρωπαίου πολίτη σε μια τρίτη χώρα όπου η εθνική του χώρα δεν διαθέτει πρεσβεία ή προξενείο αλλά υπάρχει αντίστοιχη εκπροσώπηση μιας άλλης χώρας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή γραφείο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σε αυτή την περίπτωση οι ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο αναγνώρισης από το τρίτο κράτος της παροχής διπλωματικής και προξενικής προστασίας από οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ένωσης σε έναν ευρωπαίο πολίτη. Αυτή είναι μία μόνο από τις πιθανές χρήσεις των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας στο μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά δύναται να λάβουν νέες μορφές καθώς, όπως ήδη έχει εξεταστεί, εμπεριέχουν τη δική τους δυναμική.

Εν κατακλείδι, η πολιτική αιρεσιμότητας αποτέλεσε στην ουσία τη βασική απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο εσωτερικό της έλλειμμα να ασκεί δραστηριότητα για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών αρχών. Έλλειμμα, όχι από την άποψη ανάκτησης περισσότερων αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη, αλλά ουσιαστικό πρόβλημα έλλειψης θεσμών που θα τις επέτρεπαν να συνεχίσει να διευρύνεται προς ανατολάς και ταυτόχρονα να παραμένει λειτουργική. Η μονομερής προώθηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης που είχε ξεκινήσει σε

ένα ενδεχόμενο διεύρυνσης χωρίς την απαιτούμενη εμβάθυνση των θεσμών της θα οδηγούσε σε αποτυχία, καθώς μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου η έννοια της ασφάλειας εξελίχθηκε και περιέλαβε κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις. Ωστόσο, κανείς δεν πρέπει να θεωρεί τις ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας ως πανάκεια, καθώς ήδη μετά την τελευταία διεύρυνση και την επερχόμενη εισδοχή των Δυτικών Βαλκανίων, της Ισλανδίας και της Τουρκίας, η ίδια η ρήτρα άρχισε να πλησιάζει τα όρια εφαρμογής της ως προς τη δυνατότητα επίκλησης του ισχυρού κινήτρου της ένταξης. Τουλάχιστον, η Συνθήκη της Λισαβόνας, απέδωσε μια νέα δυναμική στις ρήτρες πολιτικής αιρεσιμότητας, καθώς ισχυροποίησε τη νομική τους βάση, και πλέον τους παρέχει τη δυνατότητα να προωθούν την προστασία των δικαιωμάτων ακόμα και των ιδίων των ευρωπαίων πολιτών στο εξωτερικό. Προκειμένου, όμως, να αποφευχθεί μια μελλοντική αδυναμία του συστήματος, σκόπιμη είναι η συνεχής επανεξέταση των αποτελεσμάτων από τη χρήση τους και η συνεχής ανατροφοδότηση των στόχων και εργαλείων/κινήτρων. Ιδιαίτερα καθοριστικό παράγοντα στην εξέλιξη των ρητρών πολιτικής αιρεσιμότητας θα αποτελέσει η συνεπής, συνεχής και αδιάκριτη εφαρμογή τους από μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ ευνοϊκό στοιχείο αποτελεί και η ισχυροποίηση της εξωτερικής δράσης της Ένωσης με την ενοποίηση όλων των εξωτερικών αρμοδιοτήτων υπό τον Ύπατο Εκπρόσωπο για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας.

ΥΛΙΚΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ελληνόγλωσσα

1. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Συμπεράσματα Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

- **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2003)**, Θεσσαλονίκη, 19 και 20 Ιουνίου 2003, Συμπεράσματα της Προεδρίας, SN 11638/03.

Αποφάσεις

- **Απόφαση 64/782/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 23^{ης} Δεκεμβρίου 1963 περί συνάψεως Συμφωνίας Συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας, OJ EC 3685/64.
- **Απόφαση 95/553/ΕΚ** των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκ μέρους των διπλωματικών και προξενικών αντιπροσωπειών, ΕΕ 1995, L 314/73.
- **Απόφαση 96/409/ΚΕΠΠΑ** των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1996 για τη θέσπιση του προσωρινού εγγράφου, ΕΕ 1996, L168/4.

Κανονισμοί

- **Κανονισμός (ΕΚ) 3906/89** του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 1989 σχετικά με την οικονομική βοήθεια υπέρ της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας, ΕΕ L 375, 23.12.1989.
- **Κανονισμός 3918/91**, ΕΕ 1991 L 372/3.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 443/92** του Συμβουλίου της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1992 περί χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας καθώς και οικονομικής συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, ΕΕ L 52, 27.2.1992.
- **Κανονισμό 3285/94**, ΕΕ 1994 L 349/53.

- **Κανονισμός 519/94**, ΕΕ 1994 L 67/89.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 1279/96** του Συμβουλίου της 25^{ης} Ιουνίου 1996 για την χορήγηση συνδρομής, για την οικονομική μεταρρύθμιση και ανάκαμψη στα Νέα Ανεξάρτητα Κράτη και τη Μογγολία, ΕΕ L 165/1.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 1486/96** του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 1996 σχετικά με τα συνοδευτικά χρηματοδοτικά και τεχνικά μέτρα (MEDA) για τη μεταρρύθμιση των οικονομικών και κοινωνικών δομών στα πλαίσια της ευρω-μεσογειακής εταιρικής σχέσης, ΕΕ L 189, 30.7.1997.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 622/98** του Συμβουλίου της 16^{ης} Μαρτίου σχετικά με τη βοήθεια στα υποψήφια κράτη στο πλαίσιο της προ-ενταξιακής στρατηγικής και ιδίως για τη θέσπιση εταιρικών σχέσεων ενόψει της προσχώρησης, ΕΕ L 85, 20.3.1998.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 780/98** του Συμβουλίου της 7^{ης} Απριλίου 1998 για την τροποποίηση του Κανονισμού 1486/96 σχετικά με τη διαδικασία έγκρισης των κατάλληλων μέτρων, όταν απουσιάζει ένα ουσιαστικό στοιχείο για τη συνέχιση των μέτρων στήριξης υπέρ ενός μεσογειακού εταίρου, ΕΕ L 113, 15.4.1998.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 975/1999** του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, που συμβάλλουν στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, ΕΕ 1999 L 120, 01.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 976/1999** του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων, πλην των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, οι οποίες συμβάλλουν στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής για τη τη συνεργασία, στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στις τρίτες χώρες, ΕΕ 1999 L 120, 08.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 1260/1999** του Συμβουλίου της 2^{ης} Ιουνίου 1999.

- **Κανονισμός (ΕΚ) 99/2000** του Συμβουλίου της 29^{ης} Δεκεμβρίου 2000, για την παροχή βοήθειας στα κράτη εταίρους της Ανατολικής Ευρώπης και Κεντρικής Ασίας, ΕΕ L 12, 18.1.2000
- **Κανονισμός (ΕΚ) 2666/2000** του Συμβουλίου της 5^{ης} Δεκεμβρίου 2000.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 2698/2000** του Συμβουλίου της 27^{ης} Νοεμβρίου 2000 για την τροποποίηση του Κανονισμού 1486/96 του Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 1996 σχετικά με τα συνοδευτικά χρηματοδοτικά και τεχνικά μέτρα (MEDA) για τη μεταρρύθμιση των οικονομικών και κοινωνικών δομών στα πλαίσια της ευρω-μεσογειακής εταιρικής σχέσης, ΕΕ L 311, 12.12.2000.
- **Κανονισμός 2501/2001**, ΕΕ 2001 L 346.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 807/2003** του Συμβουλίου της 14^{ης} Απριλίου 2003 για την τροποποίηση του Κανονισμού 2242/2004 που τροποποιεί τον Κανονισμό 975/199 του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, που συμβάλλουν στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών ΕΕ 2003 L 122, 36.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 1882/2004** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 2003 για την τροποποίηση του Κανονισμού 976/1999 του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων, πλην των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, οι οποίες συμβάλλουν στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής για τη συνεργασία, στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στις τρίτες χώρες, ΕΕ 2003 L 284, 01.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 2240/2004** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2004 για την τροποποίηση του Κανονισμού 1882/2004 που τροποποιεί τον Κανονισμό 976/1999 του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων, πλην των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, οι οποίες συμβάλλουν στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής για τη συνεργασία, στο γενικό

στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στις τρίτες χώρες, ΕΕ 2004 L 390, 03.

- **Κανονισμός (ΕΚ) 2242/2004** του Συμβουλίου της 22^{ας} Δεκεμβρίου 2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) 975/1999 του Συμβουλίου, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, που συμβάλλουν στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, ΕΕ L 390, 21.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 980/2005** του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2005 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, ΕΕ L 169/1, 30.6.2005.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 2112/2005** του Συμβουλίου της 21^{ης} Νοεμβρίου 2005 σχετικά με την πρόσβαση στην κοινοτική εξωτερική βοήθεια, ΕΕ L 344, 27.12.2005
- **Κανονισμός (ΕΚ) 1085/2006** του Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουλίου 2006 για τη θέσπιση του Μηχανισμού Προ-ενταξιακής Βοήθειας, ΕΕ L 210, 31.7.2006.
- **Κανονισμός 732/2008**, ΕΕ L 211/08.

2. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ψηφίσματα

- **Ψήφισμα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (1996)**, Ψήφισμα για την ανακοίνωση της Επιτροπής για τη συμπερίληψη του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και των τρίτων χωρών (COM (95) 216 – C4-0197/95), C 320, 28/10/1996, A4-0212/96.
- **Ψήφισμα Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (1997)**, Ψήφισμα για τα δικαιώματα του ανθρώπου ανά τον κόσμο την περίοδο 1995/1996 και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, C 020, 20/01/1997, A4-0400/96.
- **Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2007)**, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2007 σχετικά με την Πράσινη Βίβλο για τη

διπλωματική και προξενική προστασία των πολιτών της Ένωσης στις τρίτες χώρες (2007/2196 (INI)), P6_TA(2007)0592

Κανονισμοί

- **Κανονισμός (ΕΚ) 1882/2003** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 2003, για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) 976/1999 του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων, πλην των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, οι οποίες συμβάλλουν στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής για τη συνεργασία, στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στις τρίτες χώρες, EE L 284, 01.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 2240/2004** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Δεκεμβρίου 2004 για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) 976/1999 του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 1999, για τον καθορισμό των προϋποθέσεων για την εφαρμογή των κοινοτικών δράσεων, πλην των δράσεων συνεργασίας για την ανάπτυξη, οι οποίες συμβάλλουν στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής για τη συνεργασία, στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών στις τρίτες χώρες, EE L 390, 03.
- **Κανονισμός (ΕΚ) 1638/2006** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24^{ης} Οκτωβρίου 2006 για τον καθορισμό γενικών διατάξεων σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας και εταιρικής σχέσης, EE L 310, 9.11.2006.

3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995)**, Ευρωπαϊκό Ψήφισμα για την ανακοίνωση της Επιτροπής για τη συμπερίληψη του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών και των

δικαιωμάτων του ανθρώπου στις συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και των τρίτων χωρών (COM (95) 216 - C4-0197/95).

- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003)**, *Ανοίγοντας το δρόμο για ένα νέο μέσο γειτνίασης*, COM (2003) 393, 1.7.2003, Βρυξέλλες.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003)**, «*Ευρύτερη Ευρώπη – Γειτονικές Σχέσεις: ένα νέο πλαίσιο σχέσεων με τους γείτονές μας στα ανατολικά και νότια σύνορά μας*», COM (2003) 104, 11 Μαρτίου 2003
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004)**, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, της 7^{ης} Ιουλίου 2004, *Αναπτυσσόμενες χώρες, διεθνές εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη: ο ρόλος του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΓΣΠ) της Κοινότητας για τη δεκαετία 2006/2015*, COM (2004) 61, EE C 242, 29.4.2004.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004)**, *Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινοτική εξωτερική βοήθεια*, COM (2004) 313, 26.4.2004.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004)**, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας*, Έγγραφο Στρατηγικής, COM (2004) 373, 12.5.2004.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004)**, *Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό γενικών διατάξεων σχετικά με τη θέσπιση Ευρωπαϊκού Μέσου Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης*, COM (2004) 628, 29.9.2004, Βρυξέλλες.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006)**, *Η Επιτροπή προτείνει ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση*, IP/06/1523, 8 Νοεμβρίου, Βρυξέλλες.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006)**: *Πράσινη Βίβλος: Η διπλωματική και προξενική προστασία του υπηκόου της Ένωσης στις τρίτες χώρες*, COM (2006) 712, 28.11.2006.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006)**, *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τη γενική προσέγγιση που θα επιτρέπει στις χώρες εταίρους της ΕΠΓ να συμμετέχουν στους κοινοτικούς οργανισμούς και στα κοινοτικά προγράμματα*, COM (2006) 724, 4 Δεκεμβρίου, Βρυξέλλες.

- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007)**, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. *Μια ισχυρή ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας*, COM (2007) 774, Βρυξέλλες, 5 Δεκεμβρίου.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007)**, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. *Συνεργασία του Ευξείνου Πόντου – Μια νέα Προτοβονλία Περιφερειακής Συνεργασίας*, COM (2007) 160, Βρυξέλλες 11 Απριλίου.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007)**, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών –Διπλωματική και προξενική προστασία στις τρίτες χώρες. Η συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Σχέδιο Δράσης 2007-2009, COM (2007) 767.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2009)**, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: *Πέντε έτη διευρυμένης Ευρώπης – Οικονομικά Επιτεύγματα και προκλήσεις*, COM(2009) 79, 20.2.2009, {SEC (2009) 177}, Βρυξέλλες.
- **Σύσταση της Επιτροπής**, της 5ης Δεκεμβρίου 2007, για την αναπαραγωγή του κειμένου του άρθρου 20 της Συνθήκης ΕΚ στα διαβατήρια, E (2007) 5841, ΕΕ 2008 L 118/30.

Ξενόγλωσσα

1. Bilateral and Multilateral Agreements of the European Union

- **African, Caribbean and Pacific (ACP) Countries, Cotonou Partnership Agreement (2000)** OJ L 317/3.
- **Armenia EC/MS partnership and cooperation agreement (1999)** OJ L 239/3.
- **Azerbaijan EC/MS partnership and cooperation agreement (1999)** OJ L 246/3.
- **Georgia EC/MS partnership and cooperation agreement (1999)** OJ L 205/3.
- **Internal Agreement** between the representatives of the governments of the Member States, meeting within the Council, on measures to be taken and procedures to be followed for the implementation of the ACP-EC Partnership Agreement [2000] OJ L 317/376.
- **Kazakhstan EC/MS partnership and cooperation agreement (1999)** OJ L 196/48.
- **Kirgizia EC/MS partnership and cooperation agreement (1999)** OJ L 181/3.
- **Lome I Convention (1976)** OJ L 25/1, εκτός ισχύος.
- **Lome III Convention (1986)** OJ L 83/3, εκτός ισχύος.
- **Lome IV Convention (1989)** OJ L 229/1, εκτός ισχύος.
- **Lome II Convention (1980)** OJ L 347/1, εκτός ισχύος.
- **Moldova EC/MS partnership and cooperation agreement (1998)** OJ L 181/3.
- **Russian Federation EC/MS partnership and Cooperation Agreement (1997)** OJ L 327/3.
- **Ukraine – EC/MS partnership and cooperation agreement (1998)**, OJ L 49/3.
- **Uzbekistan EC/MS partnership and cooperation agreement (1999)** OJ L 229/3.
- **Egypt Euro-Med Association (2000)** OJ L 304/39.
- **Algeria Euro-Med Association (2000)** OJ L 265/2.
- **Jordan Euro-Med Association (2002)** OJ L 129/3.

- **Israel Euro-Med Association (2000)** OJ L 147/3.
- **Moroco Euro-Med Association (2000)** OJ L 70/2.
- **Tunisia Euro-Med Association (1998)** OJ L 97/2.

2. European Council

European Councils

- **European Council (1978)**, Copenhagen, 7-8 April 1978 “Declaration on Democracy”, EC Bulletin, no. 3.
- **European Council (1991)**, Luxemburg, 28-29 June 1991, Presidency Conclusions, Annex V, pp. 25-28, SN 151/2/91.
- **European Council (1992)**, Brussels, 11 May 1992, Presidency Conclusions, Annex.
- **European Council (1992)**, Edinburgh, 11-12 December 1992, Conclusions of the Presidency, SN 456/92.
- **European Council (1993)**, Copenhagen, 21-2 June 1993, Conclusions of the Presidency, SN 180/93.
- **European Council (1994)**, Essen, 9-10 December 1994, Presidency Conclusions, SN 300/94.
- **European Council (1995)**, Cannes, 26-7 June 1995, Presidency Conclusions, SN 211/95.
- **European Council (1995)**, Barcelona Declaration, *EC Bulletin*, 11-1995, Brussels.
- **European Council (1997)**, *Council Conclusions, Annex III*, 29-30 April 1997, Luxembourg.
- **European Council (1997)**, Luxembourg, 12-13 December 1997, Presidency Conclusions, Council Document no. DOC/97/24.
- **European Council (1998)**, Cardiff, 15 June 1998, Presidency Conclusions, Bull. EU 150/1998.
- **European Council (1999)**, Cologne, 3-4 June 1999, Presidency Conclusions, Press Release no. 150/99.
- **European Council (1999)**, Helsinki, 10-11 December 1999, Presidency Conclusions, Press Release no. 00300/99.

- **European Council (2000)**, Santa Maria de Feira, 20 June 2000, Presidency Conclusions, Bull. EU 6-2000.
- **European Council (2000)**, Nice, 7-9 December 2000, Presidency Conclusions, Press Release no. 400/1/00.
- **European Council (2001)**, Goteberg, 15-16 June 2001, Presidency Conclusions, SN 200/1/01 REV 1.
- **European Council (2001)**, Laeken, 14-15 December 2001, Presidency Conclusions, SN 300/1/01 REV 1.
- **European Council (2002)**, Brussels, 24-5 October 2002, Presidency Conclusions, Council Document no. 14702/02/02, 26 November 2002, Brussels.
- **European Council (2002)**, Copenhagen, 12-13 December 2002, Presidency Conclusions, SN 400/02.

Common Strategies, Positions, Resolutions

- **European Political Cooperation (1986)**, *Statement by the Twelve on Human Rights*, Brussels 21 July 1986, Press and Information Office of the Federal Republic of Germany, EPC, 5th edition.
- **Copenhagen “Declaration on democracy”**, *EC Bulletin*, no. 3, 1978.
- **European Union Council of Ministers (1991)**, *Resolution of the Council and of the Member States meeting in the Council on Human Rights, Democracy and Development*, Doc. No. 10107/91, 28.11.1991, Brussels.
- **Council of the European Union (1999)**, Common Position (CFSP) concerning a stability Pact for South Eastern- Europe OJ L 133, 28.5.1999.
- **European Council (2000)**, *Common Strategy of the European Council of 19 June on the Mediterranean region* (2000/458/CFSP), OJ L 183/5.
- **European Council (2000)**, Common Strategy of the European Council of 19 June 2000 on the Mediterranean region (2000/485/CFSP), Paragraph 25, OJ L183/5.
- **Council of the European Union (2004)**, Basic Principles on the Use of Restrictive Measures (Sanctions), 10198/04, REV 1, Brussels 7 June 2004
- **Council of the European Union (2006)**, Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their member states, of the

one part, and the Republic of Albania, of the other part, COWEB 76, Brussels, 22 May, 8/64/06.

- **Council of the European Union (2007)**, Strengthening the European Neighbourhood Policy – Presidency Progress Report, Brussels, 15 June, 1087/07.
- **Council of the European Union (2007)**, Strengthening the European Neighbourhood Policy – Council Conclusions, Brussels, 19 June, 11016/07.
- **Council of the European Union (2007)**, Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their member states of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, Brussels, 21/09/2007, 11566/07.

Council Decisions

- **Council and Commission Decision** of 23 February 2004 concerning the conclusion of the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their member states, of the one part, and the former Yugoslav Republic of Macedonia, of the other part, OJ L 84, 20/03/2004.
- **Council Decision 2007/49/EC** of 22 January 2007 on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Montenegro, OJ L 020, 27/01/2007, p. 0016-0031.
- **Council Decision 2008/119/EC** of 12 February 2008 on the principles, priorities and conditions contained in the Accession Partnership with Croatia and repealing Decision 2006/14/EC, OJ L 042, 16/02/2008, p. 0051-0062.
- **Council Decision 2008/157/EC** of 18 February 2008 on the principles, priorities and conditions contained in the Accession Partnership with the Republic of Turkey repealing Decision 2006/35EC.
- **Council Decision 2008/210/EC** of 18 February 2008 on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Albania and repealing Decision 2006/54/EC, OJ L 080, 19/03/2008.
- **Council Decision 2008/211/EC** of 18 February 2008 on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Bosnia and Herzegovina and repealing Decision 2006/55/EC, OJ L 080, 19/03/2008.

- **Council Decision 2008/212/EC** of 18 February 2008 on the principles, priorities and conditions contained in the Accession Partnership with the former Yugoslav Republic of Macedonia and repealing Decision 2006/57/EC, OJ L 080, 19/03/2008.
- **Council Decision 2008/213/EC** of 18 February 2008 on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Serbia including Kosovo as defined by United Nations Security Council Resolution 1244 of 10 June 1999 and repealing Decision 2006/56/EC, OJ L 080, 19/03/2008.

Council Regulations

- **Council Regulation (EC) No 1488/96** of 23 July 1996 on financial and technical measures to accompany (MEDA) the reform of economic and social structures in the framework of the Euro-Mediterranean partnership, OJ L 189/1.
- **Council Regulation 1628/96** on Assistance to BiH, Croatia, FYROM, Serbia and Montenegro, OJ L 204, 14.8.96.
- **Council Regulation 553/97** temporarily withdrawing access to generalized tariff preferences from the Union of Myanmar, OJ L 85/8, 1997.
- **Council Regulation 2666/2000** on Assistance for Albania, Bosnia, Herzegovina, Croatia, FRY and FYROM, OJ L 306, 7.12.2000.
- **Council Regulation 594/2008/EC** of 16 June 2008 on certain procedures for applying the Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their member states, of the one part, and Bosnia and Herzegovina, of the other part, and for applying the Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and Bosnia and Herzegovina, of the other part, OJ L 169.

3. European Parliament

- **European Parliament (2006)**, *The Report on the Institutional Aspects of the European Union's Capacity to Integrate New Member States*, Final A6-0393/2006.

4. European Commission

- **European Commission (1976)**, Commission Opinion on Greek Application for Membership, COM (76) 30, *Bulletin Supplement* OJ 2/76.
- **European Commission (1978)**, Commission Opinion on Portuguese Application for Membership. COM (78) 220, *Bulletin Supplement* OJ 5/78.
- **European Commission (1978)**, Commission Opinion on Spain's Application for Membership. COM (78) 630, *Bulletin Supplement* OJ 9/78.
- **European Commission (1982)**, Memorandum on the Community's development policy, *Bulletin of the European Communities*, Supplement 5 (82).
- **European Commission (1989)**, *Commission opinion on Turkey's request for accession to the Community*, SEC (89) 2290.
- **European Commission (1990)**, *Association agreements with the countries of central and Eastern Europe: a general outline*, COM (90) 398, 27 August 1990.
- **European Commission (1990)**, *Implications of recent changes in central and eastern Europe for the Community's relations with the countries concerned*, SEC (90) 111, 23 January 1990.
- **European Commission (1990)**, *The development of the Community's relations with the countries of central and eastern Europe*, SEC (90) 196, 1 February 1990.
- **European Commission (1991)**, *Bulletin of the European Communities*, No. 11/1991.
- **European Commission (1992)**, "Europe and the challenge of enlargement", *EC Bulletin Supplement* 3/92.
- **European Commission (1992)**, *Towards a closer association with the countries of central and eastern Europe*, SEC (92) 2301, 2 December 1992.
- **European Commission (1994)**, Communication from the EU Commission to the Council and the European Parliament. *Strengthening the Mediterranean Policy of the European Union: Establishing a Euro- Mediterranean Partnership*, COM (94) 427 Final.
- **European Commission (1994)**, Follow up to Commission communication on "The Europe Agreements and beyond: a strategy to prepare the countries of central and eastern Europe for accession", COM (94) 361, 27 July 1994.

- **European Commission (1994)**, Report on the implementation in 1993 of the resolution of the Council and of the members states meeting in the Council on human rights, democracy and development, adopted on 28 November 1991, COM (94) 42, 23 February 1994.
- **European Commission (1994)**, *The Europe Agreements and beyond: a strategy to prepare the countries of central and eastern Europe for accession*, COM (94) 320, 13 July 1994.
- **European Commission (1995)**, Communication from the Commission *on the inclusion of respect for Democratic Principles and Human Rights in Agreements between the Community and Third Countries*, COM (95) 216, Brussels, 23 May 1995.
- **European Commission (1995)**, Communication *on European Community support for regional economic integration efforts among developing countries*, COM (95) 219, 16 June 1995.
- **European Commission (1995)**, Communication to the Council and Parliament *on the European Union and the external dimension of Human Rights Policy: from Rome to Maastricht and beyond* COM (95) 567, Brussels, 22 November 1995.
- **European Commission (1995)**, *Report on the implementation of measures intended to promote observance of human rights and democratic principles (for 1994)*, COM (95) 191, 12 July 1995.
- **European Commission (1996)**, *Reinforcing political union and preparing for enlargement*, COM (96) 90, 20 February 1996.
- **European Commission (1997)**, “Agenda 2000: For a Stronger and Wider Union”, *EU Bulletin Supplement 5*, Brussels.
- **European Commission (1997)**, *Evaluation of the PHARE and TACIS Democracy Programme 1992-1997*, Brussels.
- **European Commission (1998)**, “Composite Paper: Reports on Progress towards Accession by each of the Candidates Countries”, Brussels: OOEPEC.
- **European Commission (1998)**, *Democratization, the rule of law, respect for human rights and good governance: the challenges of the partnership between the European Union and the ACP states*, COM (98) 146, 12 March 1998.

- **European Commission (1998)**, *Regular Report on Bulgaria's progress towards accession*, Brussels.
- **European Commission (1999)**, "Common strategy of the European Union of 4 June 1999 on Russia (1999/414/CFSP)", in OJ L157, 24 June 1999.
- **European Commission (1999)**, *Evaluation of the MEDA Democracy Programme 1996-98*, Brussels.
- **European Commission (2000)**, "Common strategy of 19 June 2000 on the Mediterranean region (2000/458/CFSP)", in OJ L 183, 22 July 2000.
- **European Commission (2000)**, Commission Report on the implementation of the communication: Building a comprehensive partnership with China, COM (00)552, 8/9/2000.
- **European Commission (2000)**, *External evaluation of Community aid concerning positive actions in the field of Human Rights and Democracy in the ACP countries*, Brussels.
- **European Commission (2000)**, *Follow-up to the first summit between Latin America, Caribbean and the European Union*, COM (2000) 670, 31 October 2000, Brussels.
- **European Commission (2000)**, *Report on the implementation of measures intended to promote observance of human rights and democratic principles in external relations for 1996-1999*, COM (2000) 726, 14 November 2000.
- **European Commission (2000)**, *To prepare the Fourth Meeting of Euro-Mediterranean Foreign Ministers, "Reinvigorating the Barcelona Process"*, COM (2000) 497, 6 September 2000, Brussels.
- **European Commission (2001)**, «EU Strategy towards China: Implementation of the 1998 communication and future steps for a more effective EU policy, COM (01)265, 15/5/2001.
- **European Commission (2001)**, *The European Union's role in promoting human rights and democratisation in third countries*, COM (2001) 252, 8 May 2001, Brussels.
- **European Commission (2002)**, *Towards the enlarged Union: Strategy paper and report on the progress towards accession by each of the candidate countries*, COM (2002) 700, 9 October 2002.

- **European Commission (2003)**, *ECHO Aid Strategy 2004*, Office for official Publications of the European Communities, 18 December, Brussels.
- **European Commission (2003)**, *Reinvigorating EU Actions on Human Rights and Democratisation with Mediterranean Partners: Strategic Guidelines*, COM (2003) 294, 21 May 2003, Brussels.
- **European Commission (2003)**, *Wider Europe – Neighbourhood: A new framework for relations with our eastern and southern neighbours*, COM (2003) 104, 11 March 2003.
- **European Commission (2004)**, *Commission Staff Working Paper: European Neighbourhood Policy. Country Report: Ukraine*, COM (2004) 373.
- **European Commission (2004)**, *Communication from the Commission European Neighbourhood Policy: Strategy Paper*, COM (2004) 373, Brussels 12/05.
- **European Commission (2004)**, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Strategy Paper of the European Commission on progress in the enlargement process*, COM (2004) 657.
- **European Commission (2004)**, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Recommendation of the European Commission on Turkey's progress towards accession*, COM (2004) 656.
- **European Commission (2004)**, *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on relations with Russia*, COM (2004) 106.
- **European Commission (2004)**, *Communication to the Council on the Commission Proposals for Action Plans under the European Neighbourhood Policy*, COM (2004), 9 December.
- **European Commission (2004)**, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down general provisions establishing a European Neighbourhood and Partnership Instrument*, COM (2004) 628, 29 September.
- **European Commission (2004)**, *Report from the Commission Humanitarian Aid Office (ECHO): Annual report 2003*, COM (2004) 583.

- **European Commission (2004)**, *The Stabilization and Association Process for South-East Europe: Third Annual Report*, COM (2004) 202.
- **European Commission (2004)**, *Third Annual Report on the SAP*, COM (2004) 202/2, 30 March.
- **European Commission (2004)**, *Delivering Lisbon: reforms for the enlarged union*, Report from the Commission to the spring European Council, COM (2004) 29/2, Brussels, 20.2.
- **European Commission (2004)**, *Recommendation of the European Commission on Turkey's Progress towards Accession*, COM (2004) 656, Brussels, 6.10.2004.
- **European Commission (2005)**, *Commission Staff Working Paper, Annex II: European Neighbourhood Policy. Country Report. Azerbaijan*, SEC (2005) 286/3, 2 March, Brussels.
- **European Commission (2005)**, *Consolidation, Conditionality, Communication – The Strategy of the enlargement policy*, Brussels, 9.11.2005, IP/051392.
- **European Commission (2005)**, *Implementing and promoting the European Neighbourhood Policy*, SEC (2005) 1521, 22 November.
- **European Commission (2006)**: Communication from the European Commission to the European Parliament and the Council :*Enlargement Strategy and Main Challenges 2006-2007*, including annexed special report on the EU's capacity to integrate new members, Brussels, 8.11.2006, COM (2006) 649.
- **European Commission (2008)**: Report from the Commission: Fifth Report on Citizenship of the Union (1 May 2004 – 30 June 2007), Brussels, 15.2.2008, COM (2008) 85.
- **ENPI (2007)**, European Neighbourhood and Partnership Instrument: Ukraine, Strategy Paper 2007-2013.
- **Euro-Med partnership**: regional strategy paper 2002-2006 and regional indicative programme 2002-2004, 2001.
- **Rapport de la Commission** politique de l'Assemblée Parlementaire Européenne sur les aspects politiques et institutionnel, 15 Janvier 1962, Document 122, Archives of the European Communities, 07.515:32;X3.075.15.

- **European Commission Liaison Office in Kosovo (2005):** *Consolidation, conditionality, communication – the strategy of the enlargement policy*, IP/05/1392, 9th November, Brussels.

Νομολογία

- Υπόθεση C-29/69, Stauder v. Ulm, ECR 1969-419.
- Υπόθεση C-4/73, Nold v. Commission, ECR 1974-491.
- Υπόθεση C-5/88, Wachauf v. Federal Republic of Germany, ECR 1989-2609.
- Υπόθεση C 260-89 ERT v. DEP, ECR 1991, I-2925.
- Υπόθεση C-162/96 Racke v. Hauptzollamt Mainz [1998] ECR I-3655.
- Opinion 2/94 of the Court on 28 March 1996 “Accession by the Community to the European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ECR 1996, I-1795.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- **Ιωακειμίδης, Π. (2006)**, «Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας» στο Κ. Στεφάνου - Μ. Τσινισιζέλης - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ενοποιητική Δυναμική Δικαιοταξία – Διακυβέρνηση*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 309-335.
- **Ιωάννου, Κ. Μ. και Στ. Περράκη (1990)**, *Γενικό και Ειδικό Διεθνές Δίκαιο*, Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.
- **Καζάκος, Π. (2006)**, «Οι διαταραγμένες σχέσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 381-432.
- **Μέργος, Γ. (2001)**, «Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ» στο Κ. Στεφάνου - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ιστορία-Θεσμοί-Δίκαιο*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 533-571.
- **Μπέλου, Φ. (2006)**, «Η Ευρωπαϊκή Ένωση στη νοτιοανατολική Ευρώπη: από τη διαχείριση κρίσεων στην ενσωμάτωση» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 433-460.
- **Ξενάκης, Δ. Κ. (2006)**, «Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Μεσόγειος: Η διαδικασία της Βαρκελώνης και η ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 461-494.
- **Ξενάκης, Δ. Κ. και Μ. Ι. Τσινισιζέλης (2006)**, «Εισαγωγή: Η προβληματική για την παγκόσμια Ευρώπη» στο Δ. Κ. Ξενάκης και Μ. Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 11-46.
- **Παπαδημητρίου, Γ. (2002)**, *Η Συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα.

- **Περράκης Στέλιος (2000)**, *Διεθνής Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.
- **Πεσμαζόγλου, Β. (2001)**, «Η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΚ (ΕΕ)» στο Κ. Στεφάνου - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ιστορία-Θεσμοί-Δίκαιο*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 513-531.
- **Πιλιόκος, Α. (2001)**, «Κατανομή αρμοδιοτήτων» στο Κ. Στεφάνου - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ιστορία-Θεσμοί-Δίκαιο*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 213-222.
- **Στεφάνου, Κ. και Ν. Λυμούρης (επιμ.) (2003β)**, «Ευρωπαϊκοί Θεσμοί», Τόμος ΙΙ, Το Σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή.
- **Στεφάνου, Κ. (1999)**, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση: Πολιτικές και Δυναμική της Ολοκλήρωσης*, Τόμος Γ', 4^η έκδοση Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- **Στεφάνου, Κ. (2001α)**, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση: Γενικά & Θεσμικά Χαρακτηριστικά μετά τη Νίκαια*, Τόμος Α', 5^η έκδοση Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- **Στεφάνου, Κ. (2001β)**, «Θεσμική συγκρότηση: όργανα λήψης αποφάσεων» στο Κ. Στεφάνου - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ιστορία-Θεσμοί-Δίκαιο*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 223-278.
- **Στεφάνου, Κ. (2006)**, «Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ενώσης» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη: Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 121-161.
- **Τσαρδανίδης, Χ. (2006)**, «ΕΕ και Ρωσία: μια παράδοση σχέση στο πλαίσιο μιας στρατηγικής σύμπραξης» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.): *Παγκόσμια Ευρώπη: Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 353-380.
- **Τσέλιος, Β. (2006α)**, «Η εμπορική πολιτική στις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου» στο Δ.Κ.

- Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 173-213.
- **Τσέλιος, Β. (2006β)**, «Οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Ινδία, το Πακιστάν και την Κίνα» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 511-539.
 - **Τσινισιζέλης, Μ. Ι. και Δ. Ν. Χρυσόχου (1995)**, *Ευρωπαϊκή Ένωση και Δημοκρατία: Δομικές Συνθήκες και Πολιτική Διαδικασία*, εκδ. Ι. Σιδέρης.
 - **Φίλιππαιος, Γ. (2006)**, «Οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Λατινική Αμερική» στο Δ.Κ. Ξενάκης και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Παγκόσμια Ευρώπη; Οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 579-603.
 - **Χίου- Μανιατοπούλου Θεοδώρα (2005)**, *Ευρω-Μεσογειακή Συνεργασία 10 χρόνια μετά*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
 - **Χριστοδουλίδης, Θ. (1984)**, *Εισαγωγή στη Διεθνή Οργάνωση*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα.
 - **Χριστοδουλίδης, Θ. (1985)**, *Δομή και Λειτουργία των Διεθνών Οργανισμών*, Τεύχος Α', εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
 - **Χριστοδουλίδης, Θ. (2001)**, «Νομική προσωπικότητα και αρμοδιότητες της ΕΚ/ΕΕ στο πεδίο των διεθνών σχέσεων» στο Κ. Στεφάνου - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ιστορία-Θεσμοί-Δίκαιο*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 447-511.
 - **Χριστοδουλίδης, Θ. (2006α)**, «Η ιστορική διαδρομή της ευρωπαϊκής ενοποίησης» στο Κ. Στεφάνου - Μ. Τσινισιζέλης - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ενοποιητική Δυναμική Δικαιοταξία – Διακυβέρνηση*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 27-141.
 - **Χριστοδουλίδης, Θ. (2006β)**, «Η ανάπτυξη των εξωτερικών αρμοδιοτήτων της ΕΚ/ΕΕ» στο Κ. Στεφάνου - Μ. Τσινισιζέλης - Αρ. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ενοποιητική Δυναμική Δικαιοταξία – Διακυβέρνηση*, Τόμος Α', εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 243-307.

Ξενόγλωσση

- **Agh, A. (2004)**, *Post-Accession in East Central Europe: the emergences of the EU25*, Hungarian Centre for Democracy Studies, Budapest.
- **Alston, P. (1999)**, *The EU and Human Rights*, Oxford University Press.
- **Arts, K. (2000)**, *Integrating Human Rights into Development Cooperation: The case of the Lome Convention*, The Hague: Kluwer Law International.
- **Attina, F. and R. Rossi (2004)**, *European Neighbourhood Policy: Political, Economic and Social Issues*, The Jean Monnet Centre “Euro-Med”, Department of political studies, <http://www.fscpo.unict.it/EuroMed/ENCPCataniabook.pdf>
- **Attina, F. and S. Stavridis, (2001)**, *The Barcelona Process and Euro-Mediterranean issues from Stuttgart to Marseille*, Guiffre, Milano.
- **Baldwin D. (1985)**, *Economic Statecraft*, Princeton University Press.
- **Balkir, C. and A. M. Williams (1993)**, *Turkey and Europe*, Printer Publishers Ltd, London.
- **Baracani, E. (2004)**, “The EU and Democracy Promotion: A Strategy of Democratization in the framework of Neighbourhood Policy” in F. Attina and R. Rossi, *European Neighbourhood Policy: Political, Economic and Social Issues*, Catania, pp. 37-57 .
- **Baracani, E. (2005)**, “From the EMP to the ENP: A new European pressure for democratization in the Southern Mediterranean? The case of Morocco?”, in R. Di Quirico (ed), *Europeanization and Democratization. Institutional Conditionality and Democratization in European Union's neighbour countries*, European Press Academic Publishing, Florence.
- **Bartels, L. (2005)**, *Human Rights Conditionality in the EU's international agreements*, Oxford University Press.
- **Bartels, L. (2008)**, “The Trade and Development Policy of the European Union”, in M. Cremona (ed), *Developments in EU. External Relations Law*, Oxford University Press, pp.128-171.
- **Beetham, D. (1999)**, *Democracy and Human Rights*, Polity Press, Cambridge.
- **Bernitz U. and Hedvig Lokrantz Bernitz (1999)**, “Human rights and European identity: the debate about European citizenship” in P. Alston, M. Bustelo and J.

Heenan (eds), *The EU and Human Rights*, Oxford University Press, pp. 505-527.

- **Biersteker, T.J et.al (2005)**, “Consensus from the bottom up? Assessing the influence of sanctions reform process”, in Wallenstein, P. and Staibamo (eds), *International Sanctions. Between Words and Wars in the Global System*, Frank Cass.
- **Boix, C. (2003)**, *Democracy and Redistribution*, Cambridge University Press.
- **Bomberg, E., Peterson, J. and A. Stubb (2008)**, *The European Union: How does it work?*, Oxford University Press, Oxford.
- **Bretherton, Ch. and J. Vogler (1999)**, *The European Union as a global actor*, Routledge, London.
- **Bulterman, M. (2001)**, *Human Rights in the Treaty Relations of the European Community: Real Virtues or Virtual Reality?*, Insertia, Oxford.
- **Burakovsky, I., Nemyria, H. and O. Pavlink (2000)**, *Roadway into the future – Roadway to Europe: Ukraine’s European Integration*, Centre for European and international Studies, Kiev.
- **Burnell, P. (2000)**, *Democracy Assistance: International Cooperation for Democratization*, Frank Cass, London.
- **Carothers, T. (1999)**, *Aiding Democracy Abroad: The Learning Curve*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington DC.
- **Chrysoschoou, D. N., Tsinisizelis M. J., Stavridis S. and K. Ifantis (2003)**, *Theory and Reform in the European Union*, Manchester University Press.
- **Clapham, A. (1997)**, “Where is the EU’s human rights common foreign policy, and how is it manifested in multilateral fora” in P. Alston, M. Bustelo and J. Heenan (eds), *The EU and Human Rights*, Oxford University Press, pp. 627-683.
- **Crawford, G. (1998)**, “Human Rights and Democracy in EU development co-operation: towards fair and equal treatment”, in M. R. Lister (ed.), *European Development Policy*, Macmillan, London, pp. 131-178.
- **Crawford, G. (2000)**, “European Union development co-operation and the promotion of democracy” in P. Burnell (ed.), *Democracy Assistance: International co-operation for democratization*, Frank Cass, London.

- **Crawford, G. (2001)**, *Foreign Aid and Political Reform: A comparative analysis of political conditionality and democracy assistance*, Palgrave, Basingstoke.
- **Cremona, M. (2003a)**, *The enlargement of the European Union*, Oxford University Press, Oxford.
- **Cremona, M. (2003b)**, “The impact of enlargement: external policy and external relations”, in M. Cremona (ed.), *The enlargement of the European Union*, Oxford University Press, Oxford.
- **Crespo MacLennan (2000)**, *Spain and the process of European Integration, 1957-1985*, Basingstoke: Palgrave.
- **Dannreuther, R. (2004)**, *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*, London: Routledge.
- **Desmond, D. (2005)**: *Ever Closer Union An Introduction to European Integration*, Palgrave, Macmillan, 3rd edition, London,
- **Di Quiro, R. (2005)**, *Europeanisation and Democratisation: Institutional Adaptation, Conditionality and Democratisation in EU's Neighbour Countries*, European Press Academic Publishing, Florence, Italy.
- **Eeckhout, Piet (2003)**, *External Relations of the European Union: Legal and Constitutional Foundations*, Oxford University Press.
- **Egenhofer, Ch., Kurpas, S. and L. van Schaik (2009)**, *The Ever-Changing Union. An Introduction to the History, Institutions, and Decision-Making Processes of the European Union*, Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels, January.
- **Elster, J., Offe, C. and U.K. Preuss (1998)**, *Institutional design in post-communist societies, Rebuilding the ship at the sea*, Cambridge University Press.
- **Fierro, E., (2003)**, *The EU's approach to human rights conditionality in practice*, The Hague: Kluwer.
- **Glebov, S. (2005)**, “‘Eastern’ concerns of ‘Big Mediterranean’: Europeanisation, the Black Sea Region and Ukraine” in R. Di Quiro (ed.): *Europeanisation and Democratisation. Institutional Adaptation, Conditionality*

and Democratisation in EU's Neighbourhood Countries, European Press Academic Publishing, Florence, Italy, pp. 227-236.

- **Gomez, P. (2003)**, *Negotiating the Euro-Mediterranean Partnership: Strategic Action in EU Foreign Policy?*, Aldershot: Aldgate.
- **Grabbe, H. (2006)**. *The EU's transformative power. Europeanization through conditionality in Central and Eastern Europe*, Palgrave Macmillan.
- **Grant, Ch. (2006)**: *Europe's Blurred Boundaries. Rethinking Enlargement and Neighbourhood Policy*", Centre for European Reform, London.
- **Greco, E. (2004)**, "South-Eastern Europe: the expanding EU role", in R. Dannreuther (ed.), *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighborhood Strategy*, Routledge, London.
- **Grilli, E.R. (1993)**, *The European Community and Developing Countries*, Cambridge University Press.
- **Grugel, J. (1999)**, *Democracy without borders: Transnationalization and conditionality in new democracies*, Routledge, London.
- **Hill, C. (2002)**, "The geopolitical implications of enlargement" in J. Zielonka, (ed.), *Europe Unbound: Enlarging and Reshaping the Boundaries of the European Union*, London, Routledge.
- **Hilpold, P. (2002)**, "Human rights clauses in EU-Association Agreements", in S. Griller and B. Weidel (eds), *External Economic Relations and Foreign Policy in the European Union*, Springer, Vienna.
- **Hiou-Maniatopoulou Theodora (2002)**, *Euro-Mediterranean Partnership, Barcelona Process*, Ant. N. Sakkoulas Publishers, Athens-Komotini.
- **Hix, S. (2005)**, *The political system of the European Union*, Palgrave Macmillan, 2nd edition, London.
- **Hughes J., Sasse G. and C. Gordon (2004)**, *Europeanization and Regionalization in the EU's Enlargement to Central and Eastern Europe: The Myth of Conditionality*, The London School of Economics and Political Science.

- **Hughes, K. (2008)**, *Shaping Lisbon's Legacy: The EU's very Discret Debate on who will Make Foreign Policy*, Friends of Europe, Biblioteque Solvay, Brussels.
- **Janos, A.C. (2000)**, *East Central Europe in the modern world. The politics of the borderlands from pre-to post communism*, Stanford University Press.
- **Joffe, G. H. (2001)**, "European Union and the Mediterranean", in Mario Telo, ed., *European Union and the New Regionalism*, Aldershot: Ashgate.
- **Jora, S. (2005)**, Patterns of Democratisation through Europeanisation: The case of Romania, in R. Di Quiro (ed.), *Europeanisation and Democratisation. Institutional Adaptation, Conditionality and Democratisation in EU's Neighbourhood Countries*, European Press Academic Publishing, Florence, Italy, pp. 115-132.
- **Kaniel, M. (1996)**, *The Exclusive Treaty-Making Power of the European Community up to the period of the Single European Act*, Kluwer Law International, Hague/London/Boston.
- **Karkutli, N. and D. Butzler (1999)**, Final report: evaluation of the MEDA democracy programme 1996-1998, Brussels.
- **Kratochvil, P. (2006a)**, *The European Union and Its Neighbourhood: Policies, Problems and Priorities*, Institute of International Relations (IIR), Prague, http://www.iir.cz/upload/Publikace/The_EU_and_its_Neighbourhood.pdf
- **Kratochvil, P. (2006b)**, "The European Neighbourhood Policy: A Clash of Incompatible Interpretations" in P. Kratochvil (ed.), *The European Union and its Neighbourhood: Policies, Problems and Priorities*, Institute of International Relations, Prague.
- **Kubicek, P. J. (2003)**, *The European Union and Democratization*, Routledge, London.
- **Lannon E. and P. Van Elsuwege (2003)**, "The EU's emerging neighbourhood policy and its potential impact on the Euro-Mediterranean partnership" in P. Xuereb, (ed.), *Euro-Med Integration and the 'Ring of Friends', The Mediterranean's European Challenge*, vol. IV, European Documentation and Research Centre, University of Malta, pp. 21-84.

- **Liborio, M. (2005)**, “International pressure and democratization in Central and Eastern Europe” in R. Di Quiro, (ed.), *Europeanisation and Democratisation: Institutional Adaptation, Conditionality and Democratisation in EU's Neighbour Countries*, European Press Academic Publishing, Florence, Italy, p.p. 23-36.
- **Linz, J. and A. Stefan (1996)**, *Problems of democratic transition and consolidation: southern Europe, South America and post-communist Europe*, The Gohn Hopkins University Press, Baltimore.
- **MacLennan J. C. (2000)**, *Spain and the Process of European Integration, 1957-1985*, Basingstoke, Palgrave.
- **Maier, S. and F. Schimmelfennig (2007)**, “Shared values: Democracy and Human Rights” in Weber, Katja, M. Smith and M. Baun (eds.), *Governing Europe's Neighbourhood. Partners or Periphery?*, Manchester.
- **Marples, D. R. (2002)**, “Belarus: The last European Dictatorship?”, in A. Lewis (ed.), *The EU and Belarus: Between Moscow and Brussels*, Federal Trust, London, p.31-44.
- **Mayo, H. B. (1960)**, *An introduction to Democratic Theory*, Oxford University Press, New York.
- **Moravcsik, A. (1998)**, *The choice for Europe: Social purpose and state power from Messina to Maastricht*, London: UCL Press.
- **Moravcsik, A. and M. Vachudova (2005)**, “Preferences, power and equilibrium: the causes and consequences of EU enlargement” in F. Schimmelfennig and Ulrich Sedelmeier (eds.), *The politics of European Union enlargement. Theoretical approaches*, Routledge, London.
- **Moxon-Browne, E. (2003)**, “New wine, old bottles or both? Regional integration in the Mediterranean” in P. Xuereb (ed.), *Euro-Med Integration and the 'Ring of Friends', The Mediterranean's European Challenge*, vol. IV, European Documentation and Research Centre, University of Malta, pp. 85-100.
- **Nowak, M. (1997)**, “Human rights conditionality in relation to entry to, and full participation in the EU” in P. Alston, M. Bustelo and J. Heenan (eds), *The EU and Human Rights*, Oxford University Press, pp. 687-697.

- **Pardo, S. (2005)**, “The Euro-Mediterranean Neighbourhood Space: Outline for a New Institutional Structure” in R. Di Quirico (ed.), *Europeanisation and Democratisation: The Effects of the Europeanisation Process on New Member State and Neighbour Countries of the Enlarged*, Italian Institute for Human Sciences and European Press Academic, Florence.
- **Petiteville, F. (2003)**, “Exporting “values”? EU external co-operation as a “soft diplomacy” in M. Knodt and S. Princen (eds.), *Understanding the European Union’s External Relations*, London, pp. 128-141.
- **Pinder, J. (1991)**, *The European Community and Eastern Europe*, Pinter, London.
- **Pomfret, R. (1992)**, “The European Community’s relation with the Mediterranean countries” in J. Redmond (ed.), *The external Relations of the European Community: The international response to 1992*, London: Macmillan, pp. 77-92.
- **Pridham, G. (1991a)**, *Encouraging Democracy: the international context of regime transition in Southern Europe*, Leicester University Press.
- **Pridham, G. (1991b)**, “The politics of the Community, transnational networks, and democratic transition in Southern Europe” in G. Pridham (ed.): *Encouraging Democracy: the International Context of Regime Transition in Southern Europe*, Leicester, Leicester University Press.
- **Pridham, G. (2000)**, *The dynamics of democratization: a comparative approach*, Continuum, London.
- **Pridham, G. (2005)**: *Designing Democracy. EU Enlargement and Regime Change in Post-Communist Europe*, Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- **Ransom, C. (1973)**, *The European Community and Eastern Europe*, Butterworths, London.
- **Riedel, E. and M. Will (1999)**, “Human rights clauses in external agreements of the EC”, in P. Alston (ed.), *The EU and Human Rights*, Oxford: Oxford University Press.
- **Roth M. (2009)**, *Bilateral Disputes between EU-Member States and Russia*, CEPS Working Document No. 319/ August.

- **Schmitter, P. (1995)**, “The international context of contemporary democratisation” in G. Pridham (ed.), *Transition to Democracy: Comparative perspectives from Southern Europe, Latin America and Eastern Europe*, Aldershot: Dartmouth.
- **Schimmelfennig F. (2003)**, *The EU, NATO and the integration of Europe. Rules and rhetoric*, Cambridge University Press.
- **Schimmelfennig F., Engert S. and Heiko Knobel (2006)**, *International socialization in Europe. European organizations, political conditionality and democratic change*, Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- **Sedelmeier, Ul. and H. Wallace (1996)**, “Policies towards central and eastern Europe” in Wallace, H. and W. Wallace (eds): *Policy Making in the European Union*, Third edition, Oxford University Press, Oxford.
- **Sedelmeier, Ul. and H. Wallace (2000)**, “Eastern enlargement: risk rationality, and role – compliance” in Maria Green Cowles and Michael Smith (eds): *The state of the European Union: risks, reform, resistance, and revival*, Oxford University Press, pp. 164-185.
- **Simma B., Aschenbrenner Jo Beatrix and C. Schulte (1997)**, “Human rights considerations in the development co-operation activities of the EC” in P. Alston, M. Bustelo and J. Heenan (eds), *The EU and Human Rights*, Oxford University Press, pp. 571-625.
- **Smith, E. K. (2001)**, “Western actors and the promotion of democracy” in Zielonka, Jan and A. Pravda (eds.), *Democratic consolidation in eastern Europe*, Oxford University Press.
- **Smith, E. K. (2003)**, “The evolution and application of EU membership conditionality” in M. Cremona (ed.), *The Enlargement of the European Union*, Oxford University Press, pp. 105-139.
- **Smith, E. K. (2004)**, *The Making of EU Foreign Policy: The case of Eastern Europe*, Second Edition, Palgrave, Macmillan.
- **Smith, E. K. (2005)**, *European Union Foreign Policy in a Changing World*, Polity Press, Cambridge.
- **Sorensen, G. (1993)**, *Political Conditionality*, Frank Cass, London.

- **Stephanou, C. (2006)**, “Regulatory adjustment in the Wider European Area” in C. Stephanou (ed.), *Adjusting to EU Enlargement. Recurring Issues in a New Setting*, Edward Elgar, Cheltenham, UK, p.p. 107-134
- **Stokke, O. (1995)**, “Aid and political conditionality: Core issues and State of the art” in O. Stokke (ed.), *Aid and Political Conditionality*, Frank Cass, London, pp. 1-87.
- **Stritecky, V. (2006)**, “The South Caucasus: a challenge for the ENP” in P. Kratochvil (ed.), *The European Union and its Neighbourhood: Policies, Problems and Priorities*, Institute of International Relations, Prague.
- **Uvin, P. (1993)**, “ ‘Do as I say, not as I do’: The limits of political conditionality”, in Sorensen (ed): *Political Conditionality*, London.
- **Wallace H., Wallace W. And M.A. Pollack (2005)**, *Policy-Making in the European Union*, Oxford University Press, Oxford.
- **Wallace, W. (1983)**, “Political cooperation: Integration through intergovernmentalism”, in H. Wallace, W. Wallace and C. Webb (eds), *Policy-Making in the European Community*, John Wiley and Sons, Chichester.
- **Wallenstein, P. and Staibamo (2005)**, *International Sanctions. Between Words and Wars in the Global System*, Frank Cass.
- **Weber, S. (1995)**, “European Union conditionality” in Barry Eichengreen, Jeffry Frieden and Jürgen von Hagen (eds.), *Politics and Institutions in an Integrated Europe*, Berlin: Springer-Verlag, pp. 193-220.
- **White, B. (2001)**, *Understanding European Foreign Policy*, Basingstoke: Palgrave.
- **Wiener, A. and T. Diez (2004)**, *European Integration Theory*, Oxford University Press, Oxford.
- **Wilson, A. (2005)**, *Ukraine’s Orange Revolution*, Yale University Press, Yale.
- **Youngs, R., (2001)**, *The European Union and the promotion of Democracy: Europe’s Mediterranean and Asian policies*, Oxford: Oxford University Press.
- **Zagorski, A. (2004)**, “Policies towards Russia, Ukraine, Moldova and Belarus” in R. Dannreuther (ed.): *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*, London: Routledge, pp. 79-97.

- **Zielonka, J. (2002),** *Europe Unbound: Enlarging and Reshaping the Boundaries of the European Union*, London: Routledge.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Ομιλία Πρωθυπουργού, κ. Καραμανλή, στη συνάντηση με τους ευρωπαίους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην Ελλάδα μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας: *The Times*, 13 Ιουνίου 1975, και ανακοίνωση Υπουργού Εξωτερικών, κ. Μητσοτάκη, κατά την παραμονή της εισδοχής της Ελλάδος στην Κοινότητα: *The Times*, 15 Δεκεμβρίου 1980.
- **Καζάκος, Π. (2007)**, Η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη Μεταρρυθμιστική Συνθήκη. Μια πρώτη κριτική ανάλυση των νέων ρυθμίσεων, *Ενημερωτικό Δελτίο για τις Ευρωπαϊκές Εξελίξεις*, Τεύχος 35, κωδ. 6029, ΕΚΕΜ.

Ξενόγλωσση

- **Aalto, P. (2004)**, *EU, Russia and the problem of Community*, Paper presented at BISA Annual Conference, University of Warwick, 20-22 December.
- **Acharya, R. (1996)**, *Making trade policy in the EU*, RIIA Discussion Paper No. 61, Royal Institute of International Affairs, London.
- **Adam C., Chambas G., Guillaumont P., Jeanneney Guillaumont S. and J. Willem Gunning (2004)**, “Performance-based conditionality: A European perspective”, *World Development*, vol. 32: 6, pp. 1059-1070.
- **Adamiec, J. (1993)**, *East-Central Europe and the European Community: A polish perspective*, RIIA Discussion Paper No. 47, Royal Institute of International Affairs, London.
- **Aliboni, R. (2005)**, “The Geopolitical Implications of the European Neighbourhood Policy”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 10, no. 1, Spring, pp. 1-16.
- **Alston, P. and J. J Weiler (1998)**, “An ever closer Union in need of a human rights policy”, *European Journal of International Law*, vol. 9:658.
- **Anastasakis O. and D. Bechev (2003)**, *EU conditionality in South East Europe: Bringing commitment to the process*, South East European Studies

Programme, European Studies Centre, St Antony's College, University of Oxford, April.

- **Anastasakis, O. (2008)**, "The EU's political conditionality in the Western Balkans: towards a more pragmatic approach", *Southeast European and Black Sea Studies*, 8:4, pp. 365-377.
- **Aydin, M. (2004)**, *Europe's Next Shore: The Black Sea Region After EU Enlargement*, European Union Institute for Security Studies Occasional Paper 53, June, <http://www.iss-eu.org/occasion/occ53.pdf>
- **Babarinde O. and G. Faber (2004)**, "From Lome to Cotonou: Business as usual?" , *European Foreign Affairs Review*, vol. 9, pp. 27-47.
- **Background Paper (2002)**, *EU Conditionality in the Balkans*, South East European Studies Programme Workshop, St. Antony's College, University of Oxford, Friday 22, November.
- **Baldwin, R. (1994)**, *Towards an integrated Europe*, Centre for Economic Policy Research, London.
- **Balfour, Rosa et al. (2005)**, "The challenges of the European Neighbourhood Policy", *The International Spectator*, vol. 40, no. 1, January-March, pp. 7-57.
- **Balmaceda, M. M. (1998)**, "Gas, oil and the linkages between Domestic and Foreign Policies: The Case of Ukraine", *Europe-Asia Studies*, Vol. 5, no. 2, Spring.
- **Baracani, E. (2005a)**, *Pre-accession and Neighbourhood: European Union Democratic Conditionality*, Working Paper presented at the 3rd ECPR Conference, Budapest 8-10 September, Panel 18-1: The EU as an External Democracy Promoter.
- **Baracani, E. (2005b)**, "From the EMP to the ENP: A new European pressure for democratization?", *Journal of Contemporary European Research* (JCER), Vol. 1, no. 2, November , pp. 54-67, <http://www.jcer.net/Baracani.pdf>
- **Barbaroise, A. (2006)**, The European Neighbourhood Policy and development: the case of Moldova, *Development and Transition*, issue no. 4, June.
- **Barbe, E. (1996)**, "The Barcelona Conference: Launching pad of a process", *Mediterranean Politics*, 1 (1), pp. 25-42.

- **Bartels, L. (2002)**, “Article XX of GATT and the problem of extraterritorial jurisdiction: the case of trade measures for the protection of human rights”, *Journal of World Trade*, vol. 32: 353.
- **Bartels, L. (2004)**, “A legal analysis of Human Rights Clauses in the European Union’s Euro-Mediterranean Association Agreements”, *Mediterranean Politics*, 9 (3), pp. 368-395.
- **Barysch, K. (2006)**, *The EU and Russia: From principle to Pragmatism?*, Policy Brief, November, Centre for European Reform.
- **Batt, J., Lynch, D., Ortega, M. and D. Triantaphyllou (2003)**, “Partners and Neighbours: a CFSP for a wider Europe”, *Chaillot Paper*, no. 64, Institute for Security Studies, Paris.
- **Berdiyev, B. (2003)**, “The EU and Former Soviet Central Asia: an analysis of the partnership and co-operation agreements”, *Yearbook of European Law*, vol. 22: 463.
- **Bogdandy, A. (2000)**, “The European Union as a Human Rights Organization? Human Rights and the core of the European Union”, *Common Market Law Review*, vol. 37: 1307.
- **Bohr, S. (1993)**, “Sanctions by the United Nations Security Council and the European Community”, *European Journal of International Law*, vol. 4:256.
- **Börzel, A. T. and Th. Risse (2004)**, *One Size Fits All! EU Policies for the Promotion of Human Rights, Democracy and the Rule of Law*, Prepared for the Workshop on Democracy Promotion, Oct. 4-5, Center for Development, Democracy, and the Rule of Law, Stanford University.
- **Breuss, F. (2002)**, “Benefits and Dangers of EU Enlargement”, *Empirica*, 29:3.
- **Burghardt, G. and Fraser Cameron (1997)**, “The next enlargement of the European Union”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 2, no. 1.
- **Byrne, I. and C. Shamas (2002)**, “The Human Rights implications of the MEDA programmes”, Copenhagen: Euro-Mediterranean human rights network.
- **Cavatorta, F. (2001)**, “Geopolitical challenges to the success of Democracy in North Africa: Algeria, Tunisia and Morocco”, *Democratization*, vol. 8, no. 4 (winter), pp. 175-194.

- **Centre for European Policy Studies (2003)**, *The Euro-Mediterranean partnership: unique features, first results and future challenges*, Middle East & Euro-Med Project Working Paper No 10, April
<http://www.ceps.be/files/WE/MEEMwp10.pdf>
- **Checkel, J. (2000)**, *Compliance and Conditionality*, ARENA Working Paper WP 00/18, University of Oslo.
- **Checkel, J. (2001)**, “Why comply? Social learning and European Identity Change”, *International Organization*, 55 (3), pp. 553-588.
- **Comelli, M. (2004)**, “The challenges of the European Neighbourhood Policy”, *The International Spectator*, vol. 39, no. 3, July-September, p. 97-110.
- **Coufoudakis, V. (1977)**, “The EEC and the ‘freezing’ of the Greek Association, 1967-1974”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 16, no. 2, December.
- **Cremona, M. (2001)**, “The European Union as an international actor: the issues of flexibility and linkage”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 3 no.1.
- **Cremona, M. (2004)**, *The European Neighbourhood Policy: Legal and institutional issues*, CDDRL Working Papers no. 25, 2 November, http://iis-db.stanford.edu/pubs/20738/Cremona-ENP_and_the_Rule_of_Law.pdf
- **Cremona, M. (2005)**, “EU enlargement: Solidarity and Conditionality”, *European Law Review*, vol. 30:3.
- **Del Sarto, R. A. and T. Schumacher, (2005)**, “From EMP to ENP: What’s at stake with the European Neighbourhood Policy towards the southern Mediterranean”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 10, no. 1, pp. 17-38.
- **Dent, C. M. (1999)**, “The EU-East Asia Economic Relationship: The Persisting Weak Triadic Link? ”, *European Foreign Affairs Review*, issue.4.
- **Department for International Development (2004)**, *Partnerships for poverty reduction: changing aid “conditionality”*, Draft Policy Paper for comment, 17 September.
- **Department for International Development (2005)**, *Partnerships for poverty reduction: rethinking conditionality*, UK Policy Paper, March.
- **Dimitrova, A. and G. Pridham (2004)**, “International actors and democracy promotion in Central and Eastern Europe: the integration model and its limits”, *Democratization*, 11 (5), pp. 91-112.

- **Dimitrova, A. and R. Dragneva (2009)**, “Constraining external governance: with Russia and CIS as limits to the EU’s rule transfer in the Ukraine”, *Journal of European Public Policy*, vol16:6, pp. 853-872, September.
- **Duquette, E.S. (2001)**, “Human Rights in the European Union: Internal versus external objectives”, *Cornell International Law Journal*, vol. 34:363.
- **Edwards, G. and E. Philippart (1997)**, “The Euro-Mediterranean partnership: fragmentation and reconstruction”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 2 no.4.
- **Emerson, M. (2004)**, *European Neighbourhood Policy: Strategy or Placebo?* , CEPS Working Document, no. 215, Brussels.
- **Emerson, M. (2005)**, “Is there to be a real European Neighbourhood Policy?”, in Richard Youngs (ed.), *Global Europe*, Report 2: New terms of engagement, The Foreign Policy Centre, The British Council, The European Commission in association with Wilton Park.
- **Emerson, M. (2006)**, *Democratisation in the European Neighbourhood*, Centre for European Policy Studies, http://shop.ceps.be/BookDetail.php?item_id=1267
- **Emerson, M., Noutcheva, Gergana and N. Popescu (2006)**, *European Neighbourhood Policy Two Years on: Time indeed for an ‘ENP Plus’*, Centre for European Policy Studies, http://shop.ceps.be/BookDetail.php?item_id=1479
- **Etier, D. (2003)**, “Is democracy promotion effective? Comparing conditionality and incentives”, *Democratization*, 10 (1), pp. 99-120.
- **Fierro, E. (2001)**, “Legal basis and scope of the human rights clauses in EC bilateral agreements: Any room for positive interpretation?”, *European Law Journal*, vol. 7: 1, pp. 41-68.
- **Freeman, D. and G. Geeraerts (2009)**, “Europe, China and the expectations for human rights”, *Brussels Institute of Contemporary China Studies*, ASIA PAPER, vol. 5 (1).
- **Friss, L. (1998)**, “‘The end of the beginning’ of Eastern Enlargement – Luxembourg Summit and Agenda-Setting”, *European Integration Online Papers (Eiop)*, vol. 2, no. 7.

- **Friss, L. and A. Murphy (1999)**, “The European Union and Central and Eastern Europe: Governance and boundaries”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 37, no. 2
- **Ganzle, S. (2006)**, *Whither Enlargement? The European Neighbourhood Policy*, Institute for European Studies, University of British Columbia.
- **Gatev, I. (2004)**, *The EU's New Neighbourhood Policy Towards Ukraine*, University of Bath at European Foreign Policy Conference, LSE, 2-3 July, <http://www.lse.ac.uk/Depts/intrel/EFPC/Papers/Gatev.doc>
- **Gillespie, R. and L. Whitehead (2002)**, “European democracy promotion in North Africa: limits and prospects”, *Democratization*, 9 (1), pp. 192-206.
- **Grabbe, H. (1999)**, *A Partnership for Accession? The Implications of EU Conditionality for the Central and East European Applicants*, Robert Schuman Centre Working Paper 12/99, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute.
- **Grabbe, H. (2001)**, “How does Europeanisation affect CEE governance? Conditionality, diffusion and diversity”, *Journal of European Public Policy*, vol. 8: 4, December, pp. 1013-1031.
- **Grabbe, H. (2002a)**, “European Union conditionality and the *acquis communautaire*”, *International Political Science Review*, vol. 23: 3, pp. 249-268.
- **Grabbe, H. (2002b)**, *The Copenhagen deal for enlargement*, Briefing note, Centre for European Reform, December, London.
- **Grabbe, H. (2004)**, *How the EU Should Help Its Neighbours*, Centre for European Reform, June, http://www.cer.org.uk/pdf/policybrief_eu_neighbours.pdf
- **Groedeland, A. B. (2003)**, *Informal Networks and Corruption in East Central Europe*, Prepared for the Workshop 5.2: Corruption and Networks, 11th International Anti-Corruption Conference, Seoul, May 25-28, Norwegian Institute of Urban and Regional Research.
- **Guehenno, J. M. (1997)**, *Paradoxes of European Foreign Policy. A Foreign Policy in Search of a Polity*, EUI Working Paper No. 65, Badia Fiesolana, San Domenico.

- **Haukkala, H. (2004)**, “Is the EU ready for its new eastern neighbourhood?” , *EuroFuture*, Winter, pp. 44-47.
- **Hillion, Chr. (1998)**, “Accession partnerships with the CEECs: an EU instrument for its enlargement”, *EU Focus* 9, May.
- **Hilpold, P. (2002)**, “EU development cooperation at a crossroads: the Cotonou Agreement of 23 June 2000 and Principle of Good Governance”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 7: 53.
- **Holden, P. (2003)**, “The European Community’s MEDA Aid Programme: a strategic instrument of civilian power?”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 8, 347.
- **House of Commons Library (2007)**, *The Treaty of Lisbon: amendments to the Treaty establishing the European Community*, Research Paper 07/86, House of Commons Library, December.
- **Hubner, D. (2006)**, *The essential role of Community conditionality in the triumph of democracy and market economy*, Speech 06/27, Conference: European Strategies for Promoting Democracy in Post communist Countries, 21 January, Vienna.
- **Hughes, J., Sasse G. and C. Gordon (2004)**, “Conditionality and compliance in EU’s eastward enlargement: regional policy and the reform of sub-national government”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 42, no. 3 pp. 523-551.
- **Hughes, J., Sasse, G. and C. Gordon (2003)**, *EU Enlargement and Power Asymmetries: Conditionality and the Commission’s Role in Regionalisation in Central and Eastern Europe*, Working Paper No. 49/03, ESRC “One Europe or Several?” Programme, Sussex European Institute, University of Sussex.
- **Hughes, K. (1996)**, *Eastward enlargement of the EU: EU strategy and future challenges*, European Programme Working Paper no. 2, Royal Institute of International Affairs, London.
- **Hughes, S. and G. Sasse (2003)**, “Monitoring the monitors: EU enlargement conditionality and minority protection in the CEECs”, *Journal of Ethnopolitics on Minority Issues in Europe*, Issue 1/2003, London School of Economics and Political Sciences, UK.

- **Johansson-Nogues, E. (2004)**, “A "ring of friends"? The implications of the European Neighbourhood Policy for the Mediterranean”, *Mediterranean politics*, vol. 9, no. 2, Summer, pp. 240-247.
- **Jones, S. and M. Emerson (2005)**, *European Neighbourhood Policy in the Mashreq Countries Enhancing Prospects for Reform*, CEPS Working Document No229, September, <http://www.weltpolitik.net/attachment/0644a930ba1074b5cca2acd4809cbcd5/243d899624c8c8bb08691c4e144b00d9/1261.pdf>
- **Kaldor, M. and I. Vejvoda (2000)**, “Democratisation in Central and East European countries”, *International Affairs*, vol. 76, no.1
- **Kelley, J. (2005)**, *New wine in old wineskins: Policy learning and adaptation in the new European Neighborhood Policy*, Working Papers Series SAN05-01, Terry Sanford Institute of Public Policy, Duke.
- **Kelley, J. (2006)**, “New wine in old wineskins: promoting political reforms through the New European Neighborhood Policy”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 44: 1, pp. 29-55
- **Kemper, I. and Wim van Meurs (2002)**, *Prospects and Risks Beyond EU Enlargement*, Centrum fur Angewandte Politikforschung.
- **Kitschelt, H. (1995)**, “Formation of Party Cleavages in Post-Communist Democracies. Theoretical Propositions”, *Party Politics*, vol. 1, no. 4, pp. 447-472.
- **Knill, C. and D. Lehmkuhl (1999)**, *How Europe matters. Different mechanisms of Europeanization*, European Integration online Papers (EIOP), 3 (7).
- **Koblanck, M. (2003)**, *What's in a human rights clause?*, E.MA. in Human Rights and Democratisation, KU Leuven.
- **Koelble, T. A. and Lipuma Edward (2008)**, “Democratising Democracy: A postcolonial critique of conventional approaches to the ‘measurement’ of Democracy”, *Democratization*, vol. 15, no. 1, pp. 1-28, February.
- **Kok, Wim (2003)**, *Enlarging the European Union: Achievements and challenges* – Report of Wim Kok to the European Commission, European University Institute and Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole.

- **Kolankiewicz, G. (1994)**, “Consensus and competition in the eastern enlargement of the European Union”, *International Affairs*, vol. 70, no. 3, pp. 477-495.
- **Kramer, H. (1993)**, ‘The European Community’s Response to the “New Eastern Europe”’, *Journal of Common Market Studies*, vol. 31, no. 2, June.
- **Krauss, St. (2000)**, “The European Parliament in EU External Relations: The Customs Union with Turkey”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 5, no. 2, Summer, pp. 215-237.
- **Krogsgaard, L. (1993)**, “Fundamental rights in the European Community after Maastricht”, *Legal Issues of Economic Integration*, vol. 20: 99.
- **Kryvoi, Y. (2008)**, “Why European Union trade sanctions do not work”, *Minnesota Journal of International Law*, vol.17:2.
- **Kubicek, P. (2004)**, “Turkey’s Place in the New Europe”, *Perceptions*, Summer 2004, pp.45-58.
- **Kubicek, P. (2005)**, *Turkish Accession to the European Union: Challenges and Opportunities for the ‘New Europe’*, Paper prepared for Workshop ‘The New Europe II’, Center for European Studies, University of Florida, Paris, France.
- **Kurpas, S. (2007)**, “The Treaty of Lisbon – How much ‘Constitution’ is left? An Overview of the Main Changes”, *CEPS Policy Brief*, No 148, December.
- **Levitsky, S. and Way, Lucan A. (2005)**, “International linkage and democratization”, *Journal of Democracy*, vol. 16:3, 20-34.
- **Magnette, P. and K. Nicolaidis (2003)**, *Large and small members’ states in the EU: reinventing the balance*, Research and European Issues, no. 25, Notre Europe.
- **Manuel Vazquez, C. (2003)**, “Trade sanctions and human rights-past present and future”, *Journal of International Economic Law*, vol. 6: 797.
- **Marchetti, A. (2006)**, *The European Neighbourhood Policy. Foreign Policy at the EU’s Periphery*, Discussion PaperC158/2006, Centre for European Integration Studies, Bonn, http://www.zei.de/download/zei_dp/dp_c158_Marchetti.pdf
- **Marek, D. and M. Baun, (2002)**, “The EU as a regional actor: the case of the Czech Republic”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 40, no.5.

- **Mattli, W. and Th. Plumber (2002)**, The demand-side politics of EU enlargement: Democracy and Application for EU Membership, *European Journal of Public Policy* 9, 4, pp. 550-574.
- **Mearsheimer, J. (1990)**, “Back to the future: instability in Europe after the Cold War”, *International Security*, vol. 15, no. 1, Summer.
- **Meloni G., M. Cremona (2007)**, *The European Neighbourhood Policy: a Framework for Modernisation?*, EUI Working Paper LAW No. 2007/21, <http://cadmus.iue.it/dspace/bitstream/1814/6976/1/LAW-2007-21.pdf>
- **Menendez, A. J. (2002)**, *Exporting rights: the Charter of Fundamental Rights, membership and foreign policy of the European Union*, ARENA Working Papers WP 02/18.
- **Mikhelidze N. (2009)**, Eastern Partnership and conflicts in the South Caucasus: Old Wine in New Skins, *Instituto Afari Internazionali*, no. 23, Rome.
- **Moschella, M.**, *European Union's regional approach towards its neighbours: The European Neighbourhood Policy vis-à-vis Euro Mediterranean Partnership*, University of Catania, <http://www.fscpo.unict.it/EuroMed/moschella.pdf>
- **New Modes of Governance (2005)**, *Conceptualizing New Modes of Governance in EU Enlargement*, Reference no. 12/D1, Project 12: Coping with Accessions: New Forms of Governance and European Enlargement, 1 September.
- **Nicolaidis, P. (2003)**, “Preparing for membership: the paradox of doing what the EU does not require you to do”, *European Institute of Public Administration*, 11, pp. 11-17.
- **Nicolaidis, P. and S. R. Boean (1996)**, “The process of enlargement of the European Union”, *EIPASCOPE*, no. 3.
- **Nolting, A. (1999)**, *External Actors in Democratization Processes: The European Union and its Activities in Southern Africa*, Paper prepared for the ECPR Joint Sessions of Workshops, “Democracy in the Third World: What should be done?”, March 26-31, Germany.
- **Oosting, D.**, *Development and Human rights: from conditionality to mainstreaming*, Amnesty International EU Office.

- **Ortega, M. (2003)**, “A new EU policy on the Mediterranean?” in Batt, J., Lynch, D., Ortega, M. and D. Triantaphyllou, *Partners and Neighbours: a CFSP for a wider Europe*, in *Chaillot Paper*, no. 64, pp. 86-101.
- **Papadimitriou, D. (2001)**, “The EU’s strategy in the post-Communist Balkans”, *Journal of Southeast European and Black Sea Studies*, vol. 1, no.3.
- **Pardo S. (2004)**, “Europe of many circles: European Neighbourhood Policy”, *Geopolitics*, vol. 9, no. 3, pp. 731.
- **Pardo S. and Zemer Lior (2005)**, “Towards a new Euro-Mediterranean neighbourhood space”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 10, pp. 39-77, Kluwer Law International.
- **Parmentier, F. (2006)**, “The European Neighbourhood Policy as a Process of Democratic Norms Diffusion in Ukraine. Can EU act beyond Conditionality?”, *Cahier Europeen*, no 02/2006, Centre d’Etudes Europeennes.
- **Pijpers, A. (1984)**, “European political cooperation and the CSCE process”, *Legal Issues of European Integration*, vol. 10, no. 1.
- **Pinelli, C. (2004)**, “Conditionality and enlargement in light of EU constitutional developments”, *European Law Journal*, vol. 10:3, May, pp. 354-362.
- **Pippan, C. (2004)**, “The rocky road to Europe: The EU’s stabilization and association process for the western Balkans and the principle of conditionality”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 9, pp. 219-245.
- **Popescu, N. (2007)**, *Europe's Unrecognised Neighbours: The EU in Abkhazia and South Ossetia*, CEPS Working Document 260, 15 March, Brussels, http://shop.ceps.be/downfree.php?item_id=1476
- **Pose, R. and Munro Neil (2008)**, “Do Russians see their future in Europe or the CIS?”, *Europe-Asia Studies*, vol. 60, no. 1, pp.49-66, January.
- **Pridham, G. (2002)**, “EU enlargement and consolidating democracy in post-communist states – formality and reality”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 40, no. 3.
- **Prodi, R. (2002)**, *A wider Europe – a proximity policy as the key to stability*, Speech to the sixth ECSA World Conference, 5-6 December 2002, Brussels.

- **Rack, R. and St. Laussegger (1999)**, “The role of the European parliament: Past and future” in Alston P. (ed.): *The EU and Human Rights*, Oxford University Press.
- **Raik, K. (2006)**, *Promoting Democracy through civil society: How to step up the EU's policy towards the Eastern Neighbourhood*, CEPS Working Document No. 237, February, Centre for European Policy Studies.
- **Ralchev, P. (2004)**, *The EU Conditional Assistance as a Policy Tool Towards Southeastern Europe*, Institute for Regional and International Studies, Sofia.
- **Sabic, Zlatko and A. Bojinovic (2007)**, “Mapping a regional institutional architecture: Mediterranean”, *Mediterranean Politics*, vol. 12, no. 3, pp. 317-337, November.
- **Sadurski, W. (2004)**, “Accession’s democracy dividend: the impact of the EU enlargement upon democracy in the new member states of central and eastern Europe”, *European Law Journal*, vol. 10:371.
- **Salama, C.M. and S.J.H. Dearden (2001)**, *The Cotonou Agreement*, Discussion paper no. 20, DSA European Development Policy Study Group, February.
- **Santiso, C. (2001)**, “International co-operation for Democracy and Good Governance: Moving towards a second generation?”, *European Journal of Development Research*, 13:1, pp. 54-180.
- **Santiso, C. (2002a)**, *Reforming European Union Development Cooperation: Good Governance, Political Conditionality and the Convention of Cotonou*, ACES Working Paper, 4 August.
- **Santiso, C. (2002b)**, *Improving the governance of European Foreign Aid. Development co-operation as an element of foreign Policy*, CEPS Working Document No. 189, October, Centre for European Policy Studies.
- **Santiso, C. (2002c)**, *The Reform of EU Development Policy: Improving Strategies for Conflict Prevention, Democracy Promotion and Governance Conditionality*, Working Document no. 182, March, Centre for European Policy Studies.

- **Scalambrieri V. (2004)**, *Democratic Conditionality within the Framework of the Euro-Mediterranean Partnership*, Jean Monnet Working Papers no. 55 in Comparative and International Politics, November.
- **Schimmelfenning, F. (2001)**, “The Community trap: liberal norms, rhetorical actions, and the eastern enlargement of the European Union”, *International Organization*, vol. 55, no. 1.
- **Schimmelfenning, F. (2005a)**, *Political Conditionality and its Impact on Democracy in Non-Candidate Neighboring Countries*, Paper prepared for the EUSA Ninth Biennial International Conference, March 31 – April 2, Austin.
- **Schimmelfenning, F. (2005b)**, *European Regional Organizations, Political Conditionality, and Democratic Transformation in Eastern Europe*, Paper prepared for Club de Madrid – IV General Assembly and Annual Conference: Democracy in the Post Communist World: Unfinished Business. What has been learned and how can it be applied?, November 10-12, Prague.
- **Schimmelfenning, F. and U. Sedelmeier (2004)**, “Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe”, *Journal of European Policy*, vol. 11:4, August, pp. 669-687.
- **Schimmelfenning, F., Engert, S. and H. Knobel (2002)**, *The Conditions of Conditionality. The Impact of the EU on Democracy and Human Rights in European Non-Member States*, Paper presented for Workshop 4 “Enlargement and European Governance”, ECPR, Turin, 22-27 March.
- **Schmitter, P.C. and I. Brouwer (1999)**, *Conceptualizing, Researching and Evaluating Democracy promotion and protection*, EUI Working Paper SPS No. 99/9, European University Institute, Florence.
- **Sedelmeier, Ul. (1994)**, *The European Union's Association Policy towards Central and Eastern Europe: Political and Economic Rationales in Conflict*, SEI Working Paper, No.7, Sussex European Institute, Brighton.
- **Senior Nello, S. (1989)**, *Recent developments in relations between the EC and Eastern Europe*, EUI Working Paper no. 89/381, European University Institute, Florence.

- **Senior Nello, S. and K. E. Smith (1997)**, *The consequences of Eastern enlargement of the European Union in stages*, RSC Working Paper no. 51/97, European University Institute, Florence.
- **Shmid, D. (2004)**, “The use of conditionality in support of political, economic and social rights: unveiling the Euro-Mediterranean partnership’s true hierarchy of objectives?”, *Mediterranean Politics*, 9 (3), pp. 396-421.
- **Siraj M.B. Sanjida (2004)**, *Good Governance as a Policy Agenda in the EU-development Assistance: Conditionality and Effectiveness*, Annual Conference of the European Community Studies Association Denmark on the *Future of European Integration*, University of Southern Denmark, Odense, Denmark 24-25 September.
- **Smith, K. E. (1997a)**, *The Use of Political Conditionality in the EU’s Relations with Third Countries: How Effective?*, EUI Working Paper SPS No. 97/7, San Domenico (FI): European University Institute.
- **Smith, K. E. (1997b)**, *Paradoxes of European Foreign Policy: The Instruments of European Union Foreign Policy*, EUI Working Paper RCS no. 97/68, Badia Fiesolana, San Domenico (FI).
- **Smith, K. E. (1998)**, “The use of political conditionality in the EU’s relations with third countries: how effective?”, *European Foreign Affairs Reviews*, vol. 3, no.2.
- **Smith, K. E. (2005a)**, “The outsiders: the European neighbourhood policy”, *International Affairs*, vol. 81, no. 4, pp. 757-773.
- **Smith, K. E. (2005b)**, “Engagement and conditionality: Incompatible or mutually reinforcing?”, in Richard Youngs (ed.), *Global Europe*, Report 2: New terms of engagement, The Foreign Policy Centre, The British Council, The European Commission in association with Wilton Park.
- **Smith, K. E. (2006)**, “EU co-ordination on human rights issues at the UN”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 44, no. 1, pp. 113-138.
- **Smith, M. (1996)**, “The European Union and a changing Europe: establishing the boundaries of order”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 34, no. 1.
- **Solana, H. (2003)**: *A Secure Europe is a better World*, S0138/03.

- **Spence, D. (1991)**, *Enlargement without accession: the EC's response to German unification*, RIIA Discussion Paper no. 36, Royal Institute for International Affairs, London.
- **Spendzharova, Aneta Borislavova (2003)**, "Bringing Europe in? The impact of EU conditionality on Bulgarian and Romanian politics", *Southeast European Politics*, vol. IV, no. 2-3, November, pp. 141-156.
- **Stojanovic, J. (2005)**, *The Influence of EU Conditionality on Croatia and Serbia and Montenegro*, European Research Colloquium, 27-27 April, University College Utrecht.
- **Szymanski M. and E. M. Smith (2005)**, "Coherence and conditionality in European Foreign Policy: Negotiating the EU-Mexico global agreement", *JCMS*, Vol. 43, No 1. pp. 171-192.
- **Tank, P. (2001)**, Turkey as a 'Special Case' for the EU: Will the Generals Retreat From Politics?, *Security Dialogue*, vol. 32, no. 2, June, pp. 217-230.
- **Tassinari, F. (2005)**, *Security and integration in the EU neighbourhood : the case for regionalism*, Centre for European Policy Studies, Brussels, http://shop.ceps.be/BookDetail.php?item_id=1251
- **Trenin, D. (2005)**, *Russia, the EU and the Common Neighbourhood*, Centre for European Reform, Essays, London. <http://www.cer.org.uk/pdf/essay%5Frussia%5Ftrenin%5Fsept05.pdf>
- **US Institute (2006)**, *Georgia's Rose Revolution; A Participant's Perspective*", US Institute of Peace Report, July
- **Vachudova, M. (2005)**, *European Undivided: Democracy, Leverage, and Integration after Communism*, Council for European Studies at Columbia University.
- **Van den Broek, H. (1996)**, "Why Europe needs a common foreign and security policy?", *European Foreign Affairs Review*, vol. 1, no. 1, July.
- **Van Meurs, W. and A. Yannis (2002)**: *The European Union and the Balkans. From Stabilization Process to South-eastern Enlargement*, Hellenic Foundation for European Foreign Policy, Bertelsmann Stiftung, September.
- **Villanger, E. (2001)**, *Credibility, Conditionality and Strategic Behavior: A New Explanation for the Failure of Aid Conditionality*, Submitted to the NEUDC,

Department of Economics, Norwegian School of Economics and Business Administration.

- **Vysotskaya, A.**, *The Limits of the EU's Structural Foreign Policy in the Context of a New External Border: The Case of Belarus*, Chair Interbrew, Baillet Latour Working Papers, No. 26.
- **Wallace, W. (2003)**, *Looking after the neighbourhood responsibilities for the EU-25*, Notre Europe Policy Papers No. 4, July, http://www.notreeurope.eu/uploads/tx_publication/Polycypaper4_01.pdf
- **Wanlin, A. (2007)**, *What future for EU development policy?*, Centre for European Reform.
- **Wheatley, S. (2002)**, “Democracy in International Law: a European perspective”, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 52: 225.
- **White, S., McAllister, A. and M. Light (2002)**, “Enlargement and the new outsiders”, *Journal of Common Market Studies*, vol. 40, no. 1, pp. 135-153.
- **Wolczuk, K. (2004)**, *Integration without Europeanisation: Ukraine and Its Policy Towards the European Union*, EUI Working Papers, RSCAS No. 2004/15, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute, http://www.eui.eu/RSCAS/WP-Texts/04_15.pdf
- **Wolczuk, K. and R. Wolczuk (2004)**, “The ENP and EU's Eastern Neighbours: Prospects for Success”, *Challenge Europe* 12, September, <http://www.theepc.be/en/ce.asp?TYP=CE&LV=177&see=y&t=42&PG=CE/EN/detail&l=3&AI=379>
- **Wolf S. and M. Pace (2007)**, “Report. Workshop: Europe's legacy? From colonialism to democracy promotion: the case of Mediterranean”, *Mediterranean Politics*, vol. 12, no. 3, pp. 431-435, November.
- **World Bank (1989)**, *Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth: A Long Term Perspective Study*, Washington DC, World Bank.
- **WWF European Policy Office (2004)**, *The European Neighbourhood Policy*, Briefing Paper, October.
- **Yara, Abdul-Hamid (2003)**, *The Euro-Mediterranean Agreements. Partnership or Penury?*, Oxfam Briefing Paper 57, November.

- **Youngs, R. (2001a)**, *Democracy Promotion: The Case of European Union Strategy*, Working document No. 167, Centre for European Policy Studies, Brussels.
- **Youngs, R. (2001b)**, “European Union democracy promotion policies: ten years on”, *European Foreign Affairs Review*, vol. 6, no.3.
- **Youngs, R. (2003)**, “The European Union and Democracy promotion in the Mediterranean: a new or disingenuous strategy?”, *Democratization*, 9 (1), pp. 40-62.
- **Youngs, R. (2005)**, *Ten years of the Barcelona Process: a model for supporting Arab reform?*, Fride Working paper no.2.
- **Zalewski, P. (2004)**, *Sticks, Carrots and Great Expectations: Human Rights Conditionality and Turkey's Path towards Membership of the European Union*, Reports and analyses 16/04/A, Centre for International Relations Warszawa.
- **Zemanova, S. (2007)**, *Europeanization of human rights foreign policy from a small state's perspective – an opportunity or a constraint?*, Faculty of International Relations, University of Economics, Prague.
- **Zielonka, J. and A. Pravda (2001)**, *Democratic consolidation in Eastern Europe, International and transnational factors*, volume 2, Oxford: Oxford University Press.

Διαδικτυακοί τόποι

- Η δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, <http://europa.eu>
- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, <http://www.oecd.org>
- Παγκόσμια Τράπεζα, <http://www.worldbank.org/>
- Επίσημη ιστοσελίδα της αντιπροσωπείας της Ε. Επιτροπής στην Α.Δ. Κίνας, http://www.deechn.cec.eu.int/en/eu_and_China
- Ευρωπαϊκή Συνέλευση, <http://european-convention.eu.int>

Restrictive measures (sanctions) in force (measures adopted in the framework of the Common Foreign and Security Policy)	Related links - Sanctions Overview - Financial sanctions in force: Electronic list
--	---

This list contains measures in force adopted by Decisions (prior to 1 December 2009: Common Positions) made in the framework of the Common Foreign and Security Policy (CFSP) and related legislative measures based on the Treaty on the Functioning of the European Union (prior to 1 December 2009: Treaty establishing the European Community). National implementing measures (e.g. arms embargoes) or other national measures in response to CFSP Decisions and UN Security Council Resolutions are not included.

With a few exceptions, this list does not include:

- measures adopted prior to November 1993,
- restrictions not enacted by a CFSP Decision, CFSP Common Position or Regulation based one of the Treaties referred to above,
- suspension or termination of bilateral agreements and
- suspension or termination of cooperation with third countries.

This list has been updated on 2.3.2010.

For more recent issues, and other language versions, of the Official Journal see:
<http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=en> .

[AL QAEDA, USAMA BIN LADEN AND TALIBAN](#)

[BELARUS](#)

[BOSNIA AND HERZEGOVINA](#)

[BURMA](#)

[CHINA](#)

[DEMOCRATIC REPUBLIC OF CONGO](#)

[COTE D'IVOIRE](#)

[CROATIA](#)

[ERITREA](#)

[REPUBLIC OF GUINEA \(CONAKRY\)](#)

[HAITI](#)

[IRAN](#)

[IRAQ](#)

[IVORY COAST](#)

[DEMOCRATIC PEOPLE'S REPUBLIC OF KOREA \(NORTH KOREA\)](#)

[LEBANON](#)

[LIBERIA](#)

[LIBYA](#)

[MOLDOVA](#)

[MYANMAR \(BURMA\)](#)

[NORTH KOREA](#)

[SERBIA AND MONTENEGRO](#)

[SIERRA LEONE](#)

[SOMALIA](#)

[SUDAN](#)

[SYRIA](#)

[TERRORIST GROUPS \(FOREIGN TERRORIST ORGANISATIONS\)](#)

[USA \(UNITED STATES OF AMERICA\)](#)

[YUGOSLAVIA \(SERBIA AND MONTENEGRO\)](#)

[ZIMBABWE](#)

Al Qaeda, Usama bin Laden and Taliban

See under 'Terrorist groups (Foreign terrorist organisations)'

Belarus

Common Position 2006/276/CFSP (OJ L 101, 11.4.2006, p. 5)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:101:0005:0010:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:101:0005:0010:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:101:0005:0010:EN:PDF)

- restrictions on admission of
 - (a) persons that failed to initiate independent investigation and prosecution concerning the disappearances of four well-known persons in Belarus in 1999/2000;
 - (b) persons responsible for the fraudulent elections and referendum in Belarus on 17 October 2004 and those who are responsible for severe human rights violations in the repression of peaceful demonstrators in the aftermath of the elections and referendum in Belarus;
 - (c) persons responsible for the violations of international electoral standards in the presidential elections in Belarus on 19 March 2006, and the crackdown on civil society and democratic opposition.
- valid until 31.10.2010
- partial suspension of restrictions on admission until 31.10.2010

amended by:

Common Position 2006/362/CFSP (OJ L 134. 20.5.2006, p. 45)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:134:0045:0053:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:134:0045:0053:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:134:0045:0053:EN:PDF)

- freezing of funds and economic resources of
 - (a) persons who are responsible for the violations of international electoral standards in the Presidential elections in Belarus on 19 March 2006 and the crackdown on civil society and democratic opposition, and
 - (b) those natural or legal persons, entities or bodies associated with them
- list of targeted persons (freezing of funds and economic resources)
- list of persons subject to restrictions on admission

Council Decision 2006/718/CFSP (OJ L 294, 25.10.2006, p. 72)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:294:0072:0080:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:294:0072:0080:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:294:0072:0080:EN:PDF)

- amendment of the list of targeted persons (freezing of funds and economic resources)
- amendment of the list of persons subject to restrictions on admission (presidential elections in Belarus on 19 March 2006)

Council Decision 2009/969/CFSP (OJ L 332, 17.12.2009, p. 76)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:332:0076:0076:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:332:0076:0076:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:332:0076:0076:EN:PDF)

- amendment of the date of expiration
- partial suspension of restrictions on admission until 31.10.2010
- repeal of Common Position 2009/314/CFSP

Council Regulation (EC) No 765/2006 (OJ L 134, 20.5.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:134:0001:0011:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of
 - (a) persons who are responsible for the violations of international electoral standards in the Presidential elections in Belarus on 19 March 2006 and the crackdown on civil society and democratic opposition, and
 - (b) those natural or legal persons, entities or bodies associated with them
- list of targeted persons

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1587/2006 (OJ L 294, 25.10.2006, p. 25)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:294:0025:0026:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons

Council Regulation (EC) No 646/2008 (OJ L 180, 9.7.2008, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:180:0005:0008:EN:PDF>

- additional clause on liability
- information on competent authorities

Bosnia and Herzegovina

Common Position 2004/694/CFSP (OJ L 315, 14.10.2004, p. 52)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0053:0053:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of certain persons indicted by International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
- valid until 10.10.2010

amended by:

Council Decision 2008/733/CFSP (OJ L 247, 16.9.2008, p. 63)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0063:0063:EN:PDF>

- list of persons subject to restrictions

Common Position 2009/717/CFSP (OJ L 253, 25.9.2009, p. 17)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:253:0017:0017:EN:PDF>

- amendment of the date of expiration

Council Regulation (EC) No 1763/2004 (OJ L 315, 14.10.2004, p. 14)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0014:0023:EN:PDF>
- freezing of funds and economic resources of certain persons indicted by International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1965/2004 (OJ L 339, 16.11.2004, p. 4)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:339:0004:0005:EN:PDF>
- list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 2233/2004 (OJ L 379, 24.12.2004, p. 75)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:379:0075:0076:EN:PDF>
- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 295/2005 (OJ L 50, 23.2.2005, p. 5)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:050:0005:0006:EN:PDF>
- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 607/2005 (OJ L 100, 20.4.2005, p. 17) and corrigendum (OJ L 104, 23.4.2005, p. 46)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:100:0017:0018:EN:PDF>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:104:0046:0046:EN:PDF>
- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 830/2005 (OJ L 137, 31.5.2005, p. 24) and corrigendum (OJ L 139, 2.6.2005, p. 29)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:137:0024:0025:EN:PDF>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0029:0029:EN:PDF>
- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 1208/2005 (OJ L 197, 28.7.2005, p. 19)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:197:0019:0020:EN:PDF>
- amendment of the list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 1636/2005 (OJ L 261, 7.10.2005, p. 20)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:261:0020:0021:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 23/2006 (OJ L 5, 10.1.2006, p. 8)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:005:0008:0009:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 416/2006 (OJ L 72, 11.3.2006, p. 7)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:072:0007:0007:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 1053/2006 (OJ L 189, 12.7.2006, p. 5)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:189:0005:0006:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 789/2007 (OJ L 175, 5.7.2007, p. 27)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:175:0027:0028:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 738/2008 (OJ L 201, 30.7.2008, p. 33)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:201:0033:0033:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 895/2008 (OJ L 247, 16.9.2008, p. 56)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0019:0019:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Common Position 2004/293/CFSP (OJ L 94, 31.3.2004, p. 65)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF)

- restrictions on admission of persons who help persons indicted by the ICTY (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia) to evade justice (renewal)
- valid until 16.3.2010

amended by:

Council Decision 2008/732/CFSP (OJ L 247, 16.9.2008, p. 56)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF)

- list of persons subject to restrictions

Common Position 2009/164/CFSP (OJ L 55, 27.2.2009, p. 44)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF)

- amendment of the date of expiration

Common Position 1997/193/CFSP (OJ L 81, 21.3.1997, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997E0193:EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997E0193:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997E0193:EN:HTML)

- restrictions on admission of persons who committed certain acts of violence at Mostar

Burma

See under ‘Myanmar’

China

Declaration of European Council, Madrid, 27.6.1989

See below¹

¹ “The European Council, recalling the declaration of the Twelve of 6 June, strongly condemns the brutal repression taking place in China. It expresses its dismay at the pursuit of executions in spite of all the appeals of the international community. It solemnly requests the Chinese authorities to stop the executions and to put an end to the repressive actions against those who legitimately claim their democratic rights.

The European Council requests the Chinese authorities to respect human rights and to take into account the hopes for freedom and democracy deeply felt by the population. It underlines that this is an essential element for the pursuit of the policy of reforms and openness that has been supported by the European Community and its Member States. (...)

In the present circumstances, the European Council thinks it necessary to adopt the following measures:

- raising the issue of human rights in China in the appropriate international fora; asking for the admittance of independent observers to attend the trials and to visit the prisons;

- embargo on arms

Democratic Republic of Congo

Common Position 2008/369/CFSP (OJ L 127, 15.5.2008, p. 84)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:127:0084:0094:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:127:0084:0094:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:127:0084:0094:EN:PDF)

- embargo on arms and related matériel against non-governmental entities and individuals operating in DR Congo
- ban on provision of certain services
- freezing of funds and economic resources of
 - (a) persons and entities who act in violation of the arms embargo and related measures,
 - (b) leaders of foreign armed groups operating in the DR Congo who impede disarmament and the voluntary repatriation or resettlements of combatants,
 - (c) leaders of Congolese militias who impede the participation of combatants in disarmament, demobilisation and reintegration processes,
 - (d) leaders recruiting or using children in armed conflict,
 - (e) individuals committing serious violations of international law involving the targeting of children or women in situations of armed conflict
 - (f) individuals obstructing provision of humanitarian assistance to the eastern part of the DR Congo
 - (g) individuals or entities supporting illegal armed groups in the eastern part of the DR Congo through illicit trade of natural resources
- restrictions on admission of
 - (a) persons who act in violation of the arms embargo and related measures,
 - (b) leaders of foreign armed groups operating in the DR Congo who impede disarmament and the voluntary repatriation or resettlements of combatants,
 - (c) leaders of Congolese militias who impede the participation of combatants in disarmament, demobilisation and reintegration processes,
 - (d) leaders recruiting or using children in armed conflict,
 - (e) individuals committing serious violations of international law involving the targeting of children or women in situations of armed conflict
 - (f) individuals obstructing provision of humanitarian assistance to the eastern part of the DR Congo
 - (g) individuals supporting illegal armed groups in the eastern part of the DR Congo through illicit trade of natural resources

-
- interruption by the Member States of the Community of military cooperation and an embargo on trade in arms with China;
 - suspension of bilateral ministerial and high-level contacts;
 - postponement by the Community and its Member States of new cooperation projects;
 - reduction of programmes of cultural, scientific and technical cooperation to only those activities that might maintain a meaning in the present circumstances;
 - prolongation by the Member States of visas to the Chinese students who wish it.

Taking into account the climate of uncertainty created in the economic field by the present policy of the Chinese authorities, the European Council advocates the postponement of the examination of new requests for credit insurance and the postponement of the examination of new credits of the World Bank."

- repeal of Common Position 2005/440/CFSP

amended by:

Common Position 2009/66/CFSP (OJ L 23, 27.1.2009, p. 35)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0035:0036:EN:PDF>

- amendment of the provision concerning restrictions on admission
- amendment of the provision concerning freezing of funds and economic resources

Council Decision 2009/349/CFSP (OJ L 106, 28.4.2009, p. 60)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:106:0060:0070:EN:PDF>

- list of persons and entities (freezing of funds and economic resources and restrictions on admission)

Council Regulation (EC) No 889/2005 (OJ L 152, 15.6.2005, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:152:0001:0006:EN:PDF>

- ban on provision of certain services
- repeal of Regulation (EC) No 1727/2003

amended by:

Council Regulation (EC) No 1377/2007 (OJ L 309, 27.11.2007, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:309:0001:0004:EN:PDF>

- new exemption to the ban on provision of certain services
- information on competent authorities

Council Regulation (EC) No 666/2008 (OJ L 188, 16.7.2008, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:188:0001:0002:EN:PDF>

- amendment of ban on provision of certain services (exclusion of governmental entities and individuals)

Council Regulation (EC) No 1183/2005 (OJ L 193, 23.7.2005, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:193:0001:0008:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources

amended by:

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 242/2009 (OJ L 75, 21.3.2009, p. 8)

Notice to listed persons, entities and bodies (OJ C 68, 21.3.2009, p. 43)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:075:0008:0010:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:075:0008:0010:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:075:0008:0010:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:068:0043:0044:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:068:0043:0044:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:068:0043:0044:EN:PDF)

- list of targeted natural and legal persons, entities and bodies

Côte d'Ivoire

Common Position 2008/873/CFSP (OJ L 19.11.2008, p. 52)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:308:0052:0052:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:308:0052:0052:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:308:0052:0052:EN:PDF)

and the documents referred to in the Common Position:

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:019:0036:0037:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:019:0036:0037:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:019:0036:0037:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:368:0050:0053:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:368:0050:0053:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:368:0050:0053:EN:PDF)

- embargo on arms and related matériel

- ban on exports of equipment for internal repression

- ban on provision of certain services

- restrictions on admission

- freezing of funds and economic resources of certain persons who constitute a threat to the peace and national reconciliation process in Côte d'Ivoire

- import ban on diamonds

- valid from 1.11.2008

See also:

Council Decision 2006/483/CFSP (OJ L 189, 12.7.2006, p. 23)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:189:0023:0024:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:189:0023:0024:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:189:0023:0024:EN:PDF)

- list of targeted persons (freezing of funds and economic resources and restrictions on admission)

Council Regulation (EC) No 174/2005 (OJ L 29, 2.2.2005, p. 5)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:029:0005:0015:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:029:0005:0015:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:029:0005:0015:EN:PDF)

- ban on exports of equipment for internal repression
- ban on provision of certain services

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1209/2005 (OJ L 197, 28.7.2005, p. 21)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:197:0021:0022:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Council Regulation (EC) No 560/2005 (OJ L 95, 14.4.2005, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:095:0001:0008:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of certain persons who constitute a threat to the peace and national reconciliation process in Côte d'Ivoire

amended by:

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 1240/2008 (OJ L 334, 12.12.2008, p. 60)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:334:0060:0061:EN:PDF>

- list of targeted persons and entities

Croatia

Common Position 2004/694/CFSP (OJ L 315, 14.10.2004, p. 52)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0052:0053:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of certain persons indicted by International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
- valid until 10.10.2010

amended by:

Council Decision 2008/733/CFSP (OJ L 247, 16.9.2008, p. 63)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0063:0063:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0063:0063:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0063:0063:EN:PDF)

- list of persons subject to restrictions

Common Position 2009/717/CFSP (OJ L 253, 25.9.2009, p. 17)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:253:0017:0017:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:253:0017:0017:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:253:0017:0017:EN:PDF)

- amendment of the date of expiration

Council Regulation (EC) No 1763/2004 (OJ L 315, 14.10.2004, p. 14)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0014:0023:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0014:0023:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0014:0023:EN:PDF)

- freezing of funds and economic resources of certain persons indicted by International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1965/2004 (OJ L 339, 16.11.2004, p. 4)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:339:0004:0005:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:339:0004:0005:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:339:0004:0005:EN:PDF)

- list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 2233/2004 (OJ L 379, 24.12.2004, p. 75)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:379:0075:0076:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:379:0075:0076:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:379:0075:0076:EN:PDF)

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 295/2005 (OJ L 50, 23.2.2005, p. 5)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:050:0005:0006:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:050:0005:0006:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:050:0005:0006:EN:PDF)

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 607/2005 (OJ L 100, 20.4.2005, p. 17) and corrigendum (OJ L 104, 23.4.2005, p. 46)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:100:0017:0017:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:100:0017:0017:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:100:0017:0017:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:104:0046:0046:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:104:0046:0046:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:104:0046:0046:EN:PDF)

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 830/2005 (OJ L 137, 31.5.2005, p. 24) and corrigendum (OJ L 139, 2.6.2005, p. 29)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:137:0024:0025:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0029:0029:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 1208/2005 (OJ L 197, 28.7.2005, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:197:0019:0020:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 1636/2005 (OJ L 261, 7.10.2005, p. 20)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:261:0020:0021:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 23/2006 (OJ L 5, 10.1.2006, p. 8)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:005:0008:0009:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 416/2006 (OJ L 72, 11.3.2006, p. 7)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:072:0007:0007:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 1053/2006 (OJ L 189, 12.7.2006, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:189:0005:0006:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 789/2007 (OJ L 175, 5.7.2007, p. 27)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:175:0027:0028:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 738/2008 (OJ L 201, 30.7.2008, p. 33)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:201:0033:0033:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:201:0033:0033:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:201:0033:0033:EN:PDF)

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 895/2008 (OJ L 247, 16.9.2008, p. 56)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0019:0019:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0019:0019:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0019:0019:EN:PDF)

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Common Position 2004/293/CFSP (OJ L 94, 31.3.2004, p. 65)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF)

- restrictions on admission of persons who help persons indicted by the ICTY (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia) to evade justice (renewal)
- valid until 16.3.2010

amended by:

Council Decision 2008/732/CFSP (OJ L 247, 16.9.2008, p. 56)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF)

- list of persons subject to restrictions

Common Position 2009/164/CFSP (OJ L 55, 27.2.2009, p. 44)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF)

- amendment of the date of expiration

Eritrea

Council Decision 2010/127/CFSP (OJ L 51, 2.3.2010, p. 19)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0019:0021:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0019:0021:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0019:0021:EN:PDF)

- embargo on arms and related matériel
- ban on provision of certain services
- inspection of and prior information requirement on certain cargoes to and from Eritrea
- embargo on supplying arms and related matériel to persons and entities
 - (a) having acted in violation of the arms embargo against Eritrea,
 - (b) providing support from Eritrea to armed opposition groups which aim to destabilise the region,

- (c) obstructing implementation of UN Security Council Resolution 1862 (2009) concerning Djibouti,
- (d) harbouring, financing, facilitating, supporting, organising, training or inciting individuals or groups to perpetrate acts of violence or terrorist acts against other States or their citizens in the region,
- (e) obstructing the investigations or work of the Monitoring Group re-established by UN Security Council Resolution 1853 (2008)
- ban on provision of certain services to these persons and entities
- freezing of funds and economic resources of persons and entities
 - (a) having acted in violation of the arms embargo against Eritrea,
 - (b) providing support from Eritrea to armed opposition groups which aim to destabilise the region,
 - (c) obstructing implementation of UN Security Council Resolution 1862 (2009) concerning Djibouti,
 - (d) harbouring, financing, facilitating, supporting, organising, training or inciting individuals or groups to perpetrate acts of violence or terrorist acts against other States or their citizens in the region,
 - (e) obstructing the investigations or work of the Monitoring Group re-established by UN Security Council Resolution 1853 (2008)
- restrictions on admission of natural persons
 - (a) having acted in violation of the arms embargo against Eritrea,
 - (b) providing support from Eritrea to armed opposition groups which aim to destabilise the region,
 - (c) obstructing implementation of UN Security Council Resolution 1862 (2009) concerning Djibouti,
 - (d) harbouring, financing, facilitating, supporting, organising, training or inciting individuals or groups to perpetrate acts of violence or terrorist acts against other States or their citizens in the region,
 - (e) obstructing the investigations or work of the Monitoring Group re-established by UN Security Council Resolution 1853 (2008)

Republic of Guinea (Conakry)

Common Position 2009/788/CFSP (OJ L 281, 28.10.2009, p. 7)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:281:0007:0011:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:281:0007:0011:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:281:0007:0011:EN:PDF)

- embargo on arms and related materiel
- restrictions on admission
- valid until 27.10.2010

amended by:

Council Decision 2009/1003/CFSP (OJ L 346, 23.12.2009, p. 51)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0051:0057:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0051:0057:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0051:0057:EN:PDF)

- ban on exports of equipment for internal repression
- ban on provision of certain services

- freezing of funds and economic resources
- list of targeted natural persons (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources)

Council Regulation (EU) No 1284/2009 (OJ L 346, 23.12.2009, p. 26)

Notice to listed persons (OJ C 315, 23.12.2009, p. 10)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0026:0038:EN:PDF>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:315:0010:0010:EN:PDF>

- ban on exports of equipment for internal repression
- ban on provision of certain services
- freezing of funds and economic resources
- list of targeted natural persons (freezing of funds and economic resources)

Haiti

Common Position 94/315/CFSP (OJ L 139, 2.6.1994, p. 10)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0315:EN:HTML>

- prohibition to satisfy certain claims in accordance with UN Security Council Resolution No 917(1994)

(NB. Common Position 94/681/CFSP has repealed the remainder of the restrictive measures)

Council Regulation (EC) No 1264/1994 (OJ L 139, 2. 6. 1994, p. 4)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994R1264:EN:HTML>

- prohibition to satisfy claims with regard to contracts and transactions whose performance is affected by the measures taken in accordance with UN Security Council Resolutions 917(1994), 841 (1993), 873 (1993) and 875 (1993)

Iran

Common Position 2007/140/CFSP (OJ L 61, 28.2.2007, p. 49)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:061:0049:0055:EN:PDF>

- embargo on certain goods and technology which could contribute to enrichment-related, reprocessing or heavy water-related activities, or to the development of nuclear weapon delivery systems, including the Nuclear Suppliers Group and Missile Technology Control Regime lists
- controls on export of certain other goods and technology
- prohibition of procurement of certain goods and technology
- ban on provision of certain services
- ban on certain investment
- control on provision of certain services
- control on certain investment
- restrictions on admission
- freezing of funds and economic resources

- measures to prevent certain specialised teaching or training

amended by:

Common Position 2007/246/CFSP (OJ L 106, 24.4.2007, p.67)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:106:0067:0075:EN:PDF>

- embargo on arms and related materiel
- ban on provision of certain services
- ban on certain investment
- ban on new commitments for grants, financial assistance and concessional loans to the Government of Iran

Common Position 2008/479/CFSP (OJ L 163, 24.6.2008, p. 43)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:163:0043:0049:EN:PDF>

- amendment of one of the exceptions to the freezing of funds and economic resources

Common Position 2008/652/CFSP (OJ L 213, 8.8.2008, p. 58) and corrigendum (OJ L 285, 29.10.2008, p. 22)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:213:0058:0070:EN:PDF>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:285:0022:0022:EN:PDF>

- additional embargo on certain goods and technology which could contribute to enrichment-related, reprocessing or heavy water-related activities, to the development of nuclear weapon delivery systems or to the pursuit of activities related to other topics about which the IAEA has expressed concerns or which the IAEA identified as outstanding
- restraint concerning new commitment for public provided financial support for trade
- vigilance over the activities of EU financial institutions with banks domiciled in Iran and their subsidiaries, branches and other financial entities outside Iran
- inspection of and prior information requirement on certain cargoes to and from Iran (aircraft and vessels owned or operated by Iran Air Cargo and Islamic Republic of Iran Shipping Line)
- amendment of the provision concerning restrictions on admission
- amendment of the provision concerning freezing of funds and economic resources
- prohibition to satisfy claims with regard to contracts and transactions whose performance is affected by the measures taken in accordance with UN Security Council Resolutions 1737 (2006), 1747 (2007) and 1803 (2008)
- Annex I list of targeted persons, entities and bodies (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources)

Council Decision 2008/842/CFSP (OJ L 300, 11.11.2008, p. 46)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0046:0054:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0046:0054:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0046:0054:EN:PDF)

- list of subsidiaries and branches in the EU, of banks domiciled in Iran
- list of subsidiaries, branches and other financial entities in third countries, of banks domiciled in Iran

Council Decision 2009/480/CFSP (OJ L 303, 18.11.2009, p. 64)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0064:0069:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0064:0069:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0064:0069:EN:PDF)

- Annex II list of targeted persons, entities and bodies (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources)

Council Regulation (EC) No 423/2007 (OJ L 103, 20.4.2007, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:103:0001:0023:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:103:0001:0023:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:103:0001:0023:EN:PDF)

- ban on exports and sales of certain goods and technology (Annex I)
- ban on imports and purchases of certain goods and technology (Annex I)
- ban on provision of certain services related to the goods and technology concerned
- ban on certain investment related to the goods and technology concerned
- control on exports and sales of certain goods and technology (Annex II as amended)
- control on provision of certain services related to the goods and technology concerned
- control on certain investment related to the goods and technology concerned
- freezing of funds and economic resources

amended by:

Council Regulation (EC) No 618/2007 (OJ L 143, 6.6.2007, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:143:0001:0002:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:143:0001:0002:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:143:0001:0002:EN:PDF)

- ban on provision of certain services related to goods and technology included in the Military List
- ban on certain investment related to goods and technology included in the Military List

Commission Regulation (EC) No 116/2008 (OJ L 35, 9.2.2008, p. 1) and corrigendum (OJ L 239, 6.9.2008, p. 55)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:035:0001:0056:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:035:0001:0056:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:035:0001:0056:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:239:0055:0055:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:239:0055:0055:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:239:0055:0055:EN:PDF)

- list of goods and technology subject to the ban on exports and imports (Annex I)

Commission Regulation (EC) No 219/2008 (OJ L 68, 12.3.2008, p. 5)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:068:0005:0010:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:068:0005:0010:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:068:0005:0010:EN:PDF)

- list of persons, entities and bodies subject to freezing of funds and economic resources (Annex IV)

Council Regulation (EC) No 1110/2008 (OJ L 300, 11.11.2008, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0001:0028:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0001:0028:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0001:0028:EN:PDF)

- ban on export and sales of certain goods and technology which could contribute to enrichment-related, reprocessing or heavy water-related activities, to the development of nuclear weapon delivery systems or to the pursuit of activities related to other topics about which the IAEA has expressed concerns or which the IAEA identified as outstanding (Annex IA)

- ban on imports and purchases of the goods and technology concerned (Annex IA)

- ban on certain services related to the goods and technology concerned

- ban on investment related to the goods and technology concerned

- list of the goods and technology subject to the ban on exports and imports (Annex IA)

- prior information requirement on certain cargoes to and from Iran (cargo aircraft and merchant vessels owned or operated by Iran Air Cargo and Islamic Republic of Iran Shipping Line)

- amendment of the provision concerning freezing of funds and economic resources

- measures to be applied by EU credit and financial institutions to exercise vigilance over their activities with banks domiciled in Iran and their subsidiaries, branches and other financial entities outside Iran

- list of subsidiaries, branches and other financial entities in the EU and in third countries, of banks domiciled in Iran (Annex VI)

- measures to be applied by Bank Saderat's branches and subsidiaries in the EU

- prohibition to satisfy certain claims with regard to contracts and transactions whose performance is affected by Regulation (EC) No 423/2007

- information on competent authorities

Council Regulation (EC) No 680/2009 (OJ L 197, 29.7.2009, p. 17) and corrigendum (OJ L 265, 9.10.2009, p. 42)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:197:0017:0017:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:197:0017:0017:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:197:0017:0017:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:265:0042:0042:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:265:0042:0042:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:265:0042:0042:EN:PDF)

- extension until the end of 2010 of an exceptional arrangement concerning the requirement to provide prior information on certain cargoes to and from Iran

Council Regulation (EC) No 1100/2009 (OJ L 303, 18.11.2009, p. 31)

Notice to listed persons (OJ C 278, 18.11.2009, p. 52)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0031:0036:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0031:0036:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0031:0036:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:278:0052:0052:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:278:0052:0052:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:278:0052:0052:EN:PDF)

- list of persons, entities and bodies subject to freezing of funds and economic resources (Annex V)

Council Regulation (EU) No 1228/2009 (OJ L 330, 16.12.2009, p. 48)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:330:0049:0060:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:330:0049:0060:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:330:0049:0060:EN:PDF)

- amendment of Commission empowerment
- amendment of the list of the goods and technology subject to the ban on exports and imports (Annex IA)
- list of goods and technology goods and technology subject to export and sales controls (Annex II)

Iraq

Common Position 2003/495/CFSP (OJ L 169, 8.7.2003, p. 72)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:169:0072:0073:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:169:0072:0073:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:169:0072:0073:EN:PDF)

- confirmation of embargo on arms and related materiel
- restrictions on trade in cultural goods
- freezing of funds and economic resources
- transfer of such funds and economic resources to Development Fund for Iraq
- restrictions concerning payment for petroleum and gas exported by Iraq
- immunities

amended by:

Common Position 2003/735/CFSP (OJ L 264, 15.10.2003, p. 40)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:264:0040:0040:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:264:0040:0040:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:264:0040:0040:EN:PDF)

- clarifies scope of freezing of funds and economic resources

Common Position 2004/553/CFSP (OJ L 246, 20.7.2004, p. 32)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:246:0032:0033:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:246:0032:0033:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:246:0032:0033:EN:PDF)

- exemption to arms embargo
- exemption to immunities

Common Position 2008/186/CFSP (OJ L 59, 4.3.2008, p. 31)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:059:0031:0031:EN:PDF>

- amendment of restrictions concerning payment for petroleum and gas exported by Iraq
- exemption to immunities

Council Decision 2010/128/CFSP (OJ L 51, 2.3.2010, p. 22)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0022:0022:EN:PDF>

- expiration date for immunities and for restrictions concerning payment for petroleum and gas exported by Iraq

Council Regulation (EC) No 1210/2003 (OJ L 169, 8.7.2003, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:169:0006:0023:EN:PDF>

- restrictions on trade in cultural goods
- restrictions concerning payment for petroleum and gas exported by Iraq
- immunities
- freezing of funds and economic resources of certain persons and entities
- list of targeted persons and entities associated with former President Saddam Hussein
- repeal of Regulation (EC) No 2465/1996

amended by:

Council Regulation (EC) No 1799/2003 (OJ L 264, 15.10.2003, p. 12)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:264:0012:0013:EN:PDF>

- clarifies scope of freezing of funds and economic resources

Commission Regulation (EC) No 2119/2003 (OJ L 318, 3.12.2003, p. 9)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:318:0009:0010:EN:PDF>

- list of targeted legal persons and entities (former government)

Commission Regulation (EC) No 924/2004 (OJ L 163, 30.4.2004, p. 100)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:163:0100:0101:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons and entities associated with former President Saddam Hussein

Commission Regulation (EC) No 979/2004 (OJ L 180, 15.5.2004, p. 9)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:180:0009:0019:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted legal persons and entities (former government)

Commission Regulation (EC) No 1086/2004 (OJ L 207, 10.6.2004, p. 10)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:207:0010:0012:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons and entities associated with former President Saddam Hussein

Council Regulation (EC) No 1412/2004 (OJ L 257, 4.8.2004, p. 1)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:257:0001:0001:EN:PDF>

- exemption to immunities

Commission Regulation (EC) No 1087/2005 (OJ L 177, 9.7.2005, p. 32)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:177:0032:0033:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons and entities associated with former President Saddam Hussein

Commission Regulation (EC) No 1286/2005 (OJ L 203, 4.8.2005, p. 17)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:203:0017:0018:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons and entities associated with former President Saddam Hussein

Commission Regulation (EC) No 785/2006 (OJ L 138, 25.5.2006, p. 7)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:138:0007:0009:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons and entities associated with former President Saddam Hussein

- amendment of the list of targeted legal persons and entities (former government)

Council Regulation (EC) No 195/2008 (OJ L 59, 4.3.2008, p. 1)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:059:0001:0005:EN:PDF>

- amendment of restrictions concerning payment for petroleum and gas exported by Iraq

- information on competent authorities

Council Regulation (EC) No 168/2010 (OJ L 51, 2.3.2010, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0001:0001:EN:PDF>

- expiration date for immunities and for restrictions concerning payment for petroleum and gas exported by Iraq

Council Regulation (EEC) No 3541/92 (OJ L 361, 10.12.1992, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992R3541:EN:HTML>

- prohibition to satisfy claims with regard to contracts and transactions whose performance is affected by the measures taken in accordance with UN Security Council Resolution 661(1990) and related resolutions

Ivory Coast

See under 'Côte d'Ivoire'

Democratic People's Republic of Korea (North Korea)

Common Position 2006/795/CFSP (OJ L 322, 22.11.2006, p. 32)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:322:0032:0035:EN:PDF>

- embargo on arms and related materiel
- ban on exports of certain goods and technology listed by the UN
- prohibition of procurement of arms, related materiel and other goods and technology listed by the UN
- ban on provision of certain services
- ban on exports of luxury goods
- restrictions on admission
- freezing of funds and economic resources
- commitment to take cooperative action to prevent illicit trafficking in nuclear, chemical or biological weapons, ballistic missiles and their means of delivery, related materials and technology

amended by:

Common Position 2009/573/CFSP (OJ L 197, 29.7.2009, p. 111)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:197:0111:0116:EN:PDF>

- additional embargo on certain goods and technology which could contribute to DPRK's nuclear-related, ballistic missile-related or other weapons of mass destruction-related programmes
- ban on new commitments for grants, financial assistance and concessional loans to the DPRK
- ban on public provided financial support for trade where such support could contribute to DPRK's nuclear-related, ballistic missile-related or other weapons of mass destruction-related programmes
- amendment of the provision concerning restrictions on admission

- amendment of the provision concerning freezing of funds and economic resources
- enhanced monitoring of the activities of EU financial institutions with banks domiciled in DPRK and their subsidiaries, branches and other financial entities outside DPRK
- inspection of and prior information requirement on cargoes to and from DPRK
- ban on provision of bunkering and ship supply services
- measures to prevent certain specialised teaching or training

Council Decision 2009/599/CFSP (OJ L 203, 5.8.2009, p. 81)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:203:0081:0084:EN:PDF>

- list of targeted natural persons (restrictions on admission, Annex I)
- list of targeted natural and legal persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources, Annex I)

Council Decision 2009/1002/CFSP (OJ L 346, 23.12.2009, p. 47)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0047:0050:EN:PDF>

- amendment of additional embargo on certain goods and technology which could contribute to DPRK's nuclear-related, ballistic missile-related or other weapons of mass destruction-related programmes
- amendment of exemptions to freezing of funds and economic resources
- list of targeted natural persons (restrictions on admission, Annexes II and III)
- list of targeted natural and legal persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources, Annexes II and III)

Council Regulation (EC) No 329/2007 (OJ L 88, 29.03.2007, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:088:0001:0011:EN:PDF>

- ban on exports of certain goods and technology listed by the UN
- ban on import and purchase of goods and technology listed by the UN
- ban on exports of luxury goods
- ban on provision of certain services
- freezing of funds and economic resources

amended by:

Commission Regulation (EC) No 117/2008 (OJ L 35, 9.2.2008, p. 57) and corrigendum (OJ L 239, 6.9.2008, p. 56)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:035:0057:0124:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:239:0056:0056:EN:PDF>

- information on competent authorities

Council Regulation (EU) No 1283/2009 (OJ L 346, 23.12.2009, p. 1)
Notice to listed persons, entities and bodies listed in Annex V (OJ C 315, 23.12.2009, p. 9)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0001:0025:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:315:0009:0009:EN:PDF>

- additional ban on exports and imports of certain goods and technology which could contribute to DPRK's nuclear-related, ballistic missile-related or other weapons of mass destruction-related programmes
- prior information requirement on cargoes to and from DPRK
- ban on provision to certain DPRK vessels of bunkering and ship supply services
- measures to be applied by EU credit and financial institutions to exercise vigilance over their activities with banks domiciled in DPRK and their subsidiaries, branches and other financial entities outside DPRK
- amendment of the provision concerning freezing of funds and economic resources
- amendment of Commission empowerment
- lists of goods and technology subject to ban on exports and imports (other than luxury goods, Annexes I and IA)
- list of targeted persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources, Annex IV)
- list of targeted persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources, Annex V)

Lebanon

Common Position 2006/625/CFSP (OJ L 253, 16.9.2006, p. 36)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:253:0036:0037:EN:PDF>

- embargo on arms and related materiel
- ban on provision of certain services

Council Regulation (EC) No 1412/2006 (OJ L 267, 27.9.2006, p. 2) and corrigendum (OJ L 319, 18.11.2006, p. 51)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:267:0002:0013:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:319:0051:0051:EN:PDF>

- ban on provision of certain services

amended by:

Commission Regulation (EC) No 690/2007 (OJ L 159, 20.6.2007, p. 39)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:159:0039:0041:EN:PDF>
- amendment of list of competent authorities (enlargement)

Common Position 2005/888/CFSP (OJ L 327, 14.12.2005, p. 26)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:327:0026:0027:EN:PDF>
- restrictions on admission of persons suspected of involvement in the planning, sponsoring, organising or perpetrating of the murder of former Prime Minister of the Lebanon, Rafiq Hariri on 14 February 2005
- freezing of funds and economic resources of those persons
- commitment to cooperate with international investigation into that murder

Council Regulation (EC) No 305/2006 (OJ L 51, 22.2.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:051:0001:0008:EN:PDF>
- freezing of funds and economic resources

amended by:

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>
- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Liberia

Common Position 2008/109/CFSP (OJ L 38, 13.2.2008, p. 26)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:038:0026:0027:EN:PDF>
- embargo on arms and related materiel against non-governmental entities and individuals operating in Liberia
- ban on provision of certain services
- restrictions on admission

amended by:

Council Decision 2010/129/CFSP (OJ L 51, 2.3.2010, p. 23)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0023:0023:EN:PDF>
- amendment of the provisions on the embargo on arms and related materiel and on the ban on provision of certain services

Council Regulation (EC) No 234/2004 (OJ L 40, 12.2.2004, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:040:0001:0010:EN:PDF>

- ban on provision of certain services
- repeal of Regulation (EC) No 1030/2003

amended by:

Council Regulation (EC) No 1126/2006 (OJ L 201, 25.7.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:201:0001:0003:EN:PDF>

- exemptions to the ban on provision of certain services (from 13.6.2006)
- suspension of import ban on round logs and timber products (from 23.6.2006 until 18.9.2006)

Council Regulation (EC) No 1819/2006 (OJ L 351, 13.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:351:0001:0002:EN:PDF>

- repeal of import ban on round logs and timber products

Council Regulation (EC) No 719/2007 (OJ L 164, 26.6.2007, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:164:0001:0001:EN:PDF>

- repeal of ban on diamonds

Council Regulation (EC) No 866/2007 (OJ L 192, 24.7.2007, p. 4)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:192:0004:0008:EN:PDF>

- amendment of exemptions to the ban on provision of certain services (from 21.12.2006)
- information on competent authorities

Common Position 2004/487/CFSP (OJ L 162, 30.4.2004, p. 116)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:162:0116:0117:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources (persons and entities associated with former President Taylor)

Council Regulation (EC) No 872/2004 (OJ L 162, 30.4.2004, p. 32)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:162:0032:0037:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources (persons and entities associated with former President Taylor)

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1149/2004 (OJ L 222, 23.6.2004, p. 17)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:222:0017:0019:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:222:0017:0019:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:222:0017:0019:EN:PDF)

- list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 1478/2004 (OJ L 271, 19.8.2004, p. 36)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:271:0036:0037:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:271:0036:0037:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:271:0036:0037:EN:PDF)

- list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 1580/2004 (OJ L 289, 10.9.2004, p. 4)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:289:0004:0005:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:289:0004:0005:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:289:0004:0005:EN:PDF)

- list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 2136/2004 (OJ L 369, 16.12.2004 p. 14)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:369:0014:0017:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:369:0014:0017:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:369:0014:0017:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 874/2005 (OJ L 146, 10.6.2005, p. 5)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:146:0005:0007:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:146:0005:0007:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:146:0005:0007:EN:PDF)

- list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 1453/2005 (OJ L 230, 7.9.2005, p. 14)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:230:0014:0015:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:230:0014:0015:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:230:0014:0015:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 2024/2005 (OJ L 326, 13.12.2005, p. 10)
and corrigendum (OJ L 7, 12.1.2006, p. 32)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0010:0012:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0010:0012:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:326:0010:0012:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:007:0032:0032:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:007:0032:0032:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:007:0032:0032:EN:PDF)

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 1462/2007 (OJ L 326, 12.12.2007, p. 24
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:326:0024:0024:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 973/2008 (OJ L 265, 4.10.2008, p. 8)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:265:0008:0009:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 1216/2008 (OJ L 328, 6.12.2008, p. 26)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:328:0026:0027:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 275/2009 (OJ L 91, 3.4.2009, p. 18) and
corrigendum (OJ L 123, 19.5.2009, p. 100)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:091:0018:0019:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:123:0100:0100:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 496/2009 (OJ L 149, 12.6.2009, p. 60)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:149:0060:0061:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 835/2009 (OJ L 241, 12.9.2009, p. 5)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:241:0005:0006:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Commission Regulation (EC) No 26/2010 (OJ L 9, 14.1.2010, p. 5)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:009:0005:0006:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted persons, bodies and entities

Libya

Common Position 2004/698/CFSP (OJ L 317, 16.10.2004, p. 40)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:317:0040:0040:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:317:0040:0040:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:317:0040:0040:EN:PDF)

- protection of economic operators against claims affected by measures taken in accordance with UN Security Council Resolution 883(1993)

Council Regulation (EC) No 3275/1993 (OJ L 295, 30.11.1993, p. 4)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993R3275:EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993R3275:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993R3275:EN:HTML)

- prohibition to satisfy claims with regard to contracts and transactions whose performance is affected by the measures taken in accordance with UN Security Council Resolution 883(1993)

amended by:

Council Regulation (EC) No 1786/2004 (OJ L 317, 16.10.2004, p. 7)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:317:0070:0007:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:317:0070:0007:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:317:0070:0007:EN:PDF)

- amendment of the preamble (reference to Common Position)

Moldova

Common Position 2008/160/CFSP (OJ L 51, 26.2.2008, p. 23)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:051:0023:0025:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:051:0023:0025:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:051:0023:0025:EN:PDF)

- restrictions on admission of

(a) persons responsible for preventing progress in arriving at a political settlement of the Transnistrian conflict;

(b) persons responsible for the campaign against Latin-script schools in the Transnistrian region

- valid until 27.2.2011

- restrictions on admission suspended until 30.9.2010

amended by:

Common Position 2009/139/CFSP (OJ L 46, 17.2.2009, p. 76)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0076:0078:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0076:0078:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0076:0078:EN:PDF)

- lists of targeted persons

Council Decision 2010/105/CFSP (OJ L 46, 23.2.2010, p. 3)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:046:0003:0004:EN:PDF>

- amendment of the date of expiration
- suspension of the restrictions on admission
- amendment of the lists of targeted persons

Myanmar (Burma)

Common Position 2006/318/CFSP (OJ L 116, 29.4.2006, p. 77)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:116:0077:0097:EN:PDF>

- ban on imports of certain goods
- embargo on arms and related matériel
- ban on exports of equipment for internal repression
- restrictions on exports of equipment used in industries targeted by the import ban
- ban on provision of certain services
- freezing of funds and economic resources
- restrictions on admission
- ban on certain investment
- suspension of certain aid and development programmes
- suspension of high level bilateral governmental visits
- reduction of diplomatic relations
- valid until 30.4.2010

amended by:

Common Position 2007/750/CFSP (OJ L 308, 24.11.2007, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:308:0001:0080:EN:PDF>

- ban on certain imports,
- restrictions on exports of equipment used in industries targeted by the import ban
- ban on provision of certain services (including related financing and financial assistance, with specific list of companies)
- ban on certain investment

Common Position 2009/351/CFSP (OJ L 108, 29.4.2009, p. 54)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:108:0054:0085:EN:PDF>

- amendment of the date of expiration

Common Position 2009/615/CFSP (OJ L 210, 14.8.2009, p. 38)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:210:0038:0069:EN:PDF>

- list of targeted persons, entities and bodies (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources)

- list of targeted enterprises (investment ban)

Council Decision 2009/981/CFSP (OJ L 338, 19.12.2009, p. 90)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:338:0090:0091:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:338:0090:0091:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:338:0090:0091:EN:PDF)

- amendment of the list of targeted persons, entities and bodies (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources)

Council Regulation (EC) No 194/2008 (OJ L 66, 10.3.2008, p. 1)

Notice to listed persons and entities (OJ C 65, 11.3.2008, p. 12)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:066:0001:0087:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:066:0001:0087:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:066:0001:0087:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:065:0012:0013:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:065:0012:0013:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:065:0012:0013:EN:PDF)

- ban on certain imports (round logs, timber, timber products, coal, certain metals and precious and semi-precious stones)
- restrictions on exports of equipment used in industries targeted by the import ban
- ban on exports of equipment for internal repression
- ban on provision of certain services (including financing and financial assistance related to equipment used in industries targeted by the import ban, with specific list of enterprises)
- freezing of funds and economic resources
- ban on certain investment
- list of targeted persons (freezing of funds and economic resources)
- list of targeted enterprises (investment ban)
- repeal of Regulation (EC) No 817/2006

amended by:

Commission Regulation (EC) No 747/2009 (OJ L 212, 15.8.2009, p. 10)

Notice to listed natural and legal persons, entities and bodies (OJ C 192, 15.8.2009, p. 20)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:212:0010:0041:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:212:0010:0041:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:212:0010:0041:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:192:0020:0021:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:192:0020:0021:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:192:0020:0021:EN:PDF)

- list of targeted persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources)
- list of targeted enterprises (investment ban)

Commission Regulation (EU) No 1267/2009 (OJ L 339, 22.12.2009, p. 24)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:339:0024:0025:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:339:0024:0025:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:339:0024:0025:EN:PDF)

- amendment of the list of targeted persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources)

North Korea

See under 'Democratic People's Republic of Korea (North Korea)'

Serbia and Montenegro

See under 'Yugoslavia (Serbia and Montenegro)'

Sierra Leone

Common Position 1998/409/CFSP (OJ L 187, 1.7.1998, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:187:0001:0002:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:187:0001:0002:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:187:0001:0002:EN:PDF)

- embargo on arms and related matériel

- restrictions on admission of leading members of the former military junta

amended by:

Common Position 2008/81/CFSP (OJ L 24, 29.1.2008, p.54)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:024:0054:0054:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:024:0054:0054:EN:](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:024:0054:0054:EN:PDF)

[PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:024:0054:0054:EN:PDF)

- addition of an exemption (restrictions on admission)

Somalia

Common Position 2009/138/CFSP (OJ L 46, 17.2.2009, p. 73)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0073:0075:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0073:0075:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0073:0075:EN:PDF)

- confirmation of embargo on arms and related matériel

- ban on provision of certain services

- embargo on supplying arms and related matériel to persons and entities

(a) engaging in acts that threaten the peace, security or stability of Somalia,

(b) having acted in violation of the arms embargo against Somalia or

(c) obstructing the delivery of humanitarian assistance to Somalia

- ban on provision of certain services to these persons and entities

- freezing of funds and economic resources of persons and entities

(a) engaging in acts that threaten the peace, security or stability of Somalia,

(b) having acted in violation of the arms embargo against Somalia or

(c) obstructing the delivery of humanitarian assistance to Somalia

- restrictions on admission of natural persons

(a) engaging in acts that threaten the peace, security or stability of Somalia,

(b) having acted in violation of the arms embargo against Somalia or

(c) obstructing the delivery of humanitarian assistance to Somalia

- repeal of Common Position 2002/960/CFSP

amended by:

Council Decision 2010/126/CFSP (OJ L 51, 2.3.2010, p. 18)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0018:0018:EN:PDF>

- inspection of and prior information requirement on certain cargoes to and from Somalia

Council Regulation (EC) No 147/2003 (OJ L 24, 29.1.2003, p. 2)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:024:0002:0003:EN:PDF>

- ban on provision of certain services

amended by:

Council Regulation (EC) No 631/2007 (OJ L 146, 8.6.2007, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:146:0001:0004:EN:PDF>

- amendment of the exemptions
- information on competent authorities

Sudan

Common Position 2005/411/CFSP (OJ L 139, 2.6.2005, p. 25)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0025:0028:EN:PDF>

- restrictions on admission of
 - individuals who impede the peace process, constitute a threat to stability in Darfur and the region, commit violations of international humanitarian or human rights law or other atrocities, violate the UN arms embargo and/or are responsible for offensive military overflights in and over the Darfur region
- freezing of funds and economic resources of such individuals
- embargo on arms and related materiel
- ban on provision of certain services
- repeal of Common Position 2004/31/CFSP
- restrictions on admission and freezing should apply as of 29.4.2005

amended by:

Council Decision 2006/386/CFSP (OJ L 148, 2.6.2006, p. 61)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:148:0061:0062:EN:PDF>

- list of targeted persons

Council Regulation (EC) No 1184/2005 (OJ L 193, 23.7.2005, p. 9)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:193:0009:0016:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources

amended by:

Commission Regulation (EC) No 760/2006 (OJ L 132, 19.5.2006, p. 28)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:132:0028:0029:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:132:0028:0029:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:132:0028:0029:EN:PDF)

- list of targeted persons

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 970/2007 (OJ L 215, 18.8.2007, p. 16) and corrigendum (OJ L 227, 31.8.2007, p. 53)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:215:0016:0017:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:215:0016:0017:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:215:0016:0017:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:227:0053:0053:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:227:0053:0053:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:227:0053:0053:EN:PDF)

- amendment of the list of targeted persons

Council Regulation (EC) No 131/2004 (OJ L 21, 28.1.2004, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:021:0001:0004:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:021:0001:0004:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:021:0001:0004:EN:PDF)

- ban on provision of certain services

amended by:

Council Regulation (EC) No 1353/2004 (OJ L 251, 27.7.2004, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:251:0001:0002:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:251:0001:0002:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:251:0001:0002:EN:PDF)

- exemption for institution building and crisis management operation of the African Union in Sudan (retroactive effect to 10 June 2004)

Commission Regulation (EC) No 1516/2004 (OJ L 278, 27.8.2004, p. 15)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:278:0015:0017:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:278:0015:0017:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:278:0015:0017:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Council Regulation (EC) No 838/2005 (OJ L 139, 26.5.2005, p. 3)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0003:0004:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0003:0004:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0003:0004:EN:PDF)

- exemption for implementation of the Comprehensive Peace Agreement of 9.1.2005

- applies from 29.3.2005

Commission Regulation (EC) No 1354/2005 (OJ L 213, 18.8.2005, p. 11)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:213:0011:0013:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:213:0011:0013:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:213:0011:0013:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Syria

Common Position 2005/888/CFSP (OJ L 327, 14.12.2005, p. 26)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:327:0026:0027:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:327:0026:0027:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:327:0026:0027:EN:PDF)

- restrictions on admission of persons suspected of involvement in the planning, sponsoring, organising or perpetrating of the murder of former Prime Minister of the Lebanon, Rafiq Hariri on 14 February 2005

- freezing of funds and economic resources of those persons

- commitment to cooperate with international investigation into that murder

Council Regulation (EC) No 305/2006 (OJ L 51, 22.2.2006, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:051:0001:0008:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:051:0001:0008:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:051:0001:0008:EN:PDF)

- freezing of funds and economic resources

amended by:

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Terrorist groups (foreign terrorist organisations)

Common Position 2002/402/CFSP (OJ L 139, 29.5.2002, p. 4)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:139:0004:0005:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:139:0004:0005:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:139:0004:0005:EN:PDF)

measures against Usama bin Laden, Al Qaida and Taliban

- embargo on arms and related materiel

- ban on provision of certain services

- freezing of funds and economic resources

- restrictions on admission

- amended by:

Common Position 2003/140/CFSP (OJ L 53, 28.2.2003, p. 62)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:053:0062:0062:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:053:0062:0062:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:053:0062:0062:EN:PDF)

- exemptions

Council Regulation (EC) No 881/2002 (OJ L 139, 29.5.2002, p. 9)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:139:0009:0022:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:139:0009:0022:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:139:0009:0022:EN:PDF)

- freezing of funds and economic resources of persons and entities associated with Usama bin Laden, Al Qaida and Taliban

- ban on provision of certain services

- repeal of Regulation (EC) No 467/2001

amended by:

Commission Regulation (EC) No 951/2002 (OJ L 145, 4.6.2002, p. 14)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:145:0014:0015:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:145:0014:0015:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:145:0014:0015:EN:PDF)

- first amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1580/2002 (OJ L 237, 5.9.2002, p. 3)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:237:0003:0005:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:237:0003:0005:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:237:0003:0005:EN:PDF)

- second amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1644/2002 (OJ L 247, 14.9.2002, p. 25)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:247:0025:0026:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:247:0025:0026:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:247:0025:0026:EN:PDF)

- third amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1754/2002 (OJ L 264, 2.10.2002, p. 23)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:264:0023:0024:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:264:0023:0024:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:264:0023:0024:EN:PDF)

- fourth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1823/2002 (OJ L 276, 12.10.2002, p. 26)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:276:0026:0027:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:276:0026:0027:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:276:0026:0027:EN:PDF)

- fifth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1893/2002 (OJ L 286, 24.10.2002, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:286:0019:0020:EN:PDF>

- sixth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1935/2002 (OJ L 295, 30.10.2002, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:295:0011:0011:EN:PDF>

- seventh amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 2083/2002 (OJ L 319, 23.11.2002, p. 22)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:319:0022:0023:EN:PDF>

- eighth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 145/2003 (OJ L 23, 28.1.2003, p. 22)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:023:0022:0023:EN:PDF>

-ninth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 215/2003 (OJ L 28, 4.2.2003, p. 41)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:028:0041:0042:EN:PDF>

-tenth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 244/2003 (OJ L 33, 8.2.2003, p. 28)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:033:0028:0029:EN:PDF>

-eleventh amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 342/2003 (OJ L 49, 22.2.2003, p. 13)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:049:0013:0014:EN:PDF>

- twelfth amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 350/2003 (OJ L 51, 26.2.2003, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:051:0019:0020:EN:PDF>

- 13th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 370/2003 (OJ L 53, 28.2.2003, p. 33)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:053:0033:0034:EN:PDF>

- 14th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 414/2003 (OJ L 62, 6.3.2003, p. 24)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:062:0024:0025:EN:PDF>

- 15th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Council Regulation (EC) No 561/2003 (OJ L 82, 29.3.2003, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:082:0001:0002:EN:PDF>

-16th amendment, exemptions

Commission Regulation (EC) No 742/2003 (OJ L 106, 29.4.2003, p. 16)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:106:0016:0017:EN:PDF>

- 17th amendment, list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 866/2003 (OJ L 124, 20.5.2003, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0019:0022:EN:PDF>

- 18th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1012/2003 (OJ L 146, 13.6.2003, p. 50)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:146:0050:0051:EN:PDF>

- 19th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1184/2003 (OJ L 165, 3.7.2003, p. 21)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:165:0021:0022:EN:PDF>

- 20th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1456/2003 (OJ L 206, 15.8.2003, p. 27)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:206:0027:0028:EN:PDF>

-21st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1607/2003 (OJ L 229, 13.9.2003, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:229:0019:0021:EN:PDF>

-22nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1724/2003 (OJ L 247, 30.9.2003, p. 18)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:247:0018:0019:EN:PDF>

-23rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1991/2003 (OJ L 295, 13.11.2003, p. 81)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:295:0081:0082:EN:PDF>

-24th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 2049/2003 (OJ L 303, 21.11.2003, p. 20)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:303:0020:0021:EN:PDF>

-25th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 2157/2003 (OJ L 324, 11.12.2003, p. 17)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:324:0017:0018:EN:PDF>

-26th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 19/2004 (OJ L 4, 8.1.2004, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:004:0011:0012:EN:PDF>

-27th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 100/2004 (OJ L 15, 22.1.2004, p. 18)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:015:0018:0019:EN:PDF>

-28th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 180/2004 (OJ L 28, 31.1.2004, p. 15)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:028:0015:0016:EN:PDF>

-29th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 391/2004 (OJ L 64, 2.3.2004, p. 36)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:064:0036:0037:EN:PDF>

-30th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 524/2004 (OJ L 83, 20.3.2004, p. 10)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:083:0010:0011:EN:PDF>

-31st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 667/2004 (OJ L 104, 8.4.2004, p. 110)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:104:0110:0111:EN:PDF>

-32nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Act of Accession 2004, Annex II, section 20, point 16 (OJ L 236, 23.9.2003, p. 773)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:236:0773:0788:EN:PDF>

- amendment list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 950/2004 (OJ L 173, 7.5.2004, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:173:0006:0007:EN:PDF>

-33rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 984/2004 (OJ L 180, 15.5.2004, p. 24)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:180:0024:0025:EN:PDF>

-34th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1187/2004 (OJ L 227, 26.6.2004, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:227:0019:0020:EN:PDF>

-35th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1237/2004 (OJ L 235, 6.7.2004, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:235:0005:0006:EN:PDF>

- 36th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1277/2004 (OJ L 241, 13.7.2004, p. 12) and corrigendum (OJ L 353, 27.11.2004, p. 23)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:241:0012:0013:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:353:0023:0023:EN:PDF>

- 37th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1728/2004 (OJ L 306, 2.10.2004, p. 13)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:306:0013:0014:EN:PDF>

- 38th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1840/2004 (OJ L 322, 23.10.2004, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:322:0005:0006:EN:PDF>

-39th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 2034/2004 (OJ L 353, 27.11.2004, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:353:0011:0012:EN:PDF>

- 40th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 2145/2004 (OJ L 370, 17.12.2004, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:370:0006:0016:EN:PDF>

-41st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 14/2005 (OJ L 5, 7.1.2005, p. 10)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:005:0010:0011:EN:PDF>

-42nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 187/2005 (OJ L 31, 4.2.2005, p. 4)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:031:0004:0005:EN:PDF>

-43rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 301/2005 (OJ L 51, 24.2.2005, p. 15)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:051:0015:0016:EN:PDF>

-44th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 717/2005 (OJ L 121, 13.5.2005, p. 62)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:121:0062:0063:EN:PDF>

-45th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 757/2005 (OJ L 126, 19.5.2005, p. 38)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:126:0038:0039:EN:PDF>

-46th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 853/2005 (OJ L 141, 4.6.2005, p. 8)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:141:0008:0009:EN:PDF>

-47th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1190/2005 (OJ L 193, 23.7.2005, p. 27)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:193:0027:0028:EN:PDF>

-48th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1264/2005 (OJ L 201, 2.8.2005, p. 29)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:201:0029:0030:EN:PDF>

-49th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1278/2005 (OJ L 202, 3.8.2005, p. 34)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:202:0034:0035:EN:PDF>

- 50th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1347/2005 (OJ L 212, 17.8.2005, p. 26)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:212:0026:0027:EN:PDF>

- 51st amendment, list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 1378/2005 (OJ L 219, 24.8.2005, p. 27)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:219:0027:0028:EN:PDF>

- 52nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1551/2005 (OJ L 247, 23.9.2005, p. 30)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:247:0030:0031:EN:PDF>

- 53rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1629/2005 (OJ L 260, 6.10.2005, p. 9)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:260:0009:0010:EN:PDF>

- 54th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1690/2005 (OJ L 271, 15.10.2005, p. 31)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:271:0031:0032:EN:PDF>

- 55th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1797/2005 (OJ L 288, 29.10.2005, p. 44)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:288:0044:0045:EN:PDF>

- 56th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1825/2005 (OJ L 294, 10.11.2005, p. 5)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:294:0005:0006:EN:PDF>

- 57th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1956/2005 (OJ L 314, 30.11.2005, p. 14)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:314:0014:0015:EN:PDF>

- 58th amendment, list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 2018/2005 (OJ L 324, 10.12.2005, p. 21)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:324:0021:0022:EN:PDF>

- 59th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 2100/2005 (OJ L 335, 21.12.2005, p. 34)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:335:0034:0035:EN:PDF>

- 60th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 76/2006 (OJ L 12, 18.1.2006, p. 7) and
corrigendum (OJ L 54, 24.2.2006, p. 53)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:012:0007:0016:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:054:0053:0054:EN:PDF>

- 61st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 142/2006 (OJ L 23, 27.1.2006, p. 55)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:023:0055:0056:EN:PDF>

- 62nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 246/2006 (OJ L 40, 11.2.2006, p. 13)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:040:0013:0014:EN:PDF>

- 63rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 357/2006 (OJ L 59, 1.3.2006, p. 35)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:059:0035:0036:EN:PDF>

- 64th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 674/2006 (OJ L 116, 29.4.2006, p. 58)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:116:0058:0060:EN:PDF>

- 65th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1189/2006 (OJ L 214, 4.8.2006, p. 21)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:214:0021:0028:EN:PDF>

- 66th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1210/2006 (OJ L 219, 10. 8.2006, p. 14) and corrigendum (OJ L 232, 25.8.2006, p. 42)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:219:0014:0019:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:232:0042:0043:EN:PDF>

- 67th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1217/2006 (OJ L 220, 11. 8.2006, p. 9)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:220:0009:0010:EN:PDF>

- 68th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1228/2006 (OJ L 222, 15. 8.2006, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:222:0006:0007:EN:PDF>

- 69th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1286/2006 (OJ L 235, 30.8.2006, p. 14)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:235:0014:0016:EN:PDF>

- 70th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1508/2006 (OJ L 280, 12.10.2006, p. 12)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:280:0012:0013:EN:PDF>

- 71st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1685/2006 (OJ L 314, 15.11.2006, p. 24)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:314:0024:0025:EN:PDF>

- 72nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1823/2006 (OJ L 351, 13.12.2006, p. 9)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:351:0009:0010:EN:PDF>

- 73rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 14/2007 (OJ L 6, 11.1.2007, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:006:0006:0007:EN:PDF>

- 74th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 492/2007 (OJ L 116, 4.5.2007, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:116:0005:0008:EN:PDF>

- 75th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 507/2007 (OJ L 119, 9.5.2007, p. 27)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:119:0027:0028:EN:PDF>

- 76th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 553/2007 (OJ L 131, 23.5.2007, p. 16)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:131:0016:0017:EN:PDF>

- 77th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 639/2007 (OJ L 148, 9.6.2007, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:148:0005:0006:EN:PDF>

- 78th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 732/2007 (OJ L 166, 28.6.2007, p. 13)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:166:0013:0015:EN:PDF>

- 79th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 760/2007 (OJ L 172, 30.6.2007, p. 50)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:172:0050:0051:EN:PDF>

- 80th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 844/2007 (OJ L 186, 18.7.2007, p. 24)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:186:0024:0028:EN:PDF>

- 81st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 859/2007 (OJ L 190, 21.7.2007, p. 7)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:190:0007:0009:EN:PDF>

- 82nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 969/2007 (OJ L 215, 18.8.2007, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:215:0006:0015:EN:PDF>

- 83rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 996/2007 (OJ L 224, 29.8.2007, p. 3)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:224:0003:0004:EN:PDF>

- 84th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1025/2007 (OJ L 231, 4.9.2007, p. 4)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:231:0004:0005:EN:PDF>

- 85th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1104/2007 (OJ L 250, 26.9.2007, p. 3)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:250:0003:0005:EN:PDF>

- 86th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1239/2007 (OJ L 280, 24.10.2007, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:280:0011:0021:EN:PDF>

- 87th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1291/2007 (OJ L 287, 1.11.2007, p. 12)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:287:0012:0017:EN:PDF>

- 88th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1389/2007 (OJ L 310, 28.11.2007, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:310:0006:0007:EN:PDF>

- 89th amendment, list of targeted persons, groups and entities (removal)

Commission Regulation (EC) No 46/2008 (OJ L 16, 19.1.2008, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:016:0011:0016:EN:PDF>

- 90th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 59/2008 (OJ L 22, 25.1.2008, p. 4)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:022:0004:0005:EN:PDF>

- 91st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 198/2008 (OJ L 59, 4.3.2008, p. 10)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:059:0010:0011:EN:PDF>

- 92nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 220/2008 (OJ L 68, 12.3.2008, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:068:0011:0013:EN:PDF>

- 93rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 374/2008 (OJ L 113, 25.4.2008, p. 15)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:113:0015:0020:EN:PDF>

- 94th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 400/2008 (OJ L 118, 6.5.2008, p. 14)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:118:0014:0015:EN:PDF>

- 95th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 580/2008 (OJ L 161, 20.6.2008, p. 25)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:161:0025:0027:EN:PDF>

- 96th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 678/2008 (OJ L 189, 17.7.2008, p. 23)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:189:0023:0024:EN:PDF>

- 97th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 803/2008 (OJ L 214, 9.8.2008, p. 52)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0052:0055:EN:PDF>

- 98th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 974/2008 (OJ L 265, 4.10.2008, p. 10)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:265:0010:0011:EN:PDF>

- 99th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1109/2008 (OJ L 299, 8.11.2008, p. 23)

Notice to listed persons and entities (OJ C 330, 30.12.2008, p. 106).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:299:0023:0024:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:330:0106:0107:EN:PDF>

- 100th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1190/2008 (OJ L 322, 2.12.2008, p. 25)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:322:0025:0026:EN:PDF>

- 101st amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1314/2008 (OJ L 344, 20.12.2008, p. 64)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:344:0064:0065:EN:PDF>

- 102nd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1330/2008 (OJ L 345, 23.12.2008, p. 60)

Notice to listed persons and entities (OJ C 330, 30.12.2008, p. 106)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:345:0060:0061:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:330:0106:0107:EN:PDF>

- 103rd amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 184/2009 (OJ L 63, 7.3.2009, p. 11)

Notice to listed persons and entities (OJ C 56, 10.3.2009, p. 52)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:063:0011:0012:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:056:0052:0053:EN:PDF>

-104th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 265/2009 (OJ L 89, 1.4.2009, p. 6)

Notice to listed natural person (OJ C 78, 1.4.2009, p.7)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:089:0006:0007:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:078:0007:0008:EN:PDF>

- 105th amendment, list of targeted person, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 344/2009 (OJ L 105, 25.4.2009, p.3)

Notice to listed natural person (OJ C 96, 25.4.2009, p. 40)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:105:0003:0004:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:096:0040:0041:EN:PDF>

- 106th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 490/2009 (OJ L 148, 11.6.2009, p. 12)

Notice to listed natural person (OJ C 134, 13.6.2009, p. 42)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:148:0012:0013:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:134:0042:0043:EN:PDF>

- 107th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 574/2009 (OJ L 172, 2.7.2009, p. 7)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:172:0007:0008:EN:PDF>

- 108th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 601/2009 (OJ L 179, 10.7.2009, p. 54)

Notice to listed natural persons (OJ C 157, 10.7.2009, p. 18)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:179:0054:0055:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:157:0018:0019:EN:PDF>

- 109th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 678/2009 (OJ L 196, 28.7.2009, p. 8)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:196:0008:0009:EN:PDF>

- 110th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 732/2009 (OJ L 208, 12.8.2009, p.3)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:208:0003:0004:EN:PDF>

- 111th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 774/2009 (OJ L 223, 26.8.2009, p. 24)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:223:0024:0025:EN:PDF>

- 112th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 937/2009 (OJ L 264, 8.10.2009, p. 7)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:264:0007:0008:EN:PDF>

- 113th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 954/2009 (OJ L 269, 14.10.2009, p. 20)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:269:0020:0022:EN:PDF>

- 114th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1033/2009 (OJ L 283, 30.10.2009, p. 51)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:283:0051:0052:EN:PDF>

- 115th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EC) No 1102/2009 (OJ L 303, 18.11.2009, p. 39)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0039:0059:EN:PDF>

- 116th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EU) No 1220/2009 (OJ L 328, 15.12.2009, p. 66)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:328:0066:0068:EN:PDF>

- 117th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Council Regulation (EU) No 1286/2009 (OJ L 346, 23.12.2009, p. 42)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0042:0046:EN:PDF>

- 118th amendment, revised listing procedures, authorisation for financial and credit institutions to credit funds received to frozen accounts, technical amendment of some articles

Commission Regulation (EU) No 70/2010 (OJ L 20, 26.1.2010, p. 1) and corrigendum (OJ L 51, 2.3.2010, p. 26)

Notice to listed persons, entities, bodies and groups (OJ C 19, 26.1.2010, p. 43)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:020:0001:0002:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0026:0026:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:019:0043:0044:EN:PDF>

- 119th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Commission Regulation (EU) No 110/2010 (OJ L 36, 9.2.2010, p. 9) and corrigendum (OJ L 51, 2.3.2010, p. 25)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:036:0009:0016:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0025:0025:EN:PDF>

- 120th amendment, list of targeted persons, groups and entities

Notices other than those concerning new listing decisions made since September 2008

Notice to Uthman Omar Mahmoud (OJ C 80, 3.4.2009, p. 12)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:080:0012:0014:EN:PDF>

Notice to Faraj Faraj Hussein Al-Sa'idi (OJ C 105, 7.5.2009, p. 31)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:105:0031:0033:EN:PDF>

Notice to Shafiq Ben Mohamed Ben Mohamed Al-Ayadi (OJ C 145, 25.6.2009, p. 21)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:145:0021:0022:EN:PDF>

Notice to Abd Al-Rahman Al-Faqih (OJ C 189, 12.8.2009, p. 33)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:189:0033:0034:EN:PDF>

Notice to Tahir Nasuf (OJ C 190, 13.8.2009, p. 37)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:190:0037:0038:EN:PDF>

Notice to Ghuma Abd'rabbah (OJ C 230, 24.9.2009, p. 29)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:230:0029:0030:EN:PDF>

Common Position 2001/931/CFSP (OJ L 344, 28.12.2001, p. 93)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0093:0096:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of certain persons, groups and entities with a view to combating terrorism
- ban on provision of financial services
- commitment of Member States to afford each other police and judicial co-operation

amended by:

Common Position 2009/468/CFSP (OJ L 151, 16.6.2009, p. 45) and corrigendum (OJ L 353, 31.12.2009, p. 70)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:151:0045:0050:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:353:0070:0070:EN:PDF>

- list of targeted persons, groups and entities (only the part marked with * remains applicable)

Council Decision 2009/1004/CFSP (OJ L 346, 23.12.2009, p. 58)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0058:0060:EN:PDF>

- list of targeted persons, groups and entities

a) Council Regulation (EC) No 2580/2001 (OJ L 344, 28.12.2001, p. 70)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0070:0075:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of certain persons, groups and entities with a view to combating terrorism
- ban on provision of financial services

amended by:

Commission Regulation (EC) No 745/2003 (OJ L 106, 29.4.2003, p. 22)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:106:0022:0023:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Act of Accession 2004, Annex II, section 20, point 11 (OJ L 236, 23.9.2003, p. 773)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:236:0773:0788:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 1207/2005 (OJ L 197, 28.7.2005, p. 16)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:197:0016:0018:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 1957/2005 (OJ L 314, 30.11.2005, p. 16)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:314:0016:0017:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 1461/2006 (OJ L 272, 3.10.2006, p. 11)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:272:0011:0012:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

implemented by:

Council Implementing Regulation (EU) No 1285/2009 (OJ L 346, 23.12.2009, p. 39)

Notice to listed persons, groups and entities (OJ C 315, 23.12.2009, p. 11)

Preparatory notice to certain groups and entities (OJ C 261, 31.10.2009, p. 26)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:346:0039:0041:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:315:0011:0011:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:261:0026:0027:EN:PDF>
- list of targeted persons, groups and entities

b) Council Decision 2005/671/JHA (OJ L 253, 29.9.2005, p. 22)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:253:0022:0024:EN:PDF>
- exchange of information concerning terrorist offences (Article 4 of Common Position 2001/931/CFSP refers)

Common Position 2001/930/CFSP (OJ L 344, 28.12.2001, p. 90)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:344:0090:0092:EN:PDF>
- commitment to criminalise wilful provision or collection of funds for terrorist acts
- commitment to freeze funds and economic resources
- commitment to take measures to suppress support to terrorists (targeting recruitment and supply of arms)
- commitment to give early warning and to take other steps to prevent terrorist acts
- commitment to deny safe haven
- commitment to establish participation in financing, planning, preparation and perpetration of terrorist acts, or in supporting terrorist acts, as serious criminal offences
- commitment to prevent movement of terrorists
- commitment to take measures to prevent counterfeiting, forgery or fraudulent use of identity papers and travel documents
- commitment to provide assistance in connection with criminal investigations and proceedings
- commitment to exchange of information to prevent commission of terrorist acts
- commitment to accede to relevant international conventions (listed in annex)
- commitment to prevent abuse of refugee status

USA (United States of America)

Joint Action 1996/668/CFSP (OJ L 309, 29.11.1996, p. 7)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996E0668:EN:HTML>
protection against certain effects of sanctions applied by the USA

Council Regulation (EC) No 2271/1996 (OJ L 309, 29.11.1996, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996R2271:EN:HTML>
protection against certain effects of sanctions applied by the USA

amended by:

Council Regulation (EC) No 807/2003 (OJ L 122, 16.5.2003, p. 36)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:122:0036:0062:EN:PDF>

- amendment of Article 8

Yugoslavia (Serbia and Montenegro)

Common Position 2004/694/CFSP (OJ L 315, 14.10.2004, p. 52)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0052:0053:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources of certain persons indicted by International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
- valid until 10.10.2010

amended by:

Council Decision 2008/733/CFSP (OJ L 247, 16.9.2008, p. 63)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0063:0063:EN:PDF>

- list of persons subject to restrictions

Common Position 2009/717/CFSP (OJ L 253, 25.9.2009, p. 17)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:253:0017:0017:EN:PDF>

- amendment of the date of expiration

Council Regulation (EC) No 1763/2004 (OJ L 315, 14.10.2004, p. 14)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:315:0014:0023:EN:PDF>

- freezing of funds and economic resources (with certain exemptions) of certain persons indicted by International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1965/2004 (OJ L 339, 16.11.2004, p. 4)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:339:0004:0005:EN:PDF>

- list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 2233/2004 (OJ L 379, 24.12.2004, p. 75)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:379:0075:0076:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 295/2005 (OJ L 50, 23.2.2005, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:050:0005:0006:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 607/2005 (OJ L 100, 20.4.2005, p. 17) and corrigendum (OJ L 104, 23.4.2005, p. 46)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:100:0017:0018:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:104:0046:0046:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 830/2005 (OJ L 137, 31.5.2005, p. 24) and corrigendum (OJ L 139, 2.6.2005, p. 29)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:137:0024:0025:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:139:0029:0029:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 1208/2005 (OJ L 197, 28.7.2005, p. 19)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:197:0019:0020:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Commission Regulation (EC) No 1636/2005 (OJ L 261, 7.10.2005, p. 20)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:261:0020:0021:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 23/2006 (OJ L 5, 10.1.2006, p. 8)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:005:0008:0009:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 416/2006 (OJ L 72, 11.3.2006, p. 7)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:072:0007:0007:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 1053/2006 (OJ L 189, 12.7.2006, p. 5)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:189:0005:0006:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 789/2007 (OJ L 175, 5.7.2007, p. 27)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:175:0027:0028:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 738/2008 (OJ L 201, 30.7.2008, p. 33)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:201:0033:0033:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Commission Regulation (EC) No 895/2008 (OJ L 247, 16.9.2008, p. 56)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0019:0019:EN:PDF>

- amendment of the list of persons subject to restrictions

Common Position 2004/293/CFSP (OJ L 94, 31.3.2004, p. 65)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:094:0065:0068:EN:PDF>

- restrictions on admission of persons who help persons indicted by the ICTY (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia) to evade justice (renewal)
- valid until 16.3.2010

amended by:

Council Decision 2008/732/CFSP (OJ L 247, 16.9.2008, p. 56)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:247:0056:0062:EN:PDF>

- list of persons subject to restrictions

Common Position 2009/164/CFSP (OJ L 55, 27.2.2009, p. 44)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:055:0044:0044:EN:PDF>

- amendment of the date of expiration

Common Position 2000/696/CFSP (OJ L 287, 14.11.2000, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:287:0001:0001:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:287:0001:0001:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:287:0001:0001:EN:PDF)

- restrictions on admission of former President Milosevic and natural persons associated with him

- freezing of funds of these persons

amended by:

Common Position 2001/155/CFSP (OJ L 57, 27.2.2001, p. 3)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:057:0003:0004:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:057:0003:0004:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:057:0003:0004:EN:PDF)

list of targeted persons

Council Regulation (EC) No 2488/2000 (OJ L 287, 14.11.2000, p. 19)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:287:0019:0037:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:287:0019:0037:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:287:0019:0037:EN:PDF)

- freezing of funds of former President Milosevic and certain other natural persons

- repeal of Regulations (EC) Nos 1294/1999 and 607/2000 and of Article 2 of

Regulation (EC) No 926/1998

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1205/2001 (OJ L 163, 20.6.2001, p. 14)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:163:0014:0015:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:163:0014:0015:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:163:0014:0015:EN:PDF)

list of targeted persons

Act of Accession 2004, Annex II, section 20, point 8 (OJ L 236, 23.9.2003, p. 773)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:236:0773:0788:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:236:0773:0788:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:236:0773:0788:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 68/2006 (OJ L 11, 17.1.2006, p. 11)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:011:0011:0012:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:011:0011:0012:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:011:0011:0012:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF)

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Common Position 94/366/CFSP (OJ L 165, 1.7.1994, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0366:EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0366:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0366:EN:HTML)

- prohibition to satisfy certain the claims in accordance with UN Security Council Resolution No 757 (1992)

Council Regulation (EC) No 1733/1994 (OJ L 182, 16.7.1994, p. 1)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994R1733:EN:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994R1733:EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994R1733:EN:HTML)

- prohibition to satisfy claims with regard to contracts and transactions the performance of which was affected by UN Security Council Resolution No 757 (1992) and related resolutions

Zimbabwe

Common Position 2004/161/CFSP (OJ L 50, 20.2.2004, p. 66)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:050:0066:0072:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:050:0066:0072:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:050:0066:0072:EN:PDF)

- embargo on arms and related matériel
- ban on exports of equipment for internal repression
- ban on provision of certain services
- restrictions on admission
- freezing of funds and economic resources
- valid until 20.2.2011

amended by:

Common Position 2008/632/CFSP (OJ L 205, 1.8.2008, p. 53)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:205:0053:0054:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:205:0053:0054:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:205:0053:0054:EN:PDF)

- amendment of the provision concerning restrictions on admission
- amendment of the provision concerning freezing of funds and economic resources

Common Position 2009/68/CFSP (OJ L 23, 27.1.2009, p. 43)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0043:0059:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0043:0059:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0043:0059:EN:PDF)

- list of targeted natural persons (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources) and legal persons, entities or bodies (freezing of funds and economic resources)

Council Decision 2010/92/CFSP (OJ L 41, 16.2.2010, p. 6)

Notice to listed persons, entities and bodies (OJ C 38, 16.2.2010, p. 7)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:041:0006:0007:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:041:0006:0007:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:041:0006:0007:EN:PDF)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:038:0007:0007:EN:PDF>

- amendment of the date of expiration
- amendment of the list of targeted natural persons (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources) and legal persons, entities or bodies (freezing of funds and economic resources)

Council Decision 2010/121/CFSP (OJ L 49, 26.2.2010, p. 30)

Notice to listed natural person (OJ C 48, 26.2.2010, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:049:0030:0031:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:048:0001:0001:EN:PDF>

- amendment of the list of targeted natural persons (restrictions on admission and freezing of funds and economic resources) and legal persons, entities or bodies (freezing of funds and economic resources)

Council Regulation (EC) No 314/2004 (OJ L 55, 24.2.2004, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:055:0001:0013:EN:PDF>

- ban on exports of equipment for internal repression
- ban on provision of certain services
- freezing of funds and economic resources

Interpretative Council statement: OJ L 57, 25.2.2004, p. 1.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:057:0001:0001:EN:PDF>

amended by:

Commission Regulation (EC) No 1488/2004 (OJ L 273, 21.8.2004, p. 12)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:273:0012:0015:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 1367/2005 (OJ L 216, 20.8.2005, p. 6)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:216:0006:0009:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities

Council Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:363:0001:0080:EN:PDF>

- amendment of the list of competent authorities (enlargement)

Commission Regulation (EC) No 77/2009 (OJ L 23, 27.1.2009, p. 5) and corrigenda (OJ L 46, 17.2.2009, p. 79 and OJ L 75, 21.3.2009, p. 28)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0005:0024:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0005:0024:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:023:0005:0024:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0079:0079:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0079:0079:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:046:0079:0079:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:075:0028:0028:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:075:0028:0028:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:075:0028:0028:EN:PDF)

- list of targeted natural and legal persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources)

Commission Regulation (EU) No 173/2010 (OJ L 51, 2.3.2010, p. 13)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0013:0015:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0013:0015:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:051:0013:0015:EN:PDF)

- amendment of the list of targeted natural and legal persons, entities and bodies (freezing of funds and economic resources)
